

คุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา
ภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5

บทคัดย่อ
ของ
สุวัฒน์ งามยิ่ง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

2547

สุวัฒน์ งามยิ่ง. (2547). **คุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบัน**

การอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ :
อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนาพาณิชย์.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัย
สารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 เพื่อเปรียบเทียบ คุณลักษณะ
ครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5
จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน และบุคลิกภาพของครู และศึกษาความสัมพันธ์
ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1
และภาคกลาง 5 จำนวน 109 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับความ
ฉลาดทางอารมณ์ ลักษณะครูที่ดีและแบบวัดบุคลิกภาพของครู สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ
ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา t-test F-test และค่า
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ดังนี้

1. ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5
มีคุณลักษณะครูที่ดีอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านได้แก่ ด้านความรู้ ด้านการสอน ด้าน
คุณธรรมและจรรยาบรรณ และด้านการพัฒนา พบว่ามีคุณลักษณะครูที่ดีอยู่ในระดับมากทุกด้าน
2. ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5
ที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การสอนต่างกัน พบว่ามีคุณลักษณะครูที่ดีไม่แตกต่างกัน
3. ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5
ที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน คือ บุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B พบว่ามีคุณลักษณะครูที่ดี
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า ครูที่มีบุคลิกภาพแบบ A มีคุณลักษณะครู
ที่ดีมากกว่าครูที่มีบุคลิกภาพแบบ B
4. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับคุณลักษณะครูที่ดีของครู-
อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 พบว่ามี
ความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะครูที่ดีอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

The good characters of teachers in Vocational College,
Vocational Education Commission Central Part 1 and Central Part 5,

AN ABSTRACT
BY
SUWAT NGAMJING

Presented in partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

2547

Suwat Ngamjing. (2004). *The good characters of teachers in Vocational College, Vocational Education Commission Central Part 1 and Central Part 5*, Master Project, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor : Lect. Supepan Phatanapanit.

This research aimed at finding the good characters of teachers in Vocational College, Vocational Education Commission Central Part 1 and Central Part 5. The study was included studying qualification, teaching experience, emotional intelligence and teacher personality.

Sample group comprised 109 teachers in Vocational College, Vocational Education Commission Central Part 1 and Central Part 5. The materials of researching are the 5 level questionnaire of practical and response, emotional intelligence, teacher appearance and the characteristic of teacher test. The statistical measurements comprised frequency, percentile, standard deviation and Alfa coefficient, T-test, F-test and Pearson coefficient.

Findings of this research were following:

- (1) The teachers in Vocational College at Vocational Education Commission Central Part 1 and Central Part 5 had the good characters in the all maximum level; knowledge, teaching, virtue and professional ethics, and development.
- (2) The teachers in Vocational College, Vocational Education Commission Central Part 1 and Central Part 5 who had got the different degree of education and the different age of experience was not been a factor for good character of teaching.
- (3) The teachers in Vocational College, Vocational Education Commission Central Part 1 and Central Part 5 had got the different personality, *A appearance personality* and *B Appearance Personality*. From the researching found that *A appearance personality teachers* had more got the good characters of teachers than *B appearance personality teachers* in the level of 0.5 statistics significance.

- (4) By researching of the relation between the emotional intelligence of teachers with the good characters of teachers in Vocational College, Vocational Education Commission Central Part 1 and Central Part 5 found that the relation of positive emotional intelligence and the good characteristics had the level 0.1 statistics significance.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงเรียบร้อยได้ด้วยดี เพราะความกรุณาอย่างสูงยิ่ง จากท่าน อาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์ อาจารย์ที่ปรีชาสารนิพนธ์ ในการให้คำแนะนำ ติดตาม ตรวจสอบ ความถูกต้องทั้งหมด ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง ในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ในการสอบสารนิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ แสงศักดิ์ ที่เป็น กรรมการสอบปากเปล่า และให้ความกรุณาตรวจสอบ แนะนำ แก้ไข จนประสบผลสำเร็จ กราบ ขอบคุณคณาจารย์ภาควิชา การบริหารการศึกษาทุกท่านที่ได้เมตตา อบรมสั่งสอน และถ่ายทอด ประสบการณ์ที่ดี ที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำมาใช้จนประสบผลสำเร็จ

ขอขอบคุณคณะครู-อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคสุพรรณบุรี ที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบ แบบสอบถาม เพื่อพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณคณะผู้บริหาร ครู-อาจารย์ วิทยาลัย สารพัดช่างบรรหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี วิทยาลัยสารพัดช่างกาญจนบุรี วิทยาลัยสารพัดช่าง ราชบุรี และวิทยาลัยสารพัดช่างเพชรบุรี ที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้อำนวยการศิริ โพนินาม วิทยาลัยเทคนิคสุพรรณบุรี ผู้อำนวยการทองพูน กิ่งนาค วิทยาลัยการอาชีพพนมทวน จังหวัด กาญจนบุรี และ ผู้อำนวยการประสาท คงสบาย วิทยาลัยการอาชีพสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ อาจารย์ศักดิ์สิทธิ์ บุญรังศรี วิทยาลัยเทคนิคสมุทรสงคราม ที่คอยติดตามและ ให้กำลังใจอยู่ตลอดเวลา ขอขอบคุณ คุณมยุรา เบนประเสริฐ วิทยาลัยเทคนิคสุพรรณบุรี ที่จัดพิมพ์ และแก้ไขเอกสารแต่เริ่มต้น ขอขอบคุณ อาจารย์บุญนาค ภัทรพงษ์มณี หัวหน้างานวิจัยและพัฒนา วิทยาลัยสารพัดช่างบรรหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี อาจารย์ภิญญาดา อยู่สำราญ หัวหน้างานวิจัย และพัฒนา วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุพรรณบุรี ที่ให้ความช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูล

สุดท้ายผู้วิจัยต้องขอขอบคุณผู้อยู่เบื้องหลัง ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนและให้กำลังใจในการวิจัย เป็นอย่างยิ่ง คือ อาจารย์เกศินี งามยิ่ง ทำให้งานวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

นายสุวัฒน์ งามยิ่ง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	4
ขอบเขตเนื้อหา.....	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
กรมอาชีวศึกษา ประวัติ และการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ.....	12
ความเป็นมาในการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยสารพัดช่าง	18
บทบาทและหน้าที่ของวิทยาลัยสารพัดช่าง.....	22
ความเป็นมาของวิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบัน	
การอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และ ภาคกลาง 5.....	23
บทบาทหน้าที่และการดำเนินงานของวิทยาลัยสารพัดช่าง	
สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และ ภาคกลาง 5...	23
คุณลักษณะครูที่ดี.....	25
คุณลักษณะด้านความรู้.....	35
คุณลักษณะด้านการสอน.....	40
คุณลักษณะด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณ.....	43
คุณลักษณะด้านการพัฒนา.....	46
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะครูที่ดี.....	49
วุฒิการศึกษา.....	49

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ประสบการณ์ในการสอน	50
บุคลิกภาพของครู.....	51
ความฉลาดทางอารมณ์.....	59
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	72
งานวิจัยต่างประเทศ.....	72
งานวิจัยในประเทศ.....	73
3 วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	78
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	78
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	79
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	80
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	81
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล.....	83
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	84
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	84
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	84
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	105
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	105
สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	105
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	106
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	106
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	106
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	107
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	108
อภิปรายผล.....	109
ข้อเสนอแนะ.....	112
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	112

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	113
ภาคผนวก.....	123
ภาคผนวก ก.....	124
ภาคผนวก ข เครื่องมือเพื่อการวิจัย (แบบสอบถาม).....	134
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	143

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	85
2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามประเภทของ บุคลิกภาพ 2 แบบ คือ บุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพ แบบ B.....	86
3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติ/การรับรู้ เกี่ยวกับองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของครู-อาจารย์	87
4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความฉลาดทางอารมณ์ของ ครู-อาจารย์ด้านการตระหนักรับรู้อารมณ์ตน จำแนกเป็นรายข้อ และโดยรวม.....	88
5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความฉลาดทางอารมณ์ของ ครู-อาจารย์ด้านการบริหารจัดการอารมณ์ จำแนกเป็นรายข้อและ โดยรวม.....	89
6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการสร้างแรงจูงใจ จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม.....	90
7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม	91
8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการคงไว้ซึ่งความสัมพันธภาพ จำแนกเป็นรายข้อและ โดยรวม.....	92
9 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะครูที่ดี ของครู-อาจารย์ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน.....	93
9 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะครูที่ดี ของครู-อาจารย์ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน.....	93
10 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะครูที่ดี ของครู-อาจารย์ จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม.....	94
11 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะครูที่ดี ของครู-อาจารย์ ด้านการสอน จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม.	96

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
12 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะครูที่ดี ของครู-อาจารย์ ด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณ จำแนกเป็นรายข้อ และโดยรวม.....	98
13 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะครูที่ดี ของครู-อาจารย์ ด้านการพัฒนา จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม.	99
14 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนคุณลักษณะครูที่ดีของครู- อาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน.....	101
15 การเปรียบเทียบคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์ จำแนก ตามประสบการณ์ในการสอนต่างกัน.....	102
16 เปรียบเทียบคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์ที่มีบุคลิกภาพแบบ A และแบบ B.....	103
17 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับคุณลักษณะ ที่ดีของครู-อาจารย์.....	104

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ ถ้าประชาชนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาจนมีความรู้ ความสามารถ มีคุณภาพเป็นอย่างดีแล้ว ย่อมช่วยให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเจริญก้าวหน้าทัดเทียมสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นอกจากการศึกษาจะช่วยทำให้คนเฉลียวฉลาด มีความรู้ทักษะแล้วยังทำให้มีความสามารถในการผลิต และการมีรายได้ดีขึ้น เป็นการยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนให้สูงขึ้น ครูเป็นตัวละครที่สำคัญมากที่สุดในการกำหนดคุณภาพของการศึกษา เพราะลักษณะและพฤติกรรมต่างๆ ของครูผู้สอนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ (จันทอง กงทอง. 2539 : 1) ครูต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ หรือรอบรู้ในวิชาอาชีพหรือวิทยาการนั้นๆ จนแกร่งกล้า สามารถยกระดับขึ้นเป็นผู้ถ่ายทอดวิทยาการนั้นๆ บทบาทหน้าที่ของครูนั้นนอกจากเป็นผู้สั่งสอนวิทยาการแล้ว ยังเป็นผู้อบรมจริยธรรมให้กับลูกศิษย์ สั่งสอนคุณธรรม หลักการประพฤติปฏิบัติในวิชาชีพ ตลอดจนแนวทางในการครองชีวิตของศิษย์ สังคมจึงยอมยกย่องครูในฐานะพิเศษที่มีบทบาท และความสำคัญต่อการพัฒนาและสร้างสังคม (ธีรศักดิ์ อัครบรร. 2544 : 18-20)

ครูเป็นตัวละครสำคัญที่จะกำหนดคุณภาพของนักเรียนโดยตรง ดังนั้นคุณลักษณะที่ดีของครูจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่ครูอาวุโส เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2523 ความว่า “ครูที่แท้นั้น เป็นผู้ทำแต่ความดี คือ ต้องหมั่นขยันอุตสาหะ พากเพียร ต้องเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ต้องหนักแน่นอดกลั้นและอดทน ต้องรักษาวินัย ดำรงระวางความประพฤติ ปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบแบบแผนที่ดีงาม ต้องปลื้มตักปลื้มใจจากความสะอาดสบาย และความสนุกรื่นเริงที่ไม่สมควรแก่เกียรติภูมิของตน ต้องตั้งใจให้มั่นคงแน่วแน่ ต้องซื่อสัตย์รักษาความจริงใจ ต้องเมตตาหวังดี ต้องวางใจเป็นกลาง ไม่ปล่อยไปตามอำนาจอคติ ต้องอบรมปัญญาให้เพิ่มพูนสมบูรณ์ขึ้น ทั้งด้านวิทยาการและความฉลาดรอบรู้ในเหตุและผล” (ธีรศักดิ์ อัครบรร. 2544 : 63-64) พระราชดำรัสดังกล่าวได้ระบุถึงความสำคัญของการเป็นครู ที่ส่งผลให้แก่ศิษย์ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เช่นเดียวกับ โกวิท ประวาลพุกษ์. (2541 : 58) ที่กล่าวว่า ครูที่มีความสามารถสูงมีความชำนาญในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติอันนำไปสู่ผลการเรียนที่แท้จริง แต่ถ้าครูมีความสามารถต่ำก็เป็นเพียงผู้บอกความรู้แก่นักเรียนไม่สามารถพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นไปตามที่ต้องการได้

สังคมในปัจจุบันมีความซับซ้อนและสับสนมากขึ้น มีปัญหาใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการแสดงออกทางเพศของเยาวชน ปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม มีความ

เจริญทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว จนทำให้การจัดการศึกษาของไทยตามไม่ทัน ไม่สามารถผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพเท่าทันความเปลี่ยนแปลงได้ นอกจากการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศแล้ว สังคมโลกยังเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งทางด้าน สังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี มีการแข่งขันกันในด้านคุณภาพ ด้านการผลิตอย่างรุนแรง จึงส่งผลให้การจัดการศึกษาของประเทศก้าวไปไม่ทันนานาประเทศ จากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการศึกษาเป็นอย่างมากนี้ ถือเป็นวิกฤตทางการศึกษา ที่พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้กล่าวถึงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับครู ซึ่ง รุ่ง แก้วแดง (2542 : 4-6) ได้อ้างข้อสรุปของท่านว่า เกิดความเสื่อมในสถาบันครู ครูมีสภาพทางสังคมที่ต่ำลง เสียคุณค่าทางปฐนียบุคคล คนมีความสามารถไม่มาเป็นครู ครูผู้สอนคุณธรรมจริยธรรมขาดคุณภาพ สังคมยุคใหม่มีความจำเป็นและเกิดความต้องการครูที่มีคุณภาพและศักยภาพเข้ามาช่วยจัดระบบวิถีชีวิต ทั้งทางวัฒนธรรมและทางเศรษฐกิจ ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวดที่ 7 ได้มีสาระบัญญัติสำคัญเกี่ยวกับครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาไว้โดยเฉพาะ โดยมีเจตนารมณ์ที่จะให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง ผู้ประกอบวิชาชีพนี้จะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีเกียรติ และศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพเป็นที่ยอมรับของสังคม อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติต่อไป

จากแนวทางแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของคุณลักษณะของครูในด้านต่างๆ เช่น ด้านการสอน ด้านความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านการพัฒนา ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างมาก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำให้เกิดคุณลักษณะที่ดีในตัวครูให้ได้

วิทยาลัยสารพัดช่าง เป็นสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นสถานศึกษาที่พัฒนาการอาชีวศึกษานอกระบบ ประเภทวิชาชีพระยะสั้น เรียนจบในตัว และหลักสูตร ปวช. เป็นการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้พัฒนาทักษะความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ ตามความถนัดและความสนใจในระดับกึ่งชำนาญการ เพื่อป้อนคนเข้าสู่ตลาดแรงงาน ช่วยคนงานว่างงานให้ได้ประกอบอาชีพ ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพอยู่แล้วก็จะได้ศึกษาฝึกฝนหาความชำนาญเพิ่มขึ้น เป็นการยกระดับมาตรฐานฝีมือให้สูงขึ้นหรือเพื่อประกอบเป็นอาชีพเสริม

อย่างไรก็ตามการดำเนินการจัดการศึกษาประเภทอาชีวศึกษาทั้งหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรระยะสั้น ในวิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ได้ประสบปัญหาหลายประการ เช่น คุณภาพของนักศึกษาที่ต่ำลง การออกกลางคันของนักศึกษา จำนวนผู้สมัครเข้าเรียนลดลง ซึ่ง พูนศักดิ์ อภิชาติ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสาเหตุในการออกกลางคันของนักศึกษาในวิทยาลัยสารพัดช่างสมุทรปราการ พบว่า ปัจจัยหนึ่งส่งผลถึงการออกกลางคันของนักศึกษา คือ คุณภาพของครูเป็นปัจจัยสำคัญ คือ

ครูขาดความรู้ความชำนาญในเนื้อหาที่สอน สอนไม่เข้าใจ สอนไม่สนุก ใช้ภาษาที่เข้าใจยาก สอนเร็วเกินไป และรวบรัดเกินไป ขาดความสัมพันธ์ และเอาใจใส่นักศึกษา ครูมาสอนไม่สม่ำเสมอหรือมาสอนไม่ตรงเวลา เช่นเดียวกับ นวพร ธนวัฒน์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาในการเรียนของนักศึกษาวิชาชีพพระยาศน์ ในคณะคหกรรมศาสตร์ วิทยาลัยสารพัดช่างเขตกรุงเทพมหานครพบว่าปัญหาด้านผู้สอนที่เป็นปัญหาสูงสุดคือ เรื่องครูให้รายละเอียดในบทเรียนไม่ชัดเจน เช่น เทคนิคการสอน และการทำความเข้าใจในบทเรียน และจากการศึกษาของ กฤษฎา ผ่องพิทยา (2537 : 108-114) พบว่าครูส่วนใหญ่ขาดคุณภาพ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านต่างๆ ได้แก่ การขาดความรู้ในการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน การขาดทักษะความชำนาญในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน การแต่งกายไม่เรียบร้อย และการวางตนไม่เหมาะสมทำให้เกิดปัญหาในการปกครองชั้นเรียน การไม่พยายามปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น และไม่ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การขาดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ จึงพอสรุปได้ว่า ปัญหาคุณภาพการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับคุณลักษณะที่ดีของครูเป็นตัวแปรสำคัญ ถ้าครูขาดคุณลักษณะที่ดีในการเป็นครู ก็จะส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียนโดยตรง การที่จะทำให้ครูมีคุณลักษณะที่ดีนั้น มีปัจจัยหลายประการตั้งแต่การคัดกรองผู้ที่เข้าเรียนวิชาครู กระบวนการในการผลิตครู รวมถึงการอบรมพัฒนาครูปัจจุบันให้มีความรู้ มีทักษะที่ทันสมัย มีคุณลักษณะความเป็นครูที่ดีตามต้องการ

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 5 เพื่อนำข้อมูลจากผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการฝึกอบรม พัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของครู-อาจารย์ให้มีคุณลักษณะครูที่ดีต่อไป

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และ ภาคกลาง 5
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และ ภาคกลาง 5 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน และบุคลิกภาพของครู
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการวิจัยนี้ ซึ่งเป็นการศึกษาคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ดังนี้

1. สามารถนำไปเป็นแนวทางสร้างเสริมให้เกิดคุณลักษณะครูที่ดีแก่ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 และวิทยาลัยสังกัดสำนักงานการอาชีวศึกษา
2. สามารถใช้เป็นแนวทางแก่สถาบันผลิตครู ในการผลิตบุคลากรครูในอนาคต
3. สามารถใช้เป็นแนวทางในการสรรหา คัดเลือก เพื่อบรรจุครูในอนาคต

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีขอบเขตของเนื้อหา ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปร ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา เนื้อหาที่ต้องการศึกษา ได้แก่ คุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 โดยจะศึกษาเฉพาะ 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านการสอน ด้านคุณธรรม และจรรยาบรรณ และด้านการพัฒนา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 ประกอบด้วย วิทยาลัยสารพัดช่างราชบุรี 45 คน วิทยาลัยสารพัดช่างเพชรบุรี 16 คน และสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 5 ประกอบด้วย วิทยาลัยสารพัดช่างบรรหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี 47 คน และวิทยาลัยสารพัดช่างกาญจนบุรี 60 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 168 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครู-อาจารย์ จำนวน 117 คน ได้มาโดยใช้วิธีและขั้นตอนดังนี้

2.2.1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (ครู-อาจารย์) จากตารางสำเร็จของเคริจซ์ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970:608) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 117 คน

2.2.2 สุ่มตัวอย่างแบบระดับชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้วิทยาลัยเป็นระดับชั้น (Strata) ได้กลุ่มตัวอย่างจาก วิทยาลัยสารพัดช่างราชบุรี จำนวน 30 คน วิทยาลัยสารพัดช่างเพชรบุรี จำนวน 12 คน วิทยาลัยสารพัดช่างบรรหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 33 คน และวิทยาลัยสารพัดช่างกาญจนบุรี จำนวน 42 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา มีดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของครู-อาจารย์ จำแนกเป็น

3.1.1 ด้านวุฒิการศึกษา

- 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี
- 2) ปริญญาตรี
- 3) สูงกว่าปริญญาตรี
- 3.1.2 ด้านประสบการณ์ในการสอน
 - 1) ต่ำกว่า 15 ปี
 - 2) 15 ปีขึ้นไป
- 3.1.3 ด้านบุคลิกภาพของครู
 - 1) บุคลิกภาพแบบ A
 - 2) บุคลิกภาพแบบ B
- 3.1.4 ด้านความฉลาดทางอารมณ์
 - 1) ด้านการตระหนักรู้อารมณ์ตน
 - 2) ด้านบริหารจัดการอารมณ์
 - 3) ด้านการสร้างแรงจูงใจ
 - 4) ด้านการรับรู้อารมณ์ผู้อื่น
 - 5) ด้านการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์ วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และ ภาคกลาง 5 จำแนกเป็นคุณลักษณะ 4 ด้านคือ

- 3.2.1 ด้านความรู้
- 3.2.2 ด้านการสอน
- 3.2.3 ด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณ
- 3.2.4 ด้านการพัฒนา

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยเรื่องคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ครั้งนี้ ได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะในการศึกษาวิจัยดังนี้

1. คุณลักษณะครูที่ดี หมายถึง สิ่งที่เป็นครูที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่สอน สามารถใช้ศิลปะวิทยาการหลายๆ ด้าน มีเทคนิควิธีสอนที่ดี ชัดเจน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับอาชีพ ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดี รักและศรัทธาต่ออาชีพ มุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะศึกษาคุณลักษณะที่ดีของครู-อาจารย์ในวิทยาลัยสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ด้านความรู้ ด้านการสอน ด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณ และด้านการพัฒนา

1.1 คุณลักษณะด้านความรู้ หมายถึง คุณสมบัติของครู-อาจารย์ในการมีความรู้ในเนื้อหาที่สอนอย่างลึกซึ้ง มีความรู้ด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอน การประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความรู้ในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต มีความรู้เรื่องมาตรฐานการศึกษา การประกันคุณภาพ ประชญาและนโยบายการศึกษา รวมถึงมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา แผนและโครงการพัฒนาการศึกษา

1.2 คุณลักษณะด้านการสอน หมายถึง ความสามารถของครู-อาจารย์ในการวางแผนการสอน การปรับแผนการสอนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและตัวผู้เรียน ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ และคุณธรรมจริยธรรม และสามารถประเมินผลการเรียนที่เกิดผลดีแก่ผู้เรียน

1.3 คุณลักษณะด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณ หมายถึง ครูจะต้องมีความศรัทธาในวิชาชีพครู ตั้งใจใช้ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ เพื่อให้บริการแก่นักเรียน มีความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ ตามจรรยาบรรณครู มีความรัก ความเมตตา และความปรารถนาดีต่อนักเรียน ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ประพฤติตนตามหลักศาสนา อุทิศตนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้เจริญเติบโตและพัฒนาการในทุกๆ ด้าน

1.4 คุณลักษณะด้านการพัฒนา หมายถึง การที่ครูจะต้องศึกษาหาความรู้ เพิ่มพูนทักษะด้านวิชาการ กระบวนการเรียนการสอนทั้งที่ศึกษาด้วยตนเอง อบรมสัมมนาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทันต่อเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลง มีการศึกษาวิจัยด้านหลักสูตรและผู้เรียน รวมถึงการพัฒนาห้องเรียน สถานที่ และส่งเสริมพัฒนาผู้ร่วมงานให้มีความทัดเทียมกัน

2. วิทยาลัยสารพัดช่าง หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 ซึ่งประกอบด้วย วิทยาลัยสารพัดช่างราชบุรี และวิทยาลัยสารพัดช่างเพชรบุรี สถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 5 ซึ่งประกอบด้วย วิทยาลัยสารพัดช่างบริหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี และวิทยาลัยสารพัดช่างกาญจนบุรี

3. ครู-อาจารย์ หมายถึง ผู้ทำหน้าที่การสอนในสาขาวิชาชีพและวิชาสามัญ ที่เป็นข้าราชการครูและอาจารย์พิเศษในตำแหน่งอัตราจ้างชั่วคราว ของวิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5

4. วุฒิการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของครู-อาจารย์ ที่ทำการสอนในวิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 จำแนกเป็น 3 ระดับคือ ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

5. ประสบการณ์การสอน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 จำแนกเป็น 2 ระดับคือ ต่ำกว่า 15 ปีและ 15 ปีขึ้นไป

6. บุคลิกภาพ หมายถึง รูปแบบการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งที่แสดงออกและไม่แสดงออก ทางกาย จิตใจ อุปนิสัย อารมณ์ความรู้สึก การสมาคมติดต่อ ทำให้ผู้อื่นได้รับรู้พฤติกรรมนั้นๆ ได้ ซึ่งแต่ละคนไม่เหมือนกัน เกิดจากการกระทำของอวัยวะที่ไม่หยุดนิ่ง รวมทั้งระบบจิตใจที่ทำให้เกิดพฤติกรรม เป็นผลมาจากปัจจัยด้านพันธุกรรมและประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สามารถเรียนรู้และแก้ไขพัฒนาได้ ในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งบุคลิกภาพตามลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออก ตามแนวคิดของฟรีดแมน และโรเซนแมน แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

6.1 บุคลิกภาพแบบ A หมายถึง บุคคลที่มีบุคลิกภาพรีบร้อน ชอบการแข่งขัน และก้าวร้าว ชอบทำงานให้ได้มากๆ ในเวลาน้อยๆ มีความรู้สึกที่เวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว มีความพยายามในการทำงานมาก ชอบฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ เพื่อความสำเร็จ ชอบทำงานด้วยความรวดเร็ว ทุนไม่ได้กับงานที่ล่าช้า มีความต้องการพักผ่อนน้อยกว่าคนอื่น และถูกกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกโกรธและก้าวร้าวง่าย

6.2 บุคลิกภาพแบบ B หมายถึง บุคคลที่มีบุคลิกภาพผ่อนคลาย ไม่รีบร้อน และไม่ก้าวร้าว มีลักษณะเรื่อยๆ เฉื่อยๆ ชอบการพักผ่อน ดำเนินชีวิตแบบง่ายๆ และไม่ชอบฝ่าฟันอุปสรรคในการทำงาน

7. ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเอง และของผู้อื่น สามารถที่จะวิเคราะห์และบริหารจัดการอารมณ์ต่างๆ ของตน และอารมณ์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ต่างๆ ได้ สามารถควบคุมอารมณ์และตอบสนองได้อย่างเหมาะสม สามารถชี้นำความคิดและการกระทำของตนอย่างสมเหตุสมผล สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคล เพื่อการทำงานไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้จำแนกความฉลาดทางอารมณ์ออกเป็น 5 ด้าน ตามแนวคิดของโกลแมน ดังนี้

7.1 การตระหนักรู้อารมณ์ตน หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ และเข้าใจความรู้สึก ความคิด และอารมณ์ของตนเองได้ตามความเป็นจริงในแต่ละเวลาและสถานการณ์ เป็นคนที่รู้ว่าตัวเองกำลังรู้สึกอย่างไร สามารถติดตามความรู้สึกของตนเองได้ในขณะที่อารมณ์กำลังบังเกิดขึ้นในตัว มีความเชื่อมั่น รู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง เป็นคนซื่อตรง พุดแล้วรักษาคำพูด มีจรรยาบรรณ มีสติ เข้าใจตนเอง

7.2 การบริหารจัดการอารมณ์ หมายถึง ความสามารถที่จะจัดการกับอารมณ์ต่างๆ เมื่อมีอารมณ์บางอย่างเกิดขึ้นแล้วสามารถรู้วิธีที่จะจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม สามารถควบคุมตนเองได้ เป็นที่น่าไว้วางใจ มีความสามารถในการปรับตัว และมีความสามารถในการสร้างแนวคิดใหม่ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

7.3 การสร้างแรงจูงใจ หมายถึง ความสามารถที่จะสร้างแรงบันดาลใจหรือแรงใจให้
อยากทำสิ่งต่างๆ ในชีวิต มองโลกในแง่ดี สามารถนำอารมณ์ และความรู้สึกของตนเองมาสร้างพลัง
ในการกระทำสิ่งต่างๆ และเป็นพลังในการให้กำลังใจตนเองในการคิดและกระทำอย่างสร้างสรรค์

7.4 การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของ
ผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้เท่าทันความรู้สึกความต้องการของผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจ มีไหว
พริบในการแสดงออกอย่างเหมาะสม

7.5 การคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพ หมายถึง ความสามารถในการรู้เท่าทันอารมณ์ของ
ผู้อื่น เป็นความสามารถในการบริหารจัดการกับอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น โดยทำให้คนอื่นที่อยู่ใกล้
เกิดความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตัวเอง และกับตัวเราด้วย เป็นทักษะทางสังคมที่จะมีสัมพันธภาพที่ดีกับ
ผู้อื่น ได้แก่ การสื่อความหมายที่ดี การบริหารความขัดแย้ง ความร่วมมือร่วมใจในการทำงานเพื่อให้
สำเร็จตามจุดมุ่งหมาย และความเป็นผู้นำ

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะที่ดีของครู-อาจารย์ได้ศึกษาจากแนวความคิดของคณะอนุกรรมการ
ส่งเสริมวิชาชีพครูของคุรุสภา (2534 : 9-51) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะของครูที่ดีควรมี 4 ประการ คือ
การรอบรู้ การสอนดี การมีคุณธรรมและจรรยาบรรณ และการมุ่งมั่นพัฒนา เช่นเดียวกับ ชีรศักดิ์
อัครบวร (2544 : 75) ได้สรุปคุณลักษณะครูที่ดีไว้ 3 ด้าน คือ ภูมิรู้ ภูมิธรรม และภูมิฐาน นอกจากนั้น
คลาร์ก (Clark, 1995 : 4-6) ได้เสนอคุณลักษณะที่ดีของครู-อาจารย์ไว้ 3 ด้าน คือ ด้านการสอน
ด้านความคิด และด้านความรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้ประมวลแนวความคิดของนักวิชาการข้างต้นกำหนดเป็น
กรอบความคิดในการวิจัยไว้ 4 ด้านคือ

- 1.1 ด้านความรู้
- 1.2 ด้านการสอน
- 1.3 ด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณ
- 1.4 ด้านการพัฒนา

2. สำหรับตัวแปรอิสระผู้วิจัยได้ศึกษาจากกรอบแนวคิดดังต่อไปนี้

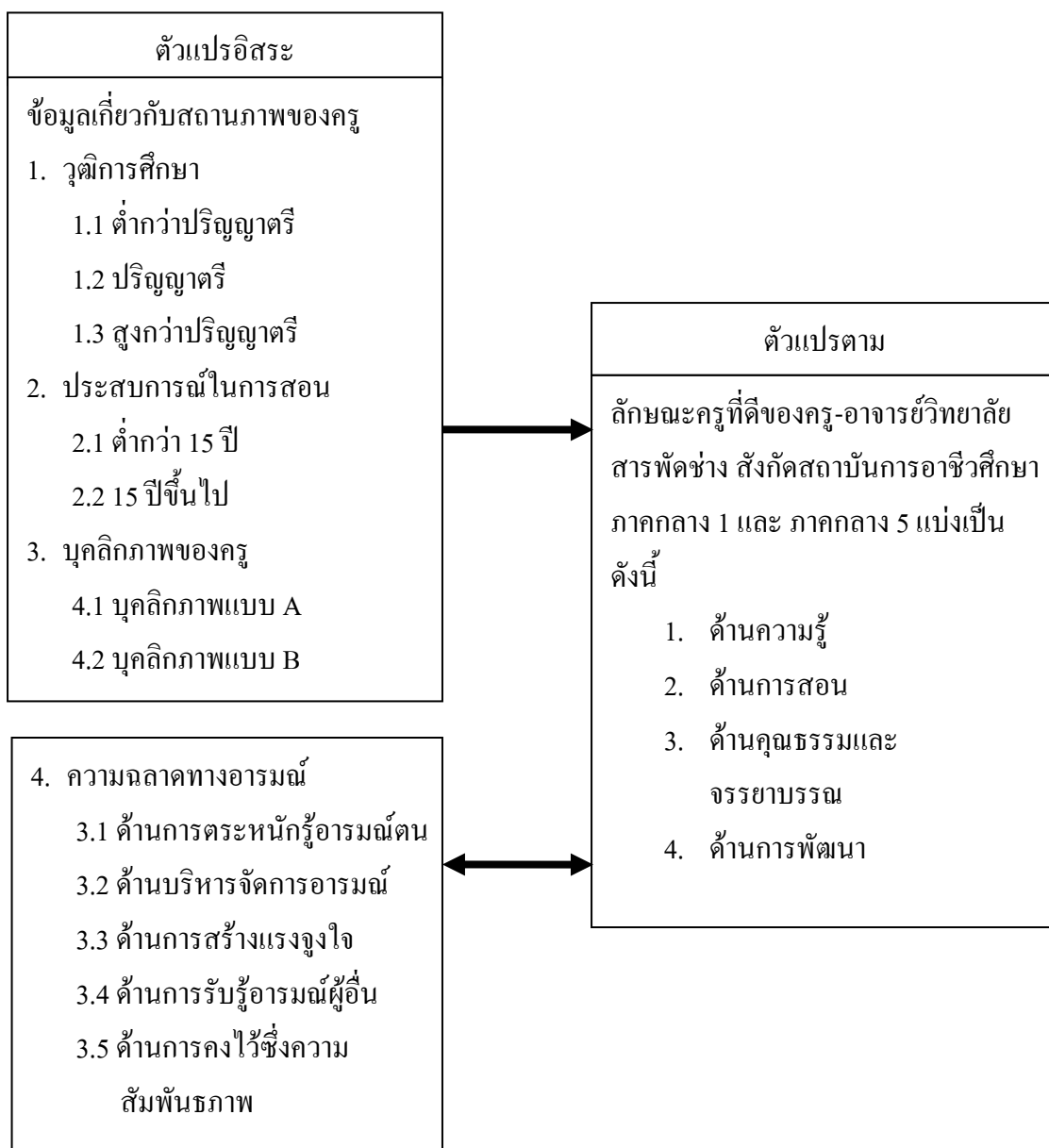
2.1 ตัวแปรด้านวุฒิการศึกษา ศึกษาแนวคิดจากการวิจัยของพิทยา สุวรรณภูมิ
(2544 : 96) ที่กล่าวว่า ผู้มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าจะมีวิสัยทัศน์กว้างไกล กล้าคิด กล้าแสดงออกและ
เป็นที่ยอมรับในสังคม ปรับสภาพให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดีกว่า โอกาสการรับรู้มากกว่าและ
นำไปสู่การปฏิบัติได้มากกว่า

2.2 ตัวแปรด้านประสบการณ์การสอน ศึกษาจากแนวคิดจากการวิจัยของ เสาวภาคย์
แหลมเพชร (2545: 83) ที่ว่า ประสบการณ์การสอนทำให้เกิดศักยภาพการทำงานที่แตกต่างกัน

2.3 ตัวแปรด้านบุคลิกภาพ ศึกษาจากแนวคิดของ ฟรีดแมน และ โรเซนแมน (Freidman and Rosenman, 1974) ที่แบ่งลักษณะบุคลิกภาพไว้ 2 แบบ คือ บุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B

2.4 ตัวแปรด้านความฉลาดทางอารมณ์ ศึกษาจากแนวคิดของ โกลแมน (Goleman, 1998 : 93-104) ที่กล่าวว่า ความสำเร็จของบุคคลเป็นผลมาจากความฉลาดทางอารมณ์ โดยมีองค์ประกอบ 5 ด้านคือ 1. การตระหนักรู้อารมณ์ตน 2. การบริหารจัดการอารมณ์ 3. การสร้างแรงจูงใจ 4. การรับรู้อารมณ์ผู้อื่น 5. การคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์

ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบความคิด ดังภาพประกอบ 1



ภาพประกอบ 1 กรอบความคิดในการศึกษาค้นคว้า

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. คุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 อยู่ในระดับปานกลาง
2. ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และบุคลิกภาพต่างกัน จะมีคุณลักษณะครูที่ดีแตกต่างกัน
3. ความฉลาดทางอารมณ์ของครูมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอเป็นหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

1. กรณศึกษาชีวิต ประวัติ และการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ
2. ความเป็นมาในการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยสารพัดช่าง
 - 2.1 บทบาทและหน้าที่ของวิทยาลัยสารพัดช่าง
 - 2.2 ความเป็นมาของวิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และ ภาคกลาง 5
 - 2.3 บทบาทหน้าที่และการดำเนินงานของวิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และ ภาคกลาง 5
3. คุณลักษณะครูที่ดี
 - 3.1 คุณลักษณะด้านความรู้
 - 3.2 คุณลักษณะด้านการสอน
 - 3.3 คุณลักษณะด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณ
 - 3.4 คุณลักษณะด้านการพัฒนา
4. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะครูที่ดี
 - 4.1 วุฒิการศึกษาของครู
 - 4.2 ประสบการณ์ในการสอน
 - 4.3 บุคลิกภาพของครู
 - 4.4 ความฉลาดทางอารมณ์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยต่างประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยในประเทศ

1. กรมอาชีวศึกษา ประวัติ และการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ

วิวัฒนาการระยะแรก

แนวความคิดการจัดการศึกษาอาชีพได้มีมาตั้งแต่ยุคสมัยที่ประเทศไทย เริ่มมีอาชีพหัตถกรรม มากขึ้นนอกเหนือไปจากอาชีพกสิกรรม การอาชีวศึกษาเริ่มอย่างเป็นระบบเมื่อได้รับการบรรจุใน โครงการศึกษา พ.ศ. 2441 เป็นการศึกษาพิเศษ ซึ่งหมายถึงการเรียนวิชาเฉพาะเพื่อให้เกิดความชำนาญ โดยในปี พ.ศ. 2452 เป็นการศึกษาพิเศษ การจัดการศึกษาได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ โรงเรียนสามัญ ศึกษาสอนวิชาสามัญ และโรงเรียนวิสามนัญศึกษาสอนวิชาเพื่อออกไปประกอบอาชีพ เช่น แพทย์ ผดุง ครรภ์ ภาษาอังกฤษ พาณิชยการ ครู เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2453 ได้จัดตั้งโรงเรียนอาชีวศึกษาแห่งแรก คือ โรงเรียนพาณิชยการที่วัดมหาพฤฒารามและวัดราชบูรณะ ปี พ.ศ. 2456 จัดตั้งโรงเรียนเพาะช่าง และปี พ.ศ. 2460 จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม

แผนการศึกษาแห่งชาติ ได้มีผลต่อการกำหนดการศึกษาอาชีพให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยใน แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2475 ได้กำหนดว่าวิสามนัญศึกษาได้แก่ การศึกษาวิชาชีพซึ่งจัดให้เหมาะสม กับภูมิประเทศ เช่น กสิกรรม หัตถกรรม และพาณิชยกรรม เพื่อเป็นพื้นฐานความรู้สำหรับประกอบ การเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมต่าง ๆ และในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2479 ได้ปรากฏคำว่า “อาชีวศึกษา” เป็นครั้งแรกในระบบการศึกษาของประเทศไทย โดยแบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ อาชีวศึกษา ขั้นต้น กลาง และสูง รับนักเรียนจากโรงเรียนสามัญศึกษาของทุกระดับเข้าศึกษา

ต่อมาในปี พ.ศ. 248 พระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการ ในสังกัดกระทรวงธรรม การ (กระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน) ให้จัดตั้งกรมใหม่ขึ้น 2 กรมคือ

1. กรมสามัญศึกษา มีหน้าที่จัดการศึกษาสายสามัญ
2. กรมวิชาการ มีหน้าที่จัดการศึกษาสายอาชีพ โดยแบ่งออกเป็น 4 กอง : สำนักงาน

เลขานุการกรม กองตำรา กองสอบไล่ และกองอาชีวศึกษา โดยกองอาชีวศึกษามีหน้าที่เกี่ยวกับการจัด โรงเรียนอาชีวศึกษา

กรมอาชีวศึกษา ได้พัฒนาและขยายตัวกว้างขวางขึ้น มีการผลิตบุคลากรครูอาชีวศึกษา และจัดตั้งโรงเรียนอาชีวศึกษาขึ้นในหลายประเภท เช่น โรงเรียนช่างกล โรงเรียนช่างสตรี โรงเรียนช่างไม้ โรงเรียนช่างทอผ้า โรงเรียนเกษตรกรรม โรงเรียนมัธยมพาณิชยการ เป็นต้น กระทรวงศึกษาธิการ ได้พิจารณาและเห็นสมควรให้กรมวิชาการควรทำหน้าที่เฉพาะของการจัดการอาชีวศึกษา ดังนั้น กรม อาชีวศึกษาจึงได้ถูกกำหนดและจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2484 โดยแบ่งส่วน ราชการออกเป็น 2 กอง 1 สำนัก คือ

1. สำนักเลขาธิการกรม
2. กองโรงเรียน ทำหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินการโรงเรียนอาชีวศึกษา
3. กองวิชาการ ทำหน้าที่เกี่ยวกับหลักสูตรแบบเรียน ทะเบียน การสอบไล่ และการออกประกาศนียบัตร

ช่วงระหว่างมหาสงครามเอเชียบูรพา การอาชีวศึกษาได้รับผลกระทบจากภัยสงคราม ก่อให้เกิดการขาดแคลนอุปกรณ์การสอน นักเรียนต้องหลบภัย จำนวนครูและนักเรียนน้อยลงจนกระทั่งภาวะสงครามสงบลง รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้น โดยในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2494 การอาชีวศึกษาได้ถูกแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาชั้นสูง โดยในแต่ละระดับกำหนดเวลาเรียนไม่เกิน 3 ปี

ปี พ.ศ. 2495 ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการในกรมอาชีวศึกษาแบ่งส่วนราชการออกเป็น 7 กองคือ

1. สำนักงานเลขาธิการกรม
2. กองโรงเรียนการช่าง
3. กองโรงเรียนพาณิชยและอุตสาหกรรม
4. กองโรงเรียนเกษตรกรรม
5. กองวิทยาลัยเทคนิค
6. กองส่งเสริมอาชีพ
7. กองออกแบบและก่อสร้าง

นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. ดังกล่าวได้ริเริ่มจัดตั้งวิทยาลัยเทคนิคหลัก 4 แห่งทั่วประเทศ คือ วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ (2495) วิทยาลัยเทคนิคภาคใต้-สงขลา (2497) วิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ-นครราชสีมา (2499) และวิทยาลัยเทคนิคภาคเหนือ-เชียงใหม่ (2500)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 การอาชีวศึกษาได้ถูกพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ โดยโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหลายแห่ง ได้รับอนุมัติให้เปิดสอนในระดับอาชีวศึกษาชั้นสูง และโรงเรียนอาชีวศึกษาชั้นสูงเฉพาะวิชาอีกหลายแห่งได้จัดตั้งขึ้นเพื่อรับนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 สายสามัญเข้าศึกษาต่อ

ปี พ.ศ. 2501 กรมอาชีวศึกษาได้รับความช่วยเหลือจากองค์การ SEATO โดยมหาวิทยาลัยฮาวาย ในการปรับปรุงหลักสูตรตามโครงการฝึกช่างฝีมือ และฝึกอบรมครูวิชาช่างก่อสร้าง ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างวิทยุ และช่างเชื่อมโลหะ โดยมีโรงเรียนการช่าง 18 แห่งเข้าร่วมโครงการ

ในระยะแรกของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 จำนวนนักเรียนอาชีวศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีที่ 1-3 มีจำนวนลดลง แต่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4 จำนวนนักเรียนในประเภทช่างอุตสาหกรรมมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จนกระทั่งต้องเปิดการเรียนการสอนใน 2 ผลัด

ในปี พ.ศ. 2508 กรมอาชีวศึกษาได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ในการก่อตั้งวิทยาลัยเทคนิคขอนแก่น ปี 2509 ได้รับความช่วยเหลือจากองค์การยูนิเซฟ ในการปรับปรุงโรงเรียนการช่างสตรี จำนวน 35 แห่ง ทั้งในด้านหลักสูตรการเรียนการสอน และครุภัณฑ์

โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2510 กรมอาชีวศึกษาได้มีหน่วยงานโครงการเงินกู้ธนาคารโลกเพื่อพัฒนาอาชีวศึกษา มีหน้าที่ประสานงานระหว่างโรงเรียนในโครงการประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม รวม 25 แห่งกับกรมอาชีวศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการ และปี พ.ศ. 2512 ได้รับความช่วยเหลือจากประเทศออสเตรเลียในการจัดตั้งโรงเรียนเทคนิคสัตหีบ จังหวัดชลบุรี สถานศึกษาหลายแห่งได้รับการพัฒนาและเปิดสอนจนถึงระดับ ปวส. โดยในปี พ.ศ. 2512 ได้รับการยกฐานะจากโรงเรียนเป็นวิทยาลัย ซึ่งแห่งแรกคือวิทยาลัยพณิชยการพระนคร จนถึงปี พ.ศ. 2522 กรมอาชีวศึกษามีวิทยาลัยอยู่ในสังกัด จำนวน 90 แห่ง ในจำนวนสถานศึกษาทั้งสิ้น 159 แห่ง

ปี พ.ศ. 2513 รวมโรงเรียนการช่างสตรี และโรงเรียนการช่าง 4 จังหวัด คือ อ่างทอง ราชบุรี บุรีรัมย์ และพัทลุง

ปี พ.ศ. 2514 ได้มีพระราชบัญญัติตั้งสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าโดยรวมวิทยาลัยเทคนิคธนบุรี วิทยาลัยเทคนิคพระนครเหนือ วิทยาลัยโทรคมนาคม และวิทยาลัยช่างก่อสร้างในสังกัดกรมอาชีวศึกษาไปรวมเป็นสถาบันและเปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี

ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 217 พ.ศ. 2515 ให้โอนโรงเรียนฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ 36 แห่งของกรมอาชีวศึกษาไปกรมสามัญศึกษา

การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการที่สำคัญ

ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 172 พ.ศ. 2515 ได้แบ่งส่วนราชการในสังกัดกรมอาชีวศึกษาออกเป็น 9 กอง

1. สำนักงานเลขานุการกรม
2. กองวิทยาลัย
3. กองโรงเรียน
4. กองแผนงาน
5. กองการเจ้าหน้าที่
6. กองคลัง

7. กองออกแบบและก่อสร้าง
8. กองบริการเครื่องจักรกล
9. หน่วยศึกษานิเทศก์

ปี พ.ศ. 2516-2520 มีโครงการเงินกู้ ADB เพื่อพัฒนาวิทยาลัยเทคนิค 4 แห่ง (กรุงเทพฯ สงขลา เชียงใหม่ และนครราชสีมา) ปรับปรุงเครื่องมืออุปกรณ์ พัฒนาคู่มือและอาคารสถานที่ ใน 6 สาขาวิชาคือ อิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้า ก่อสร้าง เครื่องกล เทคนิคโลหะ และช่างยนต์

ปี พ.ศ. 2518 ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาขึ้นโดยแยกวิทยาลัย 28 แห่ง ออกจากกรมอาชีวศึกษา เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี และได้โอนศูนย์ฝึกต่อเรือหนองคายของสำนักงานพลังงานแห่งชาติ มาอยู่ในสังกัดกรมอาชีวศึกษา โดยเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนอุตสาหกรรมต่อเรือหนองคาย

ปี พ.ศ. 2519 รวมโรงเรียนเทคนิค โรงเรียนอาชีวศึกษา โรงเรียนการช่างใน 65 วิทยาเขต และยกฐานะโรงเรียนเกษตรกรรม 12 แห่ง เป็นวิทยาลัย

ปี พ.ศ. 2520 จัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรรม 10 แห่ง

ปี พ.ศ. 2521-2527 มีโครงการเงินกู้ธนาคารโลก จัดตั้งศูนย์ฝึกวิชาชีพ 12 แห่ง ในแต่ละเขตการศึกษา

ในช่วงปี พ.ศ. 2522-2523 พบว่ามีปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการดำเนินการแยกวิทยาเขตต่างๆ ออกเป็นอิสระ

ปี พ.ศ. 2522 ได้มีการโอนวิทยาลัยเกษตรเจ้าคุณทหารไปสังกัดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) และจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาอาชีวศึกษา

ต่อมากระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) รับนักเรียนผู้จบมัธยมศึกษาตอนปลาย โปรแกรมวิชาสามัญเข้าเรียนวิชาชีพเป็นเวลา 2 ปี และในปี พ.ศ. 2523 ได้มี “พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2523 กำหนดให้มี 10 หน่วยงาน โดยเกิดหน่วยงานใหม่จากเดิมคือ กองวิทยาลัยและกองโรงเรียนเป็นกองใหม่คือ

1. กองวิทยาลัยเกษตรกรรม
2. กองวิทยาลัยเทคนิค
3. กองวิทยาลัยอาชีวศึกษา

ปี พ.ศ. 2524 ได้ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2524 ปี พ.ศ. 2527 ได้ใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2527 และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค พ.ศ. 2527 ปี พ.ศ. 2528 ส่งเสริมแนวคิด “การอาชีวศึกษาครบวงจร” และได้มีการจัดตั้ง “สำนักงานโครงการพิเศษ” เป็นหน่วยงานภายใน มีหน้าที่ประสานงานกับสำนักงานโครงการพิเศษ และรับผิดชอบในงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง และงานพัฒนาชนบท ในปี พ.ศ. 2530 ได้มีการจัดตั้ง “วิทยาลัยการอาชีพ” ในพื้นที่จังหวัดมุกดาหารและแม่ฮ่องสอน โดยมีเป้าหมายที่จะจัดการศึกษาทุกประเภทวิชาชีพและทุกหลักสูตรทั้งในและนอกระบบการศึกษา ปี พ.ศ. 2531 ได้รับความช่วยเหลือจากเยอรมันเพื่อพัฒนาอาชีวศึกษา ทวิภาคี ปี พ.ศ. 2532-2533 UNDP ให้ความช่วยเหลือจัดตั้งสถาบันพัฒนาครูอาชีวศึกษา

ปี พ.ศ. 2533 รัฐบาลเดนมาร์กได้ให้ความช่วยเหลือเงินกู้ยืมเพื่อพัฒนาอาชีวศึกษาเกษตรตลอดจนประเทศอื่นในแถบทวีปยุโรป เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ออสเตรีย อังกฤษ และอิตาลี ในการช่วยเหลือสถานศึกษาและประเภทช่างอุตสาหกรรม นอกจากนี้หน่วยงานหรือองค์กรอื่นต่างประเทศที่ได้ให้ความช่วยเหลือ เช่น The United Development Programme (UNDP), International Labour Organization (ILO), UNESCO เป็นต้น รวมถึงการได้รับความช่วยเหลือจากประเทศออสเตรเลีย ญี่ปุ่น แคนาดา องค์กร CIDA และการได้รับอาสาความช่วยเหลือจากประเทศออกเตรเลีย ญี่ปุ่น และอังกฤษ ในการให้ความร่วมมือต่างๆ เพื่อการพัฒนาและแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านอาชีวศึกษาและในปี (2533) ได้ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.)

ในช่วงนี้มีผู้สนใจเรียนอาชีวศึกษามาก จึงจัดตั้งสถานศึกษาเพิ่ม 20 แห่ง ในช่วงปี พ.ศ. 2533-2535

พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2535 ได้ถูกประกาศและกำหนดใช้จนถึงปัจจุบัน แบ่งส่วนราชการออกเป็น 11 หน่วยงาน โดยเพิ่มสถาบันพัฒนาครูอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานอิสระระดับกอง

ปี พ.ศ. 2535-2539 ได้มีโครงการจัดตั้งวิทยาลัยเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 93 แห่ง เฉพาะโครงการจัดตั้งวิทยาลัยการอาชีพระดับอำเภอ 60 แห่ง วิทยาลัยสารพัดช่าง 25 แห่ง และอีก 8 แห่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาวิชาชีพไปสู่ท้องถิ่น สนับสนุนการพัฒนาชนบทเพื่อผลิตกำลังคนด้านวิชาชีพในระดับช่างกึ่งฝีมือ ช่างฝีมือ และช่างเทคนิค ให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ปี พ.ศ. 2536-2543 ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลญี่ปุ่น พัฒนาการผลิตกำลังคนสาขาวิชาแมคคาทรอนิกส์ที่วิทยาลัยช่างกลปทุมวัน

ปี พ.ศ. 2537 มีโครงการเงินกู้จากกองทุนความร่วมมือทางเศรษฐกิจ โพนทะเลแห่งญี่ปุ่น (Overseas Economic Cooperation Fund, JAPAN) โดยได้รับอนุมัติให้ดำเนินโครงการเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2537 เพื่อพัฒนาเครื่องมืออุปกรณ์และบุคลากร ในสถานศึกษา 20 แห่ง และในปี พ.ศ. 2538 กรมอาชีวศึกษาได้พัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศของกรมอาชีวศึกษา และจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทางไกล

นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2537-2539 ได้รับความช่วยเหลือรัฐบาลเบลเยียม พัฒนาการผลิตกำลังคนสาขาวิชาเทคนิคการผลิตและการพัฒนาสื่อการสอน

ปี พ.ศ. 2540 การอาชีวศึกษาได้รับความสนใจอย่างมากโดยรัฐบาลให้การสนับสนุนจัดตั้งวิทยาลัยการอาชีพ 70 แห่ง วิทยาลัยเทคนิค 19 แห่ง และวิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว 2 แห่ง

ในปัจจุบันได้มีพระราชกฤษฎีกา แบ่งส่วนราชการกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) กำหนดให้สถาบันเทคโนโลยีปทุมวันเป็นส่วนราชการของกรมอาชีวศึกษา และกำหนดอำนาจหน้าที่ให้กรมอาชีวศึกษาจัดและส่งเสริมการศึกษาวิชาชีพในระดับปริญญาตรี อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หลักสูตรระยะสั้นและหลักสูตรพิเศษ รวมถึงพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน พ.ศ. 2541 ได้กำหนดให้สถาบันเทคโนโลยีปทุมวันมีอำนาจจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสถานศึกษาที่จัดหลักสูตรระดับปริญญาหรือเทียบเท่าได้แก่ หลักสูตรประกาศนียบัตรครูวิชาชีพชั้นสูง (ปทส.) และปริญญาตรี ในการเปิดสอนเป็นไปตามเกณฑ์มหาวิทยาลัยกำหนด

ปี พ.ศ. 2542 ได้รับโครงการเงินยืมจากรัฐบาลเดนมาร์ก เพื่อพัฒนาอาชีวเกษตรตามโครงการ ปรับปรุงรูปแบบโครงสร้างสถานศึกษาเกษตร โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อเพิ่มความรู้ ทักษะปฏิบัติ และจัดหาเครื่องมือ-อุปกรณ์ เครื่องจักรกล และเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้แก่แก่นักเรียน นักศึกษา ในการผลิตสินค้าเกษตร และอุตสาหกรรมเกษตร รวมถึงการขยายผลให้แก่เกษตรกรท้องถิ่น ตลอดจนพัฒนาบุคลากร หลักสูตรการจัดอาชีวศึกษาเกษตร การพัฒนาอาชีวศึกษาได้พัฒนาเป็นลำดับ โดยพิจารณาถึงระบบการประกันคุณภาพอาชีวศึกษา การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การเทียบโอนหน่วยกิตสะสม การขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนและการพัฒนาบุคลากร ครู อาจารย์ อาชีวศึกษา ตลอดจนการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนรวมถึงต่างประเทศ

2. ความเป็นมาในการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยสารพัดช่าง

กรมอาชีวศึกษาเริ่มจัดตั้งเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2484 มีหน้าที่จัดการศึกษาด้านวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล โดยการจัดการศึกษาวิชาชีพในปัจจุบัน 5 ประเภทวิชา คือ ช่างอุตสาหกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปหัตถกรรม และเกษตรกรรม แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะในระบบโรงเรียน และลักษณะการศึกษาวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น

ลักษณะในระบบโรงเรียน เปิดดำเนินการสอนหลักสูตรต่างๆ เหมือนในโรงเรียนทั่วไป ได้แก่ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) และประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.)

ส่วนลักษณะการจัดการศึกษาวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น ดำเนินการจัดการศึกษาให้บริการฝึกอบรมวิชาชีพ หลักสูตรระยะสั้นแก่ประชาชนได้แก่ หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น หลักสูตรประกาศนียบัตร ช่างฝีมือ (ปชม.) หลักสูตรวิชาชีพสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นศูนย์กลางทางวิชาการด้านวิชาชีพแก่ชุมชนท้องถิ่น (กรมอาชีวศึกษา. 2534 : 2-3)

ปรัชญาและนโยบายการอาชีวศึกษาระยะสั้นระบุว่า “มีวิชาชีพเป็นจำนวนไม่น้อยที่ไม่จำเป็นต้องใช้เวลาเรียนนานเป็นปีๆ แต่อาจสอนได้ในระยะเวลาสั้นๆ และเสียค่าใช้จ่ายแต่เพียงเล็กน้อย ถ้าได้ตัดวิชาสามัญหรือวิชาสัมพันธ์ต่างๆ รวมทั้งส่วนที่ไม่จำเป็นแก่การประกอบอาชีพนั้นๆ ออกไป ผู้เรียนก็ไม่ต้องมีพื้นฐานความรู้สูง เพียงแต่อ่านออกเขียนได้ ก็สามารถเรียนรู้และนำความรู้ไปประกอบอาชีพ หรือปรับตัวให้ทันตามความเปลี่ยนแปลงในอาชีพนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี” และมีนโยบายว่า “การศึกษาแบบโรงเรียนสารพัดช่าง (อาชีวศึกษาระยะสั้น) เป็นการจัดการศึกษานอกระบบประเภทการฝึกวิชาชีพ การฝึกอบรมระยะสั้นๆ เป็นการศึกษาที่เปิดโอกาสให้บุคคลทั่วๆ ไปได้พัฒนาทักษะ ความรู้ ความเข้าใจและเจตคติที่จำเป็นในการประกอบอาชีพในระดับถึงผู้ชำนาญงาน เพื่อเตรียมคนที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน และช่วยคนว่างงานให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้โดยเสียเวลาน้อยและค่าใช้จ่ายต่ำ เพื่อบุคคลจะได้นำทักษะ ความรู้และเจตคติเหล่านั้นไปประกอบอาชีพ หรือปรับตัวให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงในงานอาชีพ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยมุ่งไปยังผู้ที่ไม่เคยศึกษาวิชาชีพมาก่อนได้มีโอกาสศึกษา และฝึกฝน จนสามารถประกอบอาชีพได้ตามความถนัด และความสนใจของตน ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพอยู่แล้วก็จะได้ศึกษาและฝึกฝนหาความรู้เพิ่มพูนขึ้น เป็นการยกระดับมาตรฐานฝีมือให้สูงขึ้น และเพิ่มพูนรายได้ให้กับตัวเองและครอบครัว

มีการฝึกอาชีพแก่ผู้พิการเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้ผู้พิการสามารถประกอบอาชีพได้ตามความต้องการและความถนัด โดยไม่กำหนดเงื่อนไขด้านเวลาเรียนอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ศึกษาหาความรู้ในด้านวิชาชีพได้ตามความประสงค์และจะเน้นในด้านความสามารถในการนำความรู้และทักษะในอาชีพที่ได้รับไปประกอบอาชีพ เพื่อดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งการจัดศึกษานี้จะมีลักษณะพิเศษ คือ เน้นความสามารถหรือทักษะเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความเป็นมนุษย์ที่มีคุณค่าและมีคุณภาพชีวิตในสังคมได้อย่างดีและมีมีความสุข” (กรมอาชีวศึกษา. 2535 : 3-4)

กรมอาชีวศึกษา ได้ดำเนินการอาชีวศึกษาหลักสูตรระยะสั้นขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2502 โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งโรงเรียนการช่างวัดทองธรรมชาติ ขึ้นที่ถนนเชียงใหม่ อำเภอคลองสาน จังหวัดธนบุรี เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2502 เป็นโรงเรียนสารพัดช่างที่ดำเนินการสอนการอาชีวศึกษาหลักสูตรระยะสั้น เริ่มตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม 2502 เป็นต้นมา โดยกำหนดหลักสูตร 6 เดือน (ในเวลา 180 หรือ 300 ชั่วโมง) และในปี พ.ศ.2503 ได้ประกาศตั้งโรงเรียนสารพัดช่างสี่พระยา และโรงเรียนสารพัดช่างพระนคร ต่อมาในปี พ.ศ.2504 มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่เป็นหลักสูตรระยะเวลา 5 เดือน และมีการสอนภาคฤดูร้อน ระหว่างเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน แต่ภายหลังได้เปลี่ยนแปลงหลักสูตรมาเป็น 225 ชั่วโมง (ระยะเวลาเรียน 3 ½ เดือน) โดยรับสมัครนักศึกษาประเภทไม่จำกัดความรู้พื้นฐานมาโดยตลอด ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2522

ในปี พ.ศ. 2503 รัฐบาลได้วางโครงการขยายการผลิตช่างฝีมือระดับปานกลางโดยรับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป แต่ไม่มีโอกาสได้เข้าชั้นเรียนต่อในสถานศึกษาแห่งใด โดยมอบให้กองส่งเสริมอาชีพ กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ ด้วยการจัดตั้งโรงเรียนสารพัดช่างในเขตจังหวัดธนบุรี ส่วนในต่างจังหวัดได้จัดตั้งหน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ เพื่อเดินทางไปฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนตามท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2503 ได้มีการจัดหน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่หน่วยแรกขึ้นทางภาคใต้ที่จังหวัดชุมพร เพื่อปฏิบัติการในท้องถิ่นต่างๆ 16 แห่งในเขต 5 จังหวัด คือ ชุมพร สุราษฎร์ธานี ปัตตานี นราธิวาส และยะลาในเดือนกันยายน พ.ศ. 2506 ได้เปิดหน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่หน่วย 2 ขึ้น ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในเขตจังหวัดขอนแก่นและอุดรธานี

ในปี พ.ศ. 2509 กองส่งเสริมอาชีพ กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับความช่วยเหลือจากองค์การยูซอม แห่งประเทศสหรัฐอเมริกาในการจัดตั้งหน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ตามโครงการศึกษาในชนบท เพื่อผลิตช่างฝีมือระดับปานกลาง โดยองค์การยูซอมจะเป็นผู้จัดหายานพาหนะ วัสดุอุปกรณ์ อุปกรณ์การศึกษา พร้อมทั้งในการจัดทุนการศึกษา และดูงานแก่ครูภายในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ยังได้ให้ที่ปรึกษาในด้านหน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

15 หน่วย ภาคเหนือ 5 หน่วย ภาคใต้ 6 หน่วย ภาคกลาง 1 หน่วย รวม 27 หน่วย และในปี พ.ศ. 2512 - 2515 ได้เปิดเพิ่มปีละ 9 หน่วย รวมเป็น 54 หน่วย ในปี พ.ศ. 2515 และเนื่องจากการปฏิบัติงานของหน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2503 ได้รับความสนใจจากประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ อย่างมาก และสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายในการผลิตช่างฝีมือระดับปานกลางอย่างดียิ่ง

รัฐบาลสหรัฐอเมริกาประจักษ์ในผลสำเร็จดังกล่าว จึงได้ร่วมมือกับกองส่งเสริมอาชีพ กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ วางโครงการขยายจำนวนหน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ โดยจัดส่งครูพร้อมทั้ง อุปกรณ์การศึกษาเดินทางไปให้การฝึกอบรมวิชาชีพสาขาต่างๆ แก่เด็กและผู้ใหญ่ที่ออกจากโรงเรียน แล้ว ให้สามารถทำงานประกอบอาชีพได้ วิชาที่เปิดสอนขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้เข้าฝึกอบรมในอันที่จะเลือกประกอบอาชีพประเภทต่างๆ อันได้แก่ ช่างโลหะ ช่างเครื่องยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างวิทยุ-โทรทัศน์ ช่างเชื่อม ช่างไม้ อาหาร ช่างตัดเสื้อ ช่างเสริมสวยและตัดผม เป็นต้น เมื่อวิชาที่เปิดอบรมเป็นที่เพียงพอแก่ความต้องการในท้องถิ่นนั้นแล้ว หน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่จะย้ายไปเปิดอบรมวิชาชีพเพื่อสนอง ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นแห่งอื่นต่อไป

การศึกษาวิชาชีพ ได้มีการขยายตัวอย่างมากมายและรวดเร็ว ตามภาวะความต้องการของประชาชนและสังคมซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักดีในด้านนี้จึงได้มีโครงการต่างๆ เพื่อที่จะขยายการศึกษาด้านวิชาชีพแต่ละสาขาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น พร้อมกันนี้ได้พิจารณาเห็นว่า การศึกษาวิชาชีพจำนวนไม่น้อยไม่จำเป็นจะต้องใช้เวลาเรียนนานเป็นปีๆ แต่อาจจะทำการเรียนการสอนได้ในระยะเวลาสั้นๆ และเสียค่าใช้จ่ายเพียงเล็กน้อย โดยที่ผู้เรียนไม่ต้องเรียนวิชาสามัญหรือวิชาสัมพันธ์ต่างๆ ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการประกอบอาชีพนั้นและผู้เรียนไม่ต้องมีพื้นฐานความรู้สูงนัก เพียงอ่านออก เขียนได้ก็สามารถจะเรียนวิชาชีพ และนำเอาความรู้เหล่านั้นออกไปประกอบอาชีพ หรือปรับตัวเองให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงในสาขาอาชีพนั้นได้เป็นอย่างดี

โดยเหตุดังกล่าวข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมอาชีวศึกษาจึงได้จัดทำหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นขึ้น ให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาล โดยเน้นให้เป็นการศึกษาที่เปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปได้พัฒนาทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่จำเป็นในการประกอบอาชีพในระดับถึงผู้ชำนาญ หรือผู้ชำนาญงานตามความประสงค์และความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อมุ่งให้บุคคลเหล่านี้สามารถประกอบอาชีพได้ โดยใช้ระยะเวลาเรียนสั้นและเสียค่าใช้จ่ายต่ำในการศึกษาวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการโดยกรมอาชีวศึกษาได้มอบเป็นนโยบายให้โรงเรียนสารพัดช่างเป็นผู้ดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายโดยมีการจัดตั้งโรงเรียนสารพัดช่าง หลังปี พ.ศ. 2504 ตามลำดับ ดังนี้ (กรมอาชีวศึกษา. 2535 : 6)

- พ.ศ. 2512 โรงเรียนสารพัดช่างอุดรธานี
 พ.ศ. 2513 โรงเรียนสารพัดช่างเชียงใหม่
 พ.ศ. 2515 โรงเรียนสารพัดช่างพระนคร
 โรงเรียนสารพัดช่างสงขลา
 โรงเรียนสารพัดช่างอุบลราชธานี
 โรงเรียนสารพัดช่างธนบุรี
 พ.ศ. 2520 โรงเรียนสารพัดช่างสมุทรปราการ
 พ.ศ. 2522 โรงเรียนสารพัดช่างกาญจนบุรี
 พ.ศ. 2523 โรงเรียนสารพัดช่างนครราชสีมา
 พ.ศ. 2524 โรงเรียนสารพัดช่างกาฬสินธุ์
 โรงเรียนสารพัดช่างนครพนม
 โรงเรียนสารพัดช่างลำปาง
 โรงเรียนสารพัดช่างศรีสะเกษ
 โรงเรียนสารพัดช่างนราธิวาส
 พ.ศ. 2525 โรงเรียนสารพัดช่างพิจิตร
 พ.ศ. 2527 โรงเรียนสารพัดช่างตรัง
 โรงเรียนสารพัดช่างราชบุรี
 โรงเรียนสารพัดช่างเพชรบูรณ์
 พ.ศ. 2528 โรงเรียนสารพัดช่างวังไกลกังวล
 พ.ศ. 2529 โรงเรียนสารพัดช่างชัยภูมิ
 โรงเรียนสารพัดช่างบริหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี
 พ.ศ. 2530 โรงเรียนสารพัดช่างพัทลุง
 พ.ศ. 2531 โรงเรียนสารพัดช่างนครศรีธรรมราช
 พ.ศ. 2534 โรงเรียนสารพัดช่างลพบุรี

ในปี พ.ศ. 2514 ได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 214 (กรมอาชีวศึกษา . 2535 : 7) ให้โอนโรงเรียนฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ไปสังกัด กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษาทั้งหมด ส่วนโรงเรียนสารพัดช่างยังคงอยู่ในสังกัดกรมอาชีวศึกษา และต่อมาในปี พ.ศ. 2515 ได้มีการปรับปรุงส่วนราชการในสังกัดกรมอาชีวศึกษาใหม่ โดยให้โรงเรียนสารพัดช่างไปสังกัด “กองโรงเรียน” จนถึงปี พ.ศ. 2523

ได้มีพระราชกฤษฎีกา แบ่งส่วนราชการกรมอาชีวศึกษาอีกเป็นผลทำให้โรงเรียนสารพัดช่างไปสังกัด “กองวิทยาลัยอาชีวศึกษา” จนถึงวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2533 กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศตั้ง “กองการศึกษาอาชีว” สังกัดกรมอาชีวศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน และควบคุมดูแล สถานศึกษาที่จัดการศึกษาหลักสูตรวิชาชีพพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) และหลักสูตรพิเศษ ได้แก่ โรงเรียนสารพัดช่าง ศูนย์ ฝึกวิชาชีพ ต่อมาเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2534 กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศปรับปรุงโรงเรียนสารพัด ช่างเป็น “วิทยาลัยสารพัดช่าง” และศูนย์ฝึกวิชาชีพเป็น “วิทยาลัยการอาชีว” สังกัดส่วนกลาง (กรม อาชีวศึกษา. 2535 : 7)

ในปี พ.ศ. 2533 กรมอาชีวศึกษา ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรเพิ่มเติม จาก 225 ชั่วโมง ได้แก่หลักสูตรวิชาชีพพระยาศรีสุนทรโวหาร พ.ศ. 2533 เป็นหลักสูตรประเภทมีเวลาเรียนหลากหลายแตกต่างไปจาก เดิมที่ทุกวิชาต้องใช้เวลาเรียน 225 ชั่วโมงเท่ากัน โดยจัดให้มีเวลาเรียนตั้งแต่ 6 ชั่วโมง จนถึง 225 ชั่วโมง ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับอาชีพและสภาวะการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง ทำให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ สะดวกในเวลาไม่นานนัก เพราะได้เรียนเฉพาะเจาะจงกับเรื่องที่ต้องการทำที่จำเป็นจริงๆ (กรม อาชีวศึกษา. 2535 : 8)

2.1 บทบาทและหน้าที่ของวิทยาลัยสารพัดช่าง

กรมอาชีวศึกษา (2535 : 8) ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของวิทยาลัยสารพัดช่างไว้ดังนี้

หน้าที่หลัก

1. จัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยาศรีสุนทรโวหาร มีระยะเวลาเรียน ตั้งแต่ 6-225 ชั่วโมง (หรือมากกว่านี้) รับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาตอนต้นหรืออยู่ในดุลยพินิจ ของสถานศึกษา กำหนดไว้ว่า “อ่านออกเขียนได้” เพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่นและตลาดแรงงาน รวมถึงการสร้างคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น
2. จัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรช่างฝีมือ (ปชม.) มีระยะเวลาเรียน ของหลักสูตร 3 ระยะ คือ 1 , 2 และ 3 ปี ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีของหลักสูตรจะได้รับ ประกาศนียบัตรช่างฝีมือ จากกรมอาชีวศึกษา หลักสูตรนี้จะรับผู้สำเร็จการศึกษาจากชั้นมัธยมปีที่ 3 หรือ เทียบเท่า สำหรับ ปชม. ปีที่ 1 ส่วน ปชม. ปีที่ 2 และ 3 จะรับต่อจาก ชั้น ปชม. ปีที่ 1 และ 2 ตามลำดับ
3. จัดการเรียนการสอนวิชาชีพให้แก่นักเรียน ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา สำหรับสถานศึกษาของรัฐบาลและเอกชน และให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการฝึกอบรมวิชาชีพ
4. จัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพต่อยอดในสาขาวิชาที่ใช้เทคโนโลยีสูง ต่อเนื่องจากหลักสูตรวิชาชีพพระยาศรีสุนทรโวหาร หรือหลักสูตรอื่นๆ เพื่อให้มีความรู้และประสบการณ์ขั้นสูง

5. จัดการเรียนการสอนต่อเนื่องเพื่อรับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) นอกกระบวนการแก่นักเรียน นักศึกษาและกลุ่มเป้าหมายพิเศษ ให้มีรูปแบบการจัดการที่เอื้อต่อการขยายโอกาสทางการศึกษาวิชาชีพ โดยรับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า และเป็นผู้ที่มีอาชีพหรือทำงานในสถานประกอบการ เพื่อเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาวิชาชีพให้สามารถศึกษาต่อในระดับสูง ซึ่งเป็นการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ตลอดจนเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมสืบไป

6. การจัดการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาระดับวิชาชีพจากสถานประกอบการ ผู้มีประสบการณ์ ผู้ชำนาญงาน

หน้าที่รอง

1. ให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชน และหน่วยงานในท้องถิ่น
2. เป็นศูนย์กลางวิชาการแก่ชุมชนและท้องถิ่น

2.2 ความเป็นมาของวิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และ ภาคกลาง 5

วิทยาลัยสารพัดช่างบรรหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี และวิทยาลัยสารพัดช่างกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี แต่เดิมเป็นสถานศึกษาสังกัดกองการศึกษาอาชีว กรมอาชีวศึกษา ซึ่งปัจจุบันได้ถูกกำหนดให้รวมอยู่ด้วยกันในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 5 เช่นเดียวกันวิทยาลัยสารพัดช่างราชบุรี จังหวัดราชบุรี และวิทยาลัยสารพัดช่างเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ก็ได้ถูกกำหนดให้อยู่ในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 ตามโครงสร้างในการแบ่งเขตการบริหารการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา ซึ่งกำหนดไว้ 28 เขต โดยพื้นที่ในแต่ละเขตได้รวมสถานศึกษาในสังกัดกรมอาชีวศึกษาของจังหวัดที่อยู่ในเขตพื้นที่เข้าด้วยกันเป็นสถาบันการอาชีวศึกษา ประจำเขตทั้ง 28 เขตพื้นที่ โดยวิทยาลัยสารพัดช่างทั้ง 4 แห่ง จะมีบทบาทหน้าที่และภาระกิจในการเรียนการสอนเหมือนกัน

ปัจจุบันบุคลากรของวิทยาลัยสารพัดช่างบรรหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี มีจำนวน 47 คน วิทยาลัยสารพัดช่างกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มีจำนวน 60 คน วิทยาลัยสารพัดช่างราชบุรี 45 คน วิทยาลัยสารพัดช่างเพชรบุรี 16 คน รวมเป็น 168 คน

2.3 บทบาทหน้าที่และการดำเนินงานของวิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และ ภาคกลาง 5

วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อฝึกทักษะวิชาชีพให้แก่ประชาชน นักเรียน นักศึกษา ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่ตลาดแรงงานต้องการ

2. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ว่างงานได้เรียนและฝึกฝนด้านอาชีพจนสามารถออกไปประกอบอาชีพได้

3. เพื่อให้ผู้มีอาชีพอยู่แล้วเข้ามาฝึกทักษะให้มีความรู้ความชำนาญมากขึ้น
4. เพื่อให้ผู้ที่ต้องการเปลี่ยนอาชีพใหม่ได้มีโอกาสศึกษาวิชาเพิ่มเติม
5. เพื่อฝึกทักษะแก่ประชาชน นักเรียน นักศึกษา ให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการประกอบอาชีพได้

6. เพื่อฝึกทักษะวิชาชีพแก่ประชาชน นักเรียน นักศึกษา ให้มีความรู้พื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

7. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่สามารถศึกษาต่อในระบบได้มีโอกาสศึกษาต่อได้ตามศักยภาพ และความถนัดของตนเอง

8. เพื่อฝึกอบรมให้ผู้เข้าเรียนมีคุณธรรมตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการคือ

1. การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ
2. การประหยัดและออม
3. การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย
4. การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
5. ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

การจัดการเรียนการสอน

วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 จัดการเรียนการสอน 2 หลักสูตร คือ 1. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 2. หลักสูตรระยะสั้น ในสาขาวิชาดังนี้

1. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปวช. 4 สาขาวิชาดังนี้

- 1.1 สาขาวิชาไฟฟ้ากำลัง
- 1.2 สาขาวิชาเครื่องกล
- 1.3 สาขาวิชาช่างกลโรงงาน
- 1.4 สาขาวิชาพาณิชยกรรม

2. หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น

- 2.1 ช่างบริการรถจักรยานยนต์
- 2.2 ช่างเครื่องยนต์เล็ก
- 2.3 ช่างเครื่องยนต์แก๊สโซลีน

- 2.4 ช่างเครื่องยนต์ดีเซล
- 2.5 ช่างเครื่องล่างรถยนต์
- 2.6 ช่างไฟฟ้ารถยนต์
- 2.7 ช่างไฟฟ้าในอาคาร
- 2.8 ช่างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน
- 2.9 ช่างเครื่องปรับอากาศ
- 2.10 ช่างเชื่อมโลหะ
- 2.11 ช่างตัดเสื้อชายสมัยนิยม
- 2.12 ช่างตัดเสื้อสตรี
- 2.13 ช่างเย็บจักรอุตสาหกรรม
- 2.14 ช่างเสริมสวย
- 2.15 งานศิลปประดิษฐ์
- 2.16 งานเขียนป้ายโฆษณา
- 2.17 อาหาร-ขนม
- 2.18 งานพิมพ์ดีดไทย-อังกฤษ
- 2.19 งานคอมพิวเตอร์เบื้องต้น
- 2.20 งานคอมพิวเตอร์สำนักงาน
- 2.21 คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป
- 2.22 ตัดผมชาย
- 2.23 ช่างกลึงโลหะเบื้องต้น
- 2.24 ช่างประกอบการผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม

3. คุณลักษณะครูที่ดี

ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 7 ที่ต้องการจะพัฒนาอาชีพครูให้เป็นอาชีพชั้นสูง ผู้ที่ประกอบอาชีพนี้จะต้องได้รับเกียรติและมีศักดิ์ศรีในวิชาชีพในฐานะเป็นผู้สร้างหรือผู้มีบทบาทในการพัฒนาให้เยาวชนของชาติเป็นคนที่มีความรู้ อันเป็นผลให้ประชาชนโดยรวมของชาติในอนาคตมีคุณภาพพร้อมที่จะพัฒนาชาติต่อไป โดยกำหนดให้องค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษามีฐานะเป็นองค์กรอิสระ ภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพ ในการกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพออกและเพิกถอนใบอนุญาต

ประกอบวิชาชีพ กำกับดูแล การปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนา วิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2542 : 67) แสดง ว่าอาชีพครูเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน (Duke. 1992 : 257) และยังมี บทบาทในการจูงใจ การจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมแก่การเรียนรู้รวมถึงการใช้อิทธิพลอื่นๆ เพื่อให้ ผู้เรียนมีความสนใจและประสบผลสูงสุดตามศักยภาพ (Jacobsen, Eggen & Kauchak. 1999 : 3-14) ใน การพัฒนาครูให้เป็นมืออาชีพจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ เพื่อให้เกิดการเตรียมตัวการคัดสรรให้มีครูที่ คุณลักษณะที่เหมาะสม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิ่งแวดล้อม วิทยาการและเทคโนโลยีในโลกยุคปัจจุบัน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านวิชาชีพต่างๆ โดยเฉพาะวิชาชีพครูที่มีผู้ให้ความสำคัญมากขึ้น เป็น อาชีพที่สังคมให้การยอมรับมากขึ้น เพราะเห็นว่าครูจะเป็นผู้สร้างความมั่นคงให้กับเยาวชน ซึ่งจะเป็น ประชาชนของชาติที่ทำให้ประเทศชาติมั่นคงต่อไปเช่นเดียวกัน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายคำว่าครูว่า ครู หมายถึง ผู้สั่งสอนให้แก่ศิษย์และคำว่า อาชีพ หมายถึง การเลี้ยงชีวิต การทำมาหากินงานที่ทำเป็นประจำ เพื่อเลี้ยงชีพ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2524 ได้ให้คำจำกัดความคำว่า ครูว่า ครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่ทำหน้าที่ด้านการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย วิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชน (กรมสามัญศึกษา. 2542 : 6)

พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ กล่าวว่า ครูวิชาชีพ คือ ครูที่มีความพร้อมในทุกๆ ด้านที่ จะเป็นครู คือ มีความรู้ความสามารถมีทักษะในการให้การศึกษาอบรมศิษย์ในทุกๆ ด้าน มีความ ประพฤติดีงามตัวดี เอาใจใส่ดูแลลูกศิษย์ มีวิญญานความเป็นครูและปฏิบัติหน้าที่ครูด้วยจิตวิญญาณของ ความเป็นครู ส่วนอาชีพครู คือ คนที่มีอาชีพครูเพื่อให้ได้ค่าตอบแทนมาใช้ในการดำรงชีวิต ขาดจิต วิญญาณของความเป็นครู จึงปฏิบัติหน้าที่ครู เพราะมีหน้าที่ที่จะต้องทำไม่ใช่เพราะมีใจรักที่จะทำ (กรมวิชาการ. 2544 : 7)

ลักษณะของครูที่ดีนั้นเป็นส่วนที่จะส่งผลถึงคุณค่าทางการศึกษาซึ่งเป็นคุณสมบัติ พื้นฐาน เพราะการเป็นครูนั้นไม่ใช่ว่ามีความรู้ หรือทำทางน่าเชื่อถือก็จะเป็นครูได้ อาชีพครูเป็นอาชีพ เฉพาะตัวต้องมีการเพาะบ่ม อบรม ฝึกฝน มาเป็นอย่างดี ดังเช่น นักวิชาการหลายท่านรวมถึงหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องได้กล่าวถึงคุณลักษณะความเป็นครูที่ดีไว้ดังนี้

กรัชและคอสติน (Grush and Costin. 1975 : 55) ได้ให้ความเห็นว่าอาจารย์ผู้สอนที่มี ประสิทธิภาพ ควรเป็นผู้ที่มีความสามารถและมีความกระตือรือร้นในการเรียนการสอน ชื่อสัตย์

น่าไว้วางใจ รักษาสัญญาที่ให้ไว้กับนักศึกษาเสมอ เป็นคนที่เข้าใจนักศึกษาได้ดี ควบคุมกิจกรรมชั้นต่างๆ ในห้องเรียน โดยการให้คำแนะนำปรึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ และเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายในห้องเรียน สามารถควบคุมนักศึกษาในเวลาเรียนได้ กระตุ้นให้นักศึกษากล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ทนต่อความเปลี่ยนแปลงของวิทยาการ ตลอดจนมีอารมณ์ขัน

เฮลซงและวิกส์ (Hessong and Weeks 1987 : 452-457) ได้สรุปแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดีไว้ดังนี้

1. เป็นผู้มีความรอบรู้ (Being Knowledge able) มีความรู้ ความเข้าใจในวิชาการต่างๆ ซึ่งได้ศึกษาเล่าเรียนมาเป็นอย่างดี มีความแม่นยำในวิชาที่สอนตลอดจนวิชาการอื่นๆ ตามสมควร
2. เป็นผู้มีอารมณ์ขัน (Being Humorous) คือ เป็นผู้ที่สามารถสอดแทรกอารมณ์ขัน หรือทำให้การสอนสนุกสนาน
3. เป็นผู้มีความยืดหยุ่นผ่อนปรน (Being Flexible) การมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนสภาพการณ์ให้เหมาะสมกับการสอนได้ ครูจำเป็นต้องรู้จักการยืดหยุ่นในการอบรมสั่งสอนสามารถปรับแผนการเรียนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างดี
4. เป็นผู้มีความตั้งใจทำงานให้ถึงขีดสุด (Being Upbeat) เป็นผู้ที่ยินดีในภารกิจทางการสอน จะไม่มองว่าการสอนเป็นเพียงภารกิจที่ต้องรับผิดชอบเท่านั้น แต่จะยินดีเมื่อได้สอน อุทิศเวลาให้กับการทำงานที่ทำอย่างเต็มที่
5. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ (Being Honest) ความซื่อสัตย์จริงใจเป็นสิ่งที่ทำให้ศิษย์เกิดความเชื่อถือไว้วางใจ และมั่นใจที่จะปฏิบัติหรือกระทำตามคำสั่งสอนของครู
6. เป็นผู้มีความชัดเจน (Being Clear and Concise) สามารถทำให้ผู้ที่สัมพันธ์ด้วยเข้าใจได้รวบรัดชัดเจน เป็นผู้มีความสามารถในการสื่อสารทั้งการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน นอกจากนี้การปฏิบัติหน้าที่งานใดๆ ก็ต้องปฏิบัติด้วยความชัดเจนโปร่งใส ถูกต้องตามหลักการ และระเบียบแบบแผนของราชการ
7. เป็นคนเปิดเผย (Being Open) คือ เป็นคนที่ไม่ทำตัวลึกลับ เจ้าเล่ห์หน้าไหว้หลังหลอก เต็มใจเปิดเผยให้ผู้อื่นรับรู้ รู้จักยอมรับความคิดของผู้อื่นด้วยความเข้าใจการกระทำของตนเสมอ
8. เป็นผู้มีความอดทน (Being Patient) เป็นผู้มีความเพียรพยายามหรือขยันขันแข็ง สำหรับครูต้องมีคุณสมบัติข้อนี้เป็นพิเศษ เพราะนอกจากจะอดทนในเรื่องอื่นๆ แล้ว ยังต้องอดทนต่อพฤติกรรมต่างๆ ของศิษย์อีกด้วย

9. เป็นแบบอย่างที่ดี (Being a Role Model) ครูเป็นบุคคลที่ต้องกระทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์และสังคม ศิษย์ต้องมีแบบอย่างที่ถูกต้องดีงามเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของตน

10. เป็นผู้สามารถประยุกต์ทฤษฎีไปปฏิบัติได้ (Being Able to Relate Theory to Practice) การนำเอาความรู้ที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียนไปใช้ให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพนั้น บางครั้งสภาพการจริงไม่เหมือนกับทฤษฎีที่เรียนมา ครูต้องสามารถประยุกต์ทฤษฎีไปใช้ได้อย่างเหมาะสม

11. เป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Being Self Confident) การกล้าตัดสินใจโดยสามารถเลือกวิถีทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาต่างๆ หรือวิถีทางที่ดีที่สุดในการกระทำต่างๆ ครูต้องสามารถพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง โดยการสั่งสมประสบการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการสอนให้มากที่สุด ครูต้องเชื่อมั่นในสิ่งที่ตนสอนด้วย

12. เป็นผู้มีความสามารถในศิลปะวิทยาการหลายๆ ด้าน (Being Diversified) ครูที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีความรู้และความสามารถในการอื่นๆ ด้วยความรู้พิเศษเป็นความสามารถเฉพาะตัวที่จะช่วยให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูจะต้องใช้เพื่อช่วยให้งานในหน้าที่ครูมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

13. เป็นผู้แต่งกายเหมาะสมและมีสุขอนามัยส่วนบุคคลดี (Being Well Groomed and Having Personal Hygiene) ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องแต่งกายสุภาพเรียบร้อยและสะอาดอยู่เสมอ สวมใส่เสื้อผ้าถูกกาลเทศะเหมาะสมกับความเป็นครูหรือแต่งกายตามรูปแบบที่ทางสถานศึกษากำหนด นอกจากนี้สุขอนามัยส่วนบุคคลของครูก็เป็นสิ่งสำคัญ ทั้งสุขภาพร่างกายและจิตใจ สุขภาพของครูจึงมีผลให้การสอนประสบความสำเร็จด้วยดี

โจเอนส์และโคลเวอร์ (Goens & Clover, 1991 : 268-269) กล่าวว่าครูที่ดีจะทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ เพราะมีคุณลักษณะที่เกิดขึ้นในระดับจิตใจ ดังนี้

1. สนใจรางวัลที่เกิดจากความภาคภูมิใจ มากกว่าการรับรางวัลจากผู้อื่น
2. ชอบการเปลี่ยนแปลงและเสนอความคิดใหม่เสมอ
3. พัฒนาความรู้ ความสามารถอยู่เสมอ
4. ฐานะของครูขึ้นกับความรู้ความชำนาญ
5. ครูแต่ละคนจะมีเป้าหมายในการทำงานที่ไม่เหมือนกัน
6. ทีมงานเกิดจากผลของการกระทำ การประเมินมีความสำคัญมาก
7. ภาวะผู้นำมีพื้นฐานจากการคล้อยและความรู้ความสามารถ

คลาร์ค (Clark, 1995 : 4-6) ได้เสนอ คุณลักษณะครูที่ดีในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการสอน โดยพิจารณาจากระบวนการสอนและผลการสอน โดยกล่าวว่า นักเรียนจะได้ผลการเรียนที่ดี ถ้าครูใช้เวลาในการทำงานกับเพื่อนครูมากกว่าทำคนเดียว จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดในการจัดการเรียนการสอน ทั้งสามส่วนที่สำคัญ คือ การให้ความรู้ การตั้งคำถาม และการตอบสนองต่อนักเรียนเมื่อนักเรียนตอบคำถาม
2. ด้านการคิดของครู มีความสำคัญมากในการสอนและเป็นพื้นฐานที่สำคัญมากของครู เพราะเกี่ยวข้องกับการวางแผน การตัดสินใจ และจะมีผลต่อพฤติกรรมอื่นๆ เพราะครูต้องเป็นนักสังเกต นักวิเคราะห์ สามารถจัดลำดับการปฏิบัติงานที่มีผลต่อเนื่องสัมพันธ์กันได้
3. ด้านความรู้ของครู ความรู้ที่จำเป็นของครูคือ
 - 3.1 มีความรู้ในเนื้อหาวิชา
 - 3.2 มีความรู้ในความเป็นครูทั่วไป
 - 3.3 มีความรู้เรื่องหลักสูตร
 - 3.4 มีความรู้ในวิธีสอนตามเนื้อหา
 - 3.5 มีความรู้ในเรื่องนักเรียนและคุณลักษณะของนักเรียน
 - 3.6 มีความรู้ในบริบททางการศึกษา
 - 3.7 มีความรู้ในเป้าหมายการศึกษา และค่านิยมต่างๆ

ฮอยและมิสเกล (Hoy & Miskel, 1996 : 328-329) กล่าวว่า การสอนเป็นงานระดับมืออาชีพ ซึ่งคุณลักษณะในความเป็นครู นั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประการ คือ

1. ด้านความรู้ (Knowledge) เป็นพื้นฐานที่จำเป็นมาก ความรู้ได้มาจากการศึกษา และการฝึกฝน ซึ่งความรู้จะต้องจัดอย่างเป็นระบบในตัวเอง และมีความเข้าใจในระบบจะมี ความจำเพาะเจาะจง สามารถแก้ปัญหาที่ซับซ้อนและลึกซึ้งได้
2. ด้านความเป็นระเบียบและการควบคุม (Regulations and Control) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการควบคุมตนเองเพราะจะเป็นผู้ที่สามารถทำสิ่งต่างๆ ได้เอง ตามกรอบความรู้ ที่ตนมีความชำนาญการ และรับการตรวจสอบจากมืออาชีพด้วยกันได้
3. มีระบบการนึกคิดที่ดี (Ideology) ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ในการเกิดค่านิยมครูอาชีพ เช่น การคำนึงถึงการพัฒนาการเรียน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น

4. ความสัมพันธ์ร่วมกัน (Association) กลุ่มมืออาชีพมักมีความสัมพันธ์อย่างเพื่อนในการที่ครูอาชีพเต็มใจปฏิสัมพันธ์กัน จะทำให้ผลการตัดสินใจและการปฏิบัติงานของกลุ่มมีประสิทธิภาพมาก

ฮาร์กรีฟและกูดสัน (Green. 1998 : 203 : citing Hargreave & Goodson. 1996 : 2) ได้เสนอหลัก 7 ประการในความสามารถของครูอาชีพยุคใหม่คือ

1. มีความรอบคอบในการจัดโอกาสในการจัดการเรียนตามหลักสูตรและดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. มีความตั้งใจและมีค่านิยมในการสอนและการประเมินสอดคล้องกับหลักสูตร
3. เต็มใจในการทำงานอย่างมีส่วนร่วม สนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ใช้ความชำนาญการในการแก้ปัญหาและการปฏิบัติงานในกลุ่ม ด้วยวัฒนธรรมอันผสมผสานระหว่างครูอาชีพด้วยกัน มากกว่าการถูกกระตุ้นหรือสั่งจากภายนอก
4. เชื่อมั่นในความหลากหลาย ในความเป็นอิสระในการทำงาน มีความรู้สึกที่สามารถทำงานด้วยความมีอำนาจอย่างเปิดเผย และร่วมมือกับผู้อื่นในสังคมที่กว้างออกไปได้
5. มีความเต็มใจในการเอาใจใส่ (Care) ไม่ใช่เพียงบริการ (Service) ความเป็นครูอาชีพต้องมีความรู้สึกในการยอมรับการยกย่อง (Sense acknowledgment) และมีความชัดเจนในทักษะและทุกสิ่งทุกอย่างจะมุ่งเน้นที่ประสิทธิผลเป็นสำคัญ
6. มีการค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามมาตรฐานความชำนาญในกรอบงานของตนมากกว่าการกระทำตามความต้องการของผู้อื่น
7. มีการสร้างสรรค์ และรู้จักงานในระดับสูง ชับซ้อน

ไวแกนค์ (สมชาย วงษ์คล้าย. 2530 : 10 ; อ้างอิงมาจาก Weigand. 1977 : 6) มีความเห็นว่า ครูจะมีคุณภาพหรือสมรรถภาพได้ จะต้องมีความรู้พื้นฐาน 7 ประการ คือ

1. ทักษะในการประเมินลำดับขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก
2. ทักษะในการเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
3. ทักษะในการสร้างแรงจูงใจ
4. ทักษะในการใช้คำถาม
5. ทักษะในการจัดลำดับขั้นการสอน
6. ทักษะในการวัดและการประเมินผล
7. ทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์

อาเรนส์ (Arends, 1997 : 5) กล่าวถึงความสามารถของครูที่มีประสิทธิผลเป็นดังนี้

1. มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลตามสภาพที่เป็นจริง
2. ตัดสินใจสั่งการจากฐานของความรู้
3. ใช้ความรู้ในการปฏิบัติงานอย่างได้ผล
4. ใช้ผลย้อนกลับมาประยุกต์การปฏิบัติงาน

คลิกแชงก์และเบนเนอร์ (Cruickshank & Bainer, 1999 : 307-321) กล่าวว่าครูที่มีประสิทธิภาพ มีลักษณะในการปฏิบัติตน ดังนี้

1. มีความกระตือรือร้น
2. มีอารมณ์ขัน รู้สึกอบอุ่นเมื่อเข้าใกล้
3. เชื่อถือไว้วางใจได้
4. มีความมุ่งมั่นอย่างแรงกล้าเพื่อความสำเร็จ
5. รู้จักสนับสนุนให้นักเรียนได้รับความพึงพอใจ
6. ทำงานเหมือนนักธุรกิจ
7. มีความยืดหยุ่น
8. เป็นผู้ที่มีความรู้ในสาขาที่สอน

คณะอนุกรรมการส่งเสริมวิชาชีพครูของคุรุสภา (2534 : 9-51) ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะที่ดีของครู และได้สรุปว่าครูควรมีคุณลักษณะ 4 ประการดังนี้

1. **รอบรู้** คือ ครูจะต้องมีความรอบรู้ในวิชาชีพของตน เช่น ปรัชญาการศึกษา ประวัติการศึกษา หลักการศึกษา นโยบายการศึกษา แผนและโครงการพัฒนาการศึกษา และจะต้องมีความรู้ เชี่ยวชาญในเรื่องหลักสูตร วิธีสอนและวิธีประเมินผลการศึกษาในวิชาหรือกิจการที่ตนรับผิดชอบ นอกจากนี้ครูควรมีความรู้เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมของตนและของโลก

2. **สอนดี** คือ ครูจะต้องทำการสอนอย่างมีประสิทธิภาพมีการพัฒนาการสอนให้สอดคล้องกับความสามารถและความสนใจของนักเรียน อีกทั้งสามารถให้บริการและแนะแนวในด้าน การเรียน การครองตน และการรักษาสุขภาพอนามัย จัดทำ และใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน

3. **มีคุณธรรมและจรรยาบรรณ** คือ ครูต้องมีศรัทธาในวิชาชีพครู ตั้งใจใช้ความสามารถทางวิชาชีพเพื่อให้บริการแก่นักเรียนและสังคม มีความซื่อสัตย์ต่อหลักการของอาชีพครู มี

ความรับผิดชอบในด้านการศึกษาต่อสังคม ชุมชน และนักเรียน มีความรัก ความเมตตา และความปรารถนาดีต่อนักเรียน อุทิศตนและเวลาเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้รับความเจริญเติบโตและพัฒนาการในทุกด้าน

4. **มุ่งมั่นพัฒนา** คือ ครูต้องรู้จักสำรวจและปรับปรุงตนเอง สนใจใฝ่รู้ และศึกษาหาความรู้ต่างๆ รู้จักเพิ่มพูนวิทยฐานะของตนเอง พยายามคิดค้นทดลองใช้วิธีการใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และร่วมพัฒนาชุมชนด้วย

คุณลักษณะครูที่ดีเป็นสิ่งที่สำคัญในคุณภาพของการศึกษา ทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องคุณภาพของครู มาตรฐานวิชาชีพครูได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อดูแลครูไว้ 11 มาตรฐาน คือ (วิไล ตั้งจิตสมคิด 2544 : 93-103)

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ

หมายถึง การศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเอง การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการที่องค์กรหรือหน่วยงานหรือสมาคมจัดขึ้น เช่น การประชุม การอบรม การสัมมนา และการประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น ทั้งนี้ต้องมีผลงานหรือรายงานปรากฏชัดเจน

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน

หมายถึง การเลือกอย่างชาญฉลาดด้วยความรักและหวังดีต่อผู้เรียน ดังนั้นในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมอื่นๆ ครูจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นหลัก

มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

หมายถึง การใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถของครู ที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุดตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ โดยวิเคราะห์วินิจฉัยปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนวิธีสอนที่จะให้ได้ผลดีกว่าเดิม รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านต่างๆ ตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

หมายถึง การเลือกใช้ปรับปรุงหรือสร้างแผนการสอน บันทึกการสอนหรือเตรียมการสอนในลักษณะอื่นๆ ที่สามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 5 การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

หมายถึง การประดิษฐ์คิดค้นผลิตเลือกใช้ปรับปรุงเครื่องมืออุปกรณ์เอกสารสิ่งพิมพ์ เทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้

มาตรฐานที่ 6 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการแสวงหาความรู้ ตามสภาพความแตกต่างของบุคคลด้วยการปฏิบัติจริง และสรุปความรู้ทั้งหลายได้ด้วยตนเอง ก่อให้เกิดค่านิยมและนิสัยในการปฏิบัติงานเป็นบุคลิกภาพถาวรติดตัวผู้เรียนตลอดไป

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ

หมายถึง การรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนที่เกิดจากการปฏิบัติการเรียนการสอนให้ครอบคลุมสาเหตุปัจจัย และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง โดยครุณำเสนอรายงานการปฏิบัติในรายละเอียด ดังนี้

1. ปัญหาความต้องการของผู้เรียนที่ต้องได้รับการพัฒนาและเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน
2. เทคนิควิธีการหรือนวัตกรรมการเรียนการสอนที่นำมาใช้เพื่อการพัฒนา
3. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามวิธีการที่กำหนดที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน
4. ข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ๆ ในการปรับปรุง และพัฒนาผู้เรียนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

หมายถึง การแสดงออกทางการประพฤติปฏิบัติในด้านบุคลิกภาพโดยทั่วไป การแต่งกาย กริยาจา และจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสมำเสมอ ที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธา และถือเป็นแบบอย่าง

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

หมายถึง ความตระหนักถึงความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายของสถานศึกษาและร่วมรับผลจากการกระทำนั้น

มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน

หมายถึง ความตระหนักในความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถของบุคคลอื่นในชุมชน และร่วมมือปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนางานของสถานศึกษา ให้ชุมชนและสถานศึกษามีการยอมรับซึ่งกันและกัน และปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ

มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

หมายถึง การค้นหา สังเกต จดจำ และรวบรวมข่าวสารข้อมูลตามสถานการณ์ของสังคมทุกด้าน โดยเฉพาะสารสนเทศเกี่ยวกับวิชาชีพครู สามารถวิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล และใช้ข้อมูลประกอบการแก้ปัญหาพัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม

ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2544 : 75) ได้สรุปทักษะที่คล้ายคลึงกันของคุณลักษณะที่ดีของครูเป็นลักษณะสำคัญๆ 3 ด้าน คือ ภูมิรู้ ภูมิธรรม และภูมิฐาน

ภูมิรู้ ลักษณะของครูที่ดีในด้านนี้ ได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัว ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการที่จะสอนตลอดจนการเป็นผู้ที่มีสติปัญญาดี เฉลียวฉลาด เชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เป็นต้น ภูมิรู้ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของครูได้แก่ การสอนดีและปกครองดี สามารถอธิบายได้รวบรัดชัดเจน สอนสนุก ทำเรื่องที่ยากให้ทำได้ ควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย เป็นต้น

ภูมิธรรม ลักษณะของครูที่ดีในด้านนี้ ได้แก่ การประพฤติดี เว้นจากอบายมุขทั้งปวง กระทำแต่สิ่งที่ดีที่สุจริต ทั้งกาย วาจา และใจ นอกจากนี้ ครูต้องมีจรรยาบรรณและคุณธรรมสูง ซื่อสัตย์ เสียสละ มีเมตตากรุณา ยุติธรรม และมานะอดทน เป็นต้น

ภูมิฐาน ลักษณะของครูที่ดีในด้านนี้ ได้แก่ บุคลิกภาพดี รูปร่างท่าทางดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย พุดจาไพเราะนุ่มนวล น้ำเสียงชัดเจน มีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้น นอกจากนี้ครูยังต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีอัธยาศัยไมตรีกับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกชนชั้น

สรุปคุณลักษณะของครูที่ดี ต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่สอน สามารถใช้ศิลปะวิทยาการหลายๆ ด้าน มีเทคนิควิธีสอนที่ดี สอนสนุก ชัดเจน ใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนที่ทันสมัย ปรับการเรียนการสอนได้ตามความเหมาะสม เป็นผู้มีอารมณ์ขัน เปิดเผย รู้จักยืดหยุ่นผ่อนปรน เชื่อมั่นในตนเอง ขยัน อดทน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับอาชีพ ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม รักและศรัทธาต่ออาชีพ มุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง ผู้เรียน วิธีการเรียนการสอน และเพื่อนร่วมอาชีพ รวมถึงชุมชน

ลักษณะครูที่ดีมีความสำคัญต่อการศึกษาของชาติอย่างมาก ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาคุณลักษณะของครูที่ดีจากหลักการ แนวคิดของนักวิชาการในด้านต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นซึ่งจะศึกษาคุณลักษณะของครูที่ดีในด้านต่างๆ คือ คุณลักษณะด้านความรู้ คุณลักษณะด้านการสอน คุณลักษณะด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณ คุณลักษณะด้านการพัฒนา โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

1. คุณลักษณะด้านความรู้

คุณลักษณะด้านความรู้ถือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญสำหรับอาชีพครู เพราะว่าการจะอบรมสั่งสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในวิชาการใดๆ ถ้าครูผู้สอนขาดความรู้ในวิชานั้นๆ ก็ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้ได้ ได้มีนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาคิดให้ความคิดเห็นถึงคุณลักษณะด้านความรู้ของครูที่ดีดังนี้

พาร์เคและสแตนฟอร์ด (Parkey & Standford. 1992 : 20-21) ได้เสนอว่า ความรู้และทักษะที่จำเป็นของครู ประกอบด้วย

1. ด้านความรู้ที่สำคัญประกอบด้วย
 - 1.1 ความรู้เรื่องตนเองและนักเรียน
 - 1.2 ความรู้เรื่องวิชาที่สอน
 - 1.3 ความรู้เรื่องทฤษฎีการศึกษาและการวิจัย
2. ด้านทักษะที่สำคัญประกอบด้วย
 - 2.1 ทักษะในการสอน เทคนิคในการสอน
 - 2.2 ทักษะในการปฏิสัมพันธ์
3. ด้านการตอบสนองและการแก้ปัญหา

ชนาธิป พรกุล (2543 : 6-7) เสนอแนวคิดถึงลักษณะครูที่ดีด้านความรู้ในยุคปัจจุบันไว้ดังนี้

1. มีความรอบรู้ในเนื้อหาวิชาอย่างลุ่มลึก
3. ติดตามความก้าวหน้าในเทคนิควิธีสอน
4. เป็นนักจิตวิทยาการเรียนรู้
5. เป็นนักเทคโนโลยีสารสนเทศ
6. เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ

พันธ์เพ็ญ หีบเพ็ชร (2540 : 87) กล่าวถึงคุณลักษณะครูที่ดี ด้านความรู้ และทักษะวิชาชีพว่า กิจกรรมการเรียนการสอนต้องเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ และทักษะเพียงพอที่จะเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพต่อไปได้ ดังนั้นครูจึงต้องมีความรู้ในวิชาที่จะสอนเป็นอย่างดี เพื่อที่จะถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี กล่าวถึงคุณลักษณะของวิชาชีพครูที่ดี ควรมีความสามารถดังนี้ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2543 : 72-80)

1. เกี่ยวกับการสอน ครูต้องใช้หลักจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้ หลักการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็ก วางแผนการสอนอย่างถี่ถ้วน ใช้วิธีสอนแบบต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม มีวิธีการวัดผล ประเมินผลที่เหมาะสมเกิดประโยชน์ในการเรียนการสอน ปกครองชั้นและบริหารชั้นเรียนได้อย่างราบรื่น ตลอดจนปฏิบัติงานต่างๆ ของโรงเรียนได้ตามสมควร

2. เกี่ยวกับการอบรม การแนะแนวและการปกครองนักเรียน ครูต้องใช้หลักการที่ว่าถ้าผู้เรียนมีคุณธรรมและศีลธรรมแล้ว จะสามารถปกครองตนเองได้ หลักการและวิธีการแนะแนว และการอบรมจะใช้องค์ความรู้ที่สัมพันธ์กับจิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์เพื่อสนับสนุนการอบรม และใช้ผลของการวิจัยให้เป็นประโยชน์ในการอบรมและการแนะแนว

3. เกี่ยวกับการทำกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ครูต้องเข้าใจความสำคัญของกิจกรรมในหลักสูตรหรือกิจกรรมร่วมหลักสูตรอย่างเหมาะสม และส่งเสริมให้มีกิจกรรมเหล่านั้นอย่างเต็มที่ และรักษาสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงาน

4. เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีและความร่วมมือกับชุมชน ครูต้องวางตนให้เหมาะสมกับที่เป็นครูโดยยึดถือจรรยาบรรณของครู บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและช่วยเหลือปรับปรุงชุมชนตามความเหมาะสม

5. เกี่ยวกับการเป็นครูชั้นวิชาชีพ ครูต้องเพิ่มพูนความรู้ให้แก่อาชีพครูโดยการเขียนการพูดและการค้นคว้าในด้านวิชาการ เป็นสมาชิกที่ดีของสมาคมวิชาการ ยึดถือขนบธรรมเนียมของครูอย่างเคร่งครัด ส่งเสริมตัวเองให้ก้าวหน้าในวิชาชีพศึกษาศาสตร์อยู่เสมอ แนะนำผู้ที่เข้ามาเป็นครูใหม่ และนักเรียนฝึกสอนในโรงเรียน

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี กล่าวถึงแนวคิดใหม่ของอาชีพครูว่า วิชาครูหรืออาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Professional) ที่ต้องมีการฝึกหัดเพื่อให้ครูมีคุณลักษณะที่ดี โดยคุณลักษณะต่างๆ จะเกิดจากคำถามว่า ครูควรรู้อะไรบ้าง และ ครูควรทำอะไรได้บ้าง แต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2543 : 72-80)

1. ครูควรรู้อะไรบ้าง ได้แก่

1.1 วิชาเพื่อความเสรี (Liberal Education) เป็นวิชาสามัญ

1.2 วิชาเพื่อไว้ใช้สอน (Teaching Fields) ที่เรียกว่า วิชาเอก และวิชาโท

1.3 วิชาชีพสำหรับครู (Professional Education) คือ วิชาการศึกษา ได้แก่

1.3.1 ศาสตร์ทางสาระ (Educational Foundations and Content)

1.3.2 ศาสตร์ทางวิธีวิธี ได้แก่ วิธีการวิจัยทางการศึกษา การวัดผล การศึกษา การวางแผนการศึกษา เป็นต้น

2. ครูควรทำอะไรได้บ้าง มีมาตรฐานกว้างๆ 5 ประการ คือ
 - 2.1 เกี่ยวกับการสอน
 - 2.2 เกี่ยวกับการอบรม การแนะแนว และการปกครองนักเรียน
 - 2.3 เกี่ยวกับการทำกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน
 - 2.4 เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีและความร่วมมือกับชุมชน
 - 2.5 เกี่ยวกับการเป็นครูชั้นวิชาชีพ

ธีรศักดิ์ อัครบรร. (2544 : 17) ได้สรุปว่า ความหมายของครูในยุคปัจจุบันว่า ครูจะต้องเป็นผู้ให้ความรู้ เป็นผู้ให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และเป็นผู้จุดไฟแห่งการเรียนรู้ ฉะนั้นครูจะต้องเป็นผู้รอบรู้ในเนื้อหาวิชา แดกจกานในทักษะ และวิหาคความรู้สมัยใหม่ และเป็นผู้มีหุตา กว้างขวางเกี่ยวกับแหล่งความรู้ต่างๆ อีกทั้งเป็นนักจิตวิทยาชั้นดี สามารถกระตุ้นความใฝ่รู้ใฝ่เรียนให้ เด็กๆ ได้อีกด้วย

กลิคแมน (Glickman. 1998 : 362) กล่าวว่า ครูที่ดีคือ การที่ครูจัดการเรียนการสอน อย่างมีส่วนร่วม มียุทธศาสตร์ในความร่วมมือในการเรียนและรู้จักผสมผสานวิธีการอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดผลกับนักเรียนสูงที่สุด นอกจากนั้นยังสามารถสังเคราะห์วิธีการเรียนการสอนเพื่อสร้างสรรค์ วิธีการเรียนการสอนใหม่ๆ ได้อีกด้วย

จากการวิเคราะห์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พบว่า ความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ ควรเป็นดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2542 : 1-25)

1. มีความรู้ความเข้าใจว่า “การศึกษา” เป็น “กระบวนการเรียนรู้” เพื่อความเจริญ งามของบุคคลและสังคม โครงการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (มาตรา 4)
2. มีความรู้ความเข้าใจใน “มาตรฐานการศึกษา” คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการ เทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแลการตรวจสอบและการประกันคุณภาพ (มาตรา 4)
3. มีความมุ่งมั่นในการพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6)

4. มีความรู้ ความเข้าใจ มีความตระหนักและมีความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งปลูกฝัง ให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีสิ่งต่อไปนี้ (มาตรา 7)

4.1 จิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

4.2 รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ

4.3 เคารพกฎหมาย มีความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

4.4 มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

4.5 รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ

4.6 ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ

4.7 ส่งเสริม และมีส่วนร่วมด้านกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล

4.8 อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.9 มีความสามารถในการประกอบอาชีพสุจริต รู้จักพึ่งตนเอง

4.10 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

5. มีความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน (มาตรา 30) และสามารถพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (มาตรา 8)

6. มีความรู้ความเข้าใจในการจัดโอกาสทางการศึกษา รวมทั้งผู้ด้อยโอกาส โดยให้มีโอกาสและคุณภาพทัดเทียมกัน (มาตรา 10)

7. มีความรู้ ความคิด และตระหนักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้และพัฒนา ตนเองได้ ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดในกระบวนการจัดการศึกษา และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (มาตรา 22)

8. มีความรู้ ความคิด ตระหนัก และสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ ทั้ง ความรู้ ความคิด คุณธรรม และบูรณาการในเรื่องต่อไปนี้ (มาตรา 23)

8.1 ความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

8.2 ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

8.3 ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้

8.4 ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

8.5 ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

9. ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ครู (สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) ควรมีความสามารถดังนี้ (มาตรา 24)

9.1 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

9.2 ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและการแก้ไขปัญหา

9.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

9.4 จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

9.5 สามารถจัดบรรยากาศสภาวะแวดล้อม สื่อการเรียน และสามารถใช่วิจัย โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

9.6 สามารถจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่

9.7 สามารถประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

10. มีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนัก และสามารถประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่กันไปในการบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสม (มาตรา 26)

11. มีความสามารถในการจัดทำสาระหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (มาตรา 27) โดยให้มีความหลากหลายเหมาะสมกับวัยและศักยภาพ โดยสาระหลักสูตรให้มีทั้งวิชาการ วิชาชีพ เพื่อมุ่งพัฒนาคนให้สมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และการรับผิดชอบต่อสังคม (มาตรา 28)

12. มีความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ชุมชนได้ (มาตรา 29)

13. มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพทั้งภายนอกและภายในสามารถดำเนินการ ตามแนวทางการประกันคุณภาพ ขอมรับการตรวจสอบ การรายงาน การให้ข้อมูลในการตรวจสอบ มีความรับผิดชอบ รับสภาพเพื่อการแก้ไขปรับปรุง (มาตรา 47-50)

14. มีความสามารถใช้ผลิต การพัฒนา การดูแลรักษา สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา (มาตรา 65)

15. สามารถจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในโอกาสแรกทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (มาตรา 66)

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า คุณลักษณะครูที่ดีด้านความรู้ หมายถึง คุณสมบัติของครู-อาจารย์ในการมีความรู้ในเนื้อหาที่สอนอย่างลึกซึ้ง มีความรู้ด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอน การประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความรู้ในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต มีความรู้เรื่องมาตรฐานการศึกษา การประกันคุณภาพ ประชญาและนโยบายการศึกษา รวมถึงมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา แผนและโครงการพัฒนาการศึกษา

2. คุณลักษณะด้านการสอน

ความสามารถด้านการสอนของครูเป็นปัจจัยที่ส่งผลถึงประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน การถ่ายทอดความรู้จากครูไปสู่ผู้เรียนนั้นถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ ครูจะต้องรู้จักวิธีสอนที่หลากหลายให้ความสำคัญกับความแตกต่างด้านศักยภาพของผู้เรียน มีเทคนิควิธีสอนที่ยืดหยุ่นตามสถานการณ์ได้ดังที่นักวิชาการศึกษาได้แสดงความคิดเห็นไว้ดังนี้

พาร์เคและสแตนฟอร์ด (Parkay & Stanford, 1992 : 20-21) กล่าวว่า ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนนั้นครูควรมีความสามารถ ดังนี้

1. วิเคราะห์และเข้าใจในความสามารถของนักเรียน พื้นฐานทางวัฒนธรรม
ความสำเร็จและความต้องการของนักเรียน
2. ออกแบบการสอนตามความต้องการของนักเรียน ให้มีความเหมาะสมทั้งในด้านเครื่องมือเครื่องใช้ เนื้อเรื่อง กิจกรรม รูปแบบการสอน และเป้าหมายในการสอน
3. มีวิธีการเรียนการสอนที่อำนวยความสะดวก หรืออำนวยความสะดวก หรือบริการให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างดี
4. จัดการชั้นเรียนเพื่อให้เกิดการสนับสนุนผลการเรียนการสอนได้

5. จัดการนักเรียนให้มีความประพฤติ ให้การสร้างสรรค์ในบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน

6. จัดการสื่อสารในห้องเรียนให้เข้าใจเป็นวิชาการ เกิดความรู้สึที่ดี

7. ประเมินผลการเรียนเพื่อให้เกิดผลดีกับนักเรียน

8. จัดลำดับ หรืออ้าง หรือเทียบเคียง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

เอ็กเจนและเคอร์ชาร์ค (Eggen & Kuachak. 1996 : 28-42) กล่าวว่าสิ่งจำเป็นในการสอนที่เป็นพื้นฐานในด้านทัศนคติ ทักษะ และยุทธศาสตร์ที่สำคัญของครูที่สนับสนุนการเรียนของนักเรียน มีดังนี้

1. มีการจัดการที่ดี

2. จัดการสอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน

3. เน้นในสิ่งสำคัญที่ได้เรียนรวมทั้งด้านความรู้สึที่ดี

4. ใช้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาในโอกาสต่อไปได้

5. มีการตรวจติดตามพฤติกรรมนักเรียนทั้งหมด

6. มีการสื่อสารที่ชัดเจน ทั้งในด้านความแม่นยำในการใช้คำ การเชื่อมโยงที่เหมาะสม ใช้สัญลักษณ์หลากหลายเหมาะสม และมั่นคงหนักแน่นเชื่อถือได้ นอกจากนั้นครูต้องมีความรู้ด้านภาษา เพื่อให้สื่อความได้ถูกต้องตรงกัน

7. สามารถตั้งคำถามได้เหมาะสม

8. สามารถสรุปบทบทวน

9. คุณลักษณะโดยทั่วไปของครูซึ่งประกอบด้วย ความศรัทธา การทำตนให้เป็นแบบอย่าง อบอุ่น ควบคุมชั้น และมีความตั้งใจเชิงบวก

แมคอินเนอร์เน (Mcinerney. 1998 : 9-16) กล่าวถึงทักษะสำคัญในการสอน ที่มีประสิทธิผล มีดังนี้

1. สามารถนำเสนอความรู้ได้อย่างเหมาะสม

2. มีทักษะในการจัดการที่เป็นประโยชน์และเหมาะสม

3. มีความสามารถในการใช้คำถามกับนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

4. สามารถจัดวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

5. มีการสอนเพื่อให้เกิดผลการเรียนอย่างแท้จริง

6. มีการใช้ยุทธศาสตร์การจูงใจที่เหมาะสม

7. มีการสังเกตและการประเมินการเรียนของนักเรียน

8. มีวิธีการสื่อสารที่ดี เหมาะสม รู้สึกสนุกและอบอุ่น

พันซ์เพ็ญ หีบเพ็ชร (2540 : 87) กล่าวถึง คุณลักษณะครูที่ดีด้านการสอนไว้ดังนี้ คือ ครูที่ดีจะต้องถ่ายทอดความรู้ได้ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ มีการเตรียมการสอน มีการช่วยให้นักเรียน บรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียน โดยมีการเปลี่ยนแปลงไปในพฤติกรรมที่พึงประสงค์

คำหมาน คนไค (2543 : 67-93) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของครูในด้านการเรียนการสอนว่า ครูควรจะต้องดำเนินการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวทางที่ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ครูและนักเรียนปฏิบัติร่วมกัน โดยพิจารณาให้เท่าเทียมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาวิชา ผู้เรียน สภาพแวดล้อม และบริบทอื่นๆ ต่อไปนี้

1. การแสวงหาและใช้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียน เพื่อวิเคราะห์
2. การเตรียมการสอนที่ดี
3. การแสดงความเมตตา และเอาใจใส่ผู้เรียน
4. การมอบหมายงานตามความถนัดและศักยภาพ
5. ร่วมคิดร่วมทำกิจกรรมกับผู้เรียน
6. การสร้างจินตนาการและความคิดริเริ่ม
7. การจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มและรายบุคคล
8. นำวิธีการเรียนรู้จากธรรมชาติและสังคมไปใช้กับการจัดการเรียน
9. การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การทดลอง การค้นคว้าด้วยตนเอง
10. การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง บูรณาการสิ่งต่างๆ อย่างเหมาะสม
11. การเรียนรู้จากการดูงาน และเรียนงานจากผู้อื่น

สรุปว่าคุณลักษณะด้านการสอน หมายถึง ความสามารถของครู-อาจารย์ในการวางแผนการสอนได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาและบทเรียน สามารถปรับแผนการสอนได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาและบทเรียน ประยุกต์นำความรู้มาถ่ายทอดได้อย่างเหมาะสม พัฒนาการสอนได้อย่างสอดคล้องตามความสามารถและความสนใจของผู้เรียน ใช้สื่อการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ สามารถกระตุ้นและใช้วิธีการให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้ วินิจฉัยปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมเข้ากับเนื้อหาที่สอนได้ แนะนำให้ผู้เรียนวางแผนการ

เรียน การครองตน รักษาสุขภาพอนามัย รวมถึงการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ และสามารถประเมินผลที่ทำให้เกิดผลดีต่อผู้เรียน

3. คุณลักษณะด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณ

คุณลักษณะของครูด้านคุณธรรมจริยธรรมถือเป็นเรื่องสำคัญ เพราะครูเป็นผู้ที่สร้างเยาวชน เป็นผู้ที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรม อบรมจริยธรรม เป็นต้นแบบแห่งการเรียนรู้ของเยาวชน ครูจึงต้องเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมมากพิเศษกว่าอาชีพอื่น นอกจากนี้จรรยาบรรณแห่งความเป็นครู ก็จะเป็นเครื่องช่วยให้ครูได้ประพฤติปฏิบัติได้ตามค่านิยมที่พึงประสงค์ที่สังคมต้องการจากครู ได้มีผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการกล่าวถึงคุณลักษณะของครูด้านคุณธรรมจริยธรรม รวมถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบได้กำหนดถึงจรรยาบรรณของครูไว้ดังนี้

คุรุสภาได้สรุปว่า บุคคลที่จะประกอบวิชาชีพครูจะต้องมีลักษณะพื้นฐาน 4 ประการ คือ รอบรู้ สอนดี มีคุณธรรมตามจรรยาบรรณ และมุ่งมั่นพัฒนาตนเอง (สำนักเลขาธิการคุรุสภา 2533 : 6) และได้จัดทำคำอธิบายในเรื่องของจรรยาบรรณครูขึ้นเพื่อชี้ให้เห็นเจตนารมณ์ และความมุ่งหมายแต่ละข้อเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าใจตรงกัน (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2540) ดังนี้

จรรยาบรรณข้อที่ 1

ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือส่งเสริมให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า

จรรยาบรรณข้อที่ 2

ครูต้องอบรมสั่งสอน ฝึกฝน สร้างสรรค์ความรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ

จรรยาบรรณข้อที่ 3

ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งกาย วาจา และจิตใจ

จรรยาบรรณข้อที่ 4

ครูต้องไม่กระทำความผิดเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์

จรรยาบรรณข้อที่ 5

ครูต้องไม่แสวงประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช้ศิษย์กระทำการใดๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ

จรรยาบรรณข้อที่ 6

ครูต้องพัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

จรรยาบรรณข้อที่ 7

ครูย่อมรัก และศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

จรรยาบรรณข้อที่ 8

ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์

จรรยาบรรณข้อที่ 9

ครูประพฤติและปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมไทย

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2544 : 64-65) กล่าวว่า ผู้เป็นครูต้องมีคุณธรรมซึ่งคุณธรรมของครู หมายถึง คุณสมบัติที่เป็นความดี ความถูกต้องเหมาะสม ดังคำสอนในพระพุทธศาสนา กล่าวถึงลักษณะของครูที่ดีได้แก่ คำสอนเรื่องกัลยามิตรธรรม 7 ซึ่งมีสาระดังนี้

1. **ปิโย** แปลว่า น่ารัก หมายถึง ครูต้องเป็นผู้ให้ความสนิทสนมแก่ศิษย์เพื่อให้ ศิษย์ มีความสบายใจและกล้าที่จะเข้าไปปรึกษาหารือเรื่องต่างๆ ครูทำตัวให้น่ารักและเป็นที่รักแก่ศิษย์นั่นเอง
2. **ครู** แปลว่า น่าเคารพ หมายถึง ครูจะต้องดูแลและปกครองศิษย์ ให้ศิษย์มีความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้ และรู้สึกปลอดภัย ครูต้องประพฤติสมควรแก่ฐานะนั่นเอง
3. **ภาวนีโย** แปลว่า น่าเจริญใจ น่ายกย่องในฐานะผู้ทรงคุณ หมายถึง ครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ที่ฝึกอบรมและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ครูจะต้องฝึกตนให้เชี่ยวชาญในวิชาการและให้มีสมรรถภาพในการทำงานอยู่เสมอ
4. **วัตตา** แปลว่า รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ หมายถึง ครูจะต้องรู้จักพูด ให้ศิษย์เข้าใจได้ตรงตามเป้าหมายที่วางไว้ สอนในสิ่งที่ถูกต้องไม่บิดเบือนและครูจะต้องรู้จักสอนด้วยความสนุกสนานเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนด้วย
5. **วจนกขโม** แปลว่า อดทนต่อถ้อยคำ หมายถึง ครูต้องพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา การซักถาม คำเสนอแนะและคำวิพากษ์วิจารณ์ ได้โดยไม่ฉุนเฉียวและสามารถควบคุมอารมณ์ได้
6. **กัมภีรญจะ กถัง กัตตา** แปลว่า แกล้งเรื่องล้าลึกได้ หมายถึง ครูต้องสามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจได้ง่าย และช่วยให้ศิษย์เรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้นด้วยการอธิบาย สาระสำคัญต่างๆ ของวิชาได้ถูกต้องแม่นยำ

7. โน จัฏฐาเน นโยชเย แปลว่า ไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล หมายถึง ครูไม่ชักจูงศิษย์ไปในทางที่เสื่อมเสีย ครูไม่ประพฤตีสั่งชั่วละเว้นจากอบายมุข 6 อันได้แก่ ดิณสุราและของมีนเมา เที่ยวกลางคืน เที่ยวดูการละเล่น ดิณการพนันคบคนชั่ว และเกียจคร้านการทำงาน

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2544 : 63) กล่าวถึงสรุปผลการสัมมนาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เรื่องจรรยาบรรณครูไว้ดังนี้

1. อดทน รู้จักผ่อนปรนต่อปัญหา สามารถควบคุมอารมณ์ได้ทั้งในเวลาและนอกเวลาสอน
2. รับผิดชอบต่อหน้าที่และต่อตนเอง สามารถร่วมงานเป็นหมู่คณะได้
3. เอาใจใส่ต่อการเรียน ความประพฤติ ความเป็นอยู่ และพิจารณาคุณค่าของศิษย์แต่ละคนด้วยเหตุผล
4. ใฝ่หาความรู้ ตำราฯ ปรับปรุงแก้ไขตนเองอยู่เสมอ และมีเจตนาในด้านการอบรมสั่งสอน
5. ขยันหมั่นเพียร รู้จักคิดริเริ่ม
6. มีความยุติธรรมและทำให้ศิษย์เกิดความอบอุ่นใจ
7. ดำรงตนอย่างเรียบง่าย ประหยัดเหมาะสมกับสภาพอาชีพ
8. เป็นผู้มีความวิวัฒธรรมและศีลธรรมตามศาสนาที่ตนนับถือ
9. สุภาพเรียบร้อย ประพฤติดีสม่ำเสมอ เหมาะสมเป็นตัวอย่างที่ดีของศิษย์

วิไล ตั้งจิตสมคิด (2544 : 148-149) กล่าวถึงคุณลักษณะครูที่ดีด้านจรรยาบรรณ ตามกรอบเกณฑ์มาตรฐานครูของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาไว้ว่า

1. ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า
2. อบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
3. ประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ
4. ไม่กระทำความผิดเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์
5. ไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ ไม่ใช่ให้ศิษย์กระทำการใดๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ

6. พัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิชาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ
 7. รักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู
 8. ช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์
 9. ประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย
- สรุปว่า คุณลักษณะที่ดีของครูด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณจะต้องมีความศรัทธาในวิชาชีพครู ตั้งใจใช้ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ เพื่อให้บริการแก่นักเรียน มีความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ ตามจรรยาบรรณครู มีความรักความเมตตา และความปรารถนาดีต่อนักเรียน อุทิศตน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้รับความเจริญเติบโต และพัฒนาการในทุกๆ ด้าน

4. คุณลักษณะด้านการพัฒนา

ในปัจจุบันสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วต่อเนื่อง ทำให้ผู้มีอาชีพครูจะต้องพัฒนาตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รู้จักแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ทันสมัย รู้จักแหล่งความรู้เพื่อที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอน ให้เกิดคุณภาพแห่งการเรียนรู้แก่ผู้เรียนจากคำกล่าวดังกล่าว มินักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิหลายคน ได้แสดงความคิดเกี่ยวกับลักษณะด้านพัฒนาของครูไว้ดังนี้

สคริปเนอร์ (Scribner, 1999 : 246) ได้เสนอสิ่งที่ครูที่ดีต้องพัฒนา คือ

1. ความรู้ในเนื้อหา
2. ทักษะความเป็นครู โดยเฉพาะทักษะด้านการสอนเพื่อเกิดผลต่อเด็กโดยตรง
3. การจัดการห้องเรียนที่ท้าทาย
4. การศึกษาช่องว่างในความรู้ของนักเรียน

ออร์ตรัน (Ortrun, 1992 : 21) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาครูที่ดี ในการจัดการศึกษาระดับสูง เรียกว่า CRASP ประกอบด้วย

1. เจตคติที่สำคัญ (Critical attitude)
2. การวิจัยเพื่อการสอน (Research into teaching)
3. การตรวจสอบ (Accountability)
4. การประเมินตนเอง (Self-evaluation)
5. การเป็นครูอาชีพ (Professionalism)

เบลสและเบลส (Blase & Blase . 1997 60-62) ได้กล่าวถึงการพัฒนาครูเพื่อให้มีความเชี่ยวชาญด้านการอำนวยความสะดวกมากขึ้น และเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างจริงจัง และผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาบุคลากรและให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาครูอย่างจริงจัง

กลิคแมน (Glickman. 1998 : 354) ได้เสนอโปรแกรมการพัฒนาครูที่ดีในระดับบูรณาการ ประกอบด้วยเรื่องต่อไปนี้

1. ด้านทักษะการสอนทั่วไป ได้แก่
 - 1.1 การจัดการชั้นเรียน
 - 1.2 กรอบแบบบทเรียน
 - 1.3 การประเมินผลการเรียนของนักเรียน
 - 1.4 การคาดหวังของครู
 - 1.5 ทักษะการตั้งคำถาม
 - 1.6 การจูงใจนักเรียน
2. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ได้แก่
 - 2.1 การใช้หลักความคิดรวบยอด
 - 2.2 การใช้รูปแบบการเปรียบเทียบ
 - 2.3 การเรียนรู้ร่วมกัน
 - 2.4 แผนที่ความคิดรวบยอด
3. การฝึกปฏิบัติและภาวะผู้นำ ได้แก่
 - 3.1 การฝึกปฏิบัติระหว่างเพื่อน
 - 3.2 ระบบการสังเกตการสอนซึ่งกันและกัน
 - 3.3 ทักษะการประชุม
 - 3.4 การติดต่อสัมพันธ์ทางวิชาชีพ
 - 3.5 การรู้จักฝึกปฏิบัติอย่างพอเหมาะพอดี

เบียร์เรนส์ (Beerens. 2000 : 23-30) กล่าวถึงการจูงใจของครูอย่างแท้จริงคือ การให้ครูได้พัฒนาตนเอง พัฒนาทีมงาน พัฒนางานได้อย่างอิสระ เนื่องจากสิ่งที่น่าสรรเสริญของครูมีสามลักษณะคือ การมีแนวปฏิบัติในแนวทางที่น่ายกย่อง การปฏิบัติตามแนวค่านิยมของสังคมและการมีจรรยาบรรณในการเอาใจใส่การทำงาน นอกจากนั้น การพัฒนาครู เปรียบเสมือนการเรียนของผู้ใหญ่ ที่มีหลัก 4 ประการคือ

1. ในกระบวนการพัฒนา ควรให้อิสระแต่ละคนในการดำเนินการเอง
 2. ครูมีภูมิหลัง และมีความเชี่ยวชาญอยู่ในตัว จะสามารถประยุกต์ให้เกิดการพัฒนาตนเองได้ง่าย

3. การที่จะถึงเป้าหมายการเรียนหรือไม่นั้นควรให้แต่ละคนพิจารณาประเมินเอง
 4. ครูจะยินยอมผู้ที่มีความสามารถมากในการให้ความรู้ โดยต้องเชื่อมโยงกับแนวทางวิถีชีวิตของครูอาชีพเหล่านั้นด้วย

ธีรศักดิ์ คงเจริญ (2545 : 59) ได้ประมวลสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการ ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้สรุปว่า คุณลักษณะครูด้านการพัฒนาว่า

1. การพัฒนาตนเองให้งอกงามตามหลักวิชา
 - 1.1 ค้นหาหาความรู้เสมอ
 - 1.1.1 ค้นหาหาความรู้ด้วยตนเอง
 - 1.1.2 สนใจเข้ารับการอบรมสัมมนา
 - 1.2 พัฒนาองค์ความรู้เสมอ
 - 1.2.1 ปรับปรุงเนื้อหาที่สอนให้ทันสมัย
 - 1.2.2 ปรับปรุงเนื้อหาที่สอนให้สอดคล้องกับท้องถิ่น
 - 1.3 การวิจัยพัฒนา
 - 1.3.1 วิจัยพัฒนาผู้สอน
 - 1.3.2 วิจัยพัฒนานักเรียน
2. การพัฒนาเพื่อนร่วมงานให้มีมาตรฐานทัดเทียมกัน
 - 2.1 นิเทศส่งเสริมพัฒนาเพื่อนร่วมงาน
 - 2.1.1 แนะนำเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติตน
 - 2.1.2 แนะนำเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงานทั่วไป
 - 2.1.3 แนะนำเรื่องการเรียนการสอน
 - 2.1.4 แนะนำเรื่องการพัฒนาการเรียน
 - 2.1.5 ร่วมแก้ไขปัญหาเพื่อนร่วมงาน
 - 2.1.6 ร่วมส่งเสริมพัฒนาเพื่อนร่วมงาน

สรุปว่าคุณลักษณะของครูที่ดีในด้านการพัฒนาหมายถึง การที่ครูจะต้องศึกษาหาความรู้ เพิ่มพูนทักษะด้านวิชาการ กระบวนการเรียนการสอน ทั้งที่ศึกษาด้วยตนเอง อบรมสัมมนาอย่าง

สม่ำเสมอ เพื่อให้ทันต่อเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลง มีการศึกษาวิจัยด้านหลักสูตรและผู้เรียน รวมถึงการพัฒนาห้องเรียน สถานที่ และผู้ร่วมงาน ให้สามารถพัฒนาได้อย่างทั่วถึงทัดเทียมกัน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะครูที่ดี

ในการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะครูที่ดี ผู้วิจัยได้พยายามศึกษาจากตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยเรียงลำดับดังนี้

- 4.1 วุฒิการศึกษา
- 4.2 ประสบการณ์ในการสอน
- 4.3 บุคลิกภาพของครู
- 4.4 ความฉลาดทางอารมณ์

4.1 วุฒิการศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า วุฒิการศึกษามีผลต่อตัวแปรตามที่ศึกษา ดังนี้ วันทนา ชูช่วย. (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การทำวิจัยของครูมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่ทำการวิจัยส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทและ บางส่วนผ่านการอบรมทำให้มีความรู้ทางการวิจัย

กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536 : 37) ได้สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของ โรงเรียนจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนแตกต่างกันไปตามวุฒิการศึกษาของผู้บริหาร

มาลัย จันทรเทศ (2540 : 179-180) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ฝึกอบรม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด พบว่า เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมที่มีวุฒิ การศึกษาแตกต่างกัน มีปัญหาในการปฏิบัติงานด้านหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ยุทธนา ปฐมชาติ (2540 : 157-159) ได้วิจัยสมรรถภาพการสอนของครูผู้สอนระดับ ก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า สมรรถภาพการ สอนของครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา แตกต่างกันตามอายุ ระดับการศึกษา ครูที่มีวุฒิการศึกษา ทางด้านอนุบาลศึกษามีสมรรถภาพการสอนดีกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาวิชาเอกอื่น

ปาริชาติ ไชยสฤติย์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องความรู้และการปฏิบัติงานในการ ดูแลเด็กของครูพี่เลี้ยง ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ครูพี่เลี้ยงที่มีระดับ การศึกษาสูง ปฏิบัติงานในการดูแลเด็กได้มากกว่าครูพี่เลี้ยงที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า เพราะระดับ การศึกษาของครูพี่เลี้ยงมีผลต่อการมีความรู้ในการดูแลเด็ก

สุพรรณิกา พึ่งทอง (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการความรู้เพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เขตการศึกษา 12 พบว่า ครูพี่เลี้ยงที่มีวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความต้องการความรู้เพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

พิทยา สุวรรณภูมิ (2544 : 96) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามการรับรู้ของคณะกรรมการโรงเรียนกลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าผู้ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าจะมีวิสัยทัศน์กว้างไกล กล้าคิด กล้าแสดงออก และเป็นที่ยอมรับในสังคม ปรับสภาพให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดีกว่า โอกาสการรับรู้มากกว่า และนำไปสู่การปฏิบัติได้มากกว่า

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า วุฒิการศึกษาของครู-อาจารย์ซึ่งจะส่งผลให้เกิดคุณลักษณะความเป็นครูด้านต่างๆ เช่น ด้านความรู้ ด้านการสอน ด้านคุณธรรมจรรยาบรรณ และด้านการพัฒนา

4.2 ประสบการณ์ในการสอน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ประสบการณ์การทำงานมีผลต่อตัวแปรตามที่ศึกษา ดังนี้

เสาวภาคย์ แหลมเพชร (2545 : 83) ได้ศึกษาความพร้อมของสถานศึกษาและศักยภาพของบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี จากกลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนนทบุรี จำนวน 310 คน โดยศึกษาศักยภาพของบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตร 4 ด้านคือ ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และด้านการจัดการเรียนรู้

ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีศักยภาพของบุคลากรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านการจัดการเรียนรู้ ส่วนด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาและด้านการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่ไม่แตกต่างกัน

เทียมจันทร์ ชูสินธุ์ (2539 : 72) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกัน มีทัศนะต่อปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เกษสุดา สองห้องนอก (2542 : 129) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง

(ปทส.) วิทยาลัยช่างกลปทุมวัน พบว่า อาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันประสบปัญหาและมีวิธีการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากที่กล่าวมาสรุปว่า ประสบการณ์การทำงานทำให้เกิดศักยภาพในการทำงานที่แตกต่างกัน ในด้านการจัดทำสาระหลักสูตร ด้านการจัดแผนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ด้านพัฒนาความรู้ ด้านจรรยาบรรณครู และวิธีการพัฒนาในเรื่องต่าง ๆ คือคุณลักษณะที่ดีของครูนั่นเอง

4.3 บุคลิกภาพของครู

องค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของความเป็นมนุษย์คือ บุคลิกภาพ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนควรสร้างความเข้าใจ ตระหนัก ปรับปรุง พัฒนา เพื่อให้เป็นทรัพยากรที่มีค่า เป็นที่ปรารถนาของสังคม (สิริชัย ประทีปฉาย. 2533 : 1) ภาพลักษณ์ (Image) หรือสิ่งต่างๆ ที่แสดงออกให้คนอื่นเห็น ตั้งแต่หน้าตา ทรงผม กิริยาท่าทางการพูด รวมทั้งการแต่งกายล้วนมีผลกระทบต่อตนเองและการทำงาน แสดงว่า บุคลิกภาพ คือ ลักษณะจำเพาะตัวของคนทำให้เกิดเอกลักษณ์ของบุคคลนั้น บุคลิกภาพสามารถเรียนรู้และแก้ไขได้และจะทำให้สามารถพัฒนาตนเองได้ เพราะบุคลิกลักษณะที่ดีเป็นผลมาจากปัจจัยภายในของบุคคลนั้น เช่น อารมณ์ ความรู้สึก การศึกษา และยังเป็นผลมาจากปัจจัยภายนอกเช่น เหตุการณ์ต่างๆ สิ่งแวดล้อมหรือค่านิยมทางสังคม บุคลิกภาพจึงเป็นผลรวมจากประสบการณ์ที่สะสมมา ทำให้การแสดงออกทางกาย สีหน้า ท่าทาง วาจา กิริยามารยาท ถ้าบุคคลมีบุคลิกภาพที่ดี เช่น สง่างาม ใจเย็น เอื้อเฟื้อ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เข้มแข็ง อ่อนโยน จะทำให้เกิดความมั่นใจในตัวเองและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองและมีความสุข (จรรยาพร ธรณินทร์. 2539 : 16-17) หรืออาจกล่าวได้ว่า บุคลิกภาพอย่างไกร้ก็นิสัยอย่างนั้น (จุฑพล ชมภูนิช. 2540 : 19)

เนื่องจาก บุคลิกภาพเป็นคุณสมบัติเบื้องต้นที่สำคัญประการหนึ่งที่สำคัญต่อการเกิดคุณลักษณะครูที่ดี จึงได้รวบรวมแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบุคลิกภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาโดยจะนำเสนอในเรื่องของ

4.3.1 ความหมายและขอบข่ายของบุคลิกภาพ

4.3.2 ทฤษฎีบุคลิกภาพ

4.3.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ

4.3.4 ประเภทของบุคลิกภาพ

4.3.5 ประวัติความเป็นมาของบุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B

4.3.6 การวัดคุณลักษณะบุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B

4.3.1 ความหมายและขอบข่ายของบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพ (Personality) เป็นคำที่มาจากรากศัพท์ภาษาละติน คือคำว่า Persona แปลว่า หน้ากาก (Mask) ที่ตัวละครกรีกและโรมันในสมัยก่อนสวมใส่ เพื่อแสดงบุคลิกลักษณะที่แตกต่างกันให้ผู้ดูสามารถมองเห็นได้ในระยะไกล (นิภา นิธิยาน. 2530 : 23 ; Hurlock. 1974 : 6) สำหรับความหมายที่นักจิตวิทยาได้กำหนดนั้น เดิมทีมักให้ความหมายว่า เป็นลักษณะนิสัย (Traits) ที่รวมกันเป็นแบบฉบับเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล และเป็นสิ่งย៉ำให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคลที่พิจารณาได้จากรูปแบบพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกหรือตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม (เชดส์คัลด์ โฆวา ลินธู. 2520 : 3) ปัจจุบันบุคลิกภาพจะครอบคลุมถึงสถานะทุกอย่างที่ประกอบกันขึ้นเป็นตัวบุคคล จึงหมายความว่ารวมถึงคุณสมบัติหรือคุณลักษณะทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อการกระทำของบุคคลในสถานการณ์ต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาการและบทบาทของคุณลักษณะต่างๆ เหล่านั้น และหมายความว่ารวมถึงกระบวนการที่แต่ละคนเป็นอยู่อย่างสม่ำเสมอในชีวิตประจำวันด้วย (นิภา นิธิยาน. 2530 : 23-24) แสดงว่าบุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะส่วนรวมของพฤติกรรมของบุคคลในทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านชีวิตส่วนตัว ด้านกิจกรรมหรือในด้านสังคมทั่วไปที่มีอิทธิพลต่อผู้พบเห็น (สิริชัย ประทีปฉาย. 2533 : 2 ; สถิต วงศ์สุวรรณ. 2540 : 1 ; จุฑา บุรีภักดี. 2533 : 11) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (ราชบัณฑิตยสถาน. 2539 : 481) ได้ให้ความหมาย “บุคลิกภาพ” หมายถึง สภาพนิสัยจำเพาะคน

มิสเชล (Mischel. 1993 : 5) กล่าวถึง บุคลิกภาพ มีความหมายหลากหลายตามประเด็นที่แต่ละคนสนใจ มักเป็นความหมายที่ครอบคลุมหลายด้าน ซึ่งความหมายที่นิยมมากของบุคลิกภาพคือ ทักษะที่มีประสิทธิผลทางสังคม นั่นคือสามารถสร้างความรู้สึกที่ดีกับผู้อื่นได้

เพอร์วิน (Pervin. 1989 : 3-6) กล่าวว่า บุคลิกภาพ มีความหมายที่ครอบคลุมทั้งหมดที่เป็นตัวมนุษย์และความแตกต่างระหว่างบุคคลรวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทั้งในส่วนที่แสดงเป็นพฤติกรรมหรือมิได้แสดงพฤติกรรมออกมา แต่บุคลิกภาพจะถูกตัดสินโดยผู้อื่น

เฮิร์ลลอค (Hurlock. 1974 : 7) กล่าวว่า บุคลิกภาพ เป็นสิ่งที่มีความสลับซับซ้อนทางโครงสร้างเป็นสิ่งที่มิอิทธิพลทั้งสิ่งที่มองเห็นหรือไม่เห็น ซึ่งเกิดจากการกระทำของอวัยวะที่ไม่อยู่นิ่งของแต่ละบุคคล รวมทั้งระบบทางจิตใจของแต่ละบุคคลที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมทั้งมวลของแต่ละบุคคลที่ปรากฏออกมา

ลักษณะโดยทั่วไปของบุคลิกภาพมีดังนี้ (สิริชัย ประทีปฉาย. 2533 : 2 ; สถิต วงศ์สุวรรณ. 2540 : 4-5)

1. บุคคลแต่ละคนจะมีลักษณะและพฤติกรรมที่เกิดจากพันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และการเรียนรู้ผสมกันเป็นภาพรวมที่ทำให้เกิดบุคลิกภาพ

2. บุคลิกภาพเป็นลักษณะส่วนรวมของบุคคลมิใช่พฤติกรรมหรือลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง

3. บุคลิกภาพของบุคคลจะเป็นอย่างไรขึ้นกับการมองเห็นหรือการรับรู้ของผู้อื่น

4. บุคลิกภาพ เกิดจากการที่บุคคลใช้ความสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น โดยมีขอบข่ายดังนี้

1. ลักษณะทางกาย

2. ลักษณะทางจิตใจ เช่น สติปัญญา จินตนาการ ความถนัด เจตคติ ความสนใจ

3. อุปนิสัย (Character) คือ ลักษณะผลรวมของนิสัยหลายๆ อย่างที่แสดงออก เช่น ความมีศีลธรรม จรรยา มารยาท ความซื่อสัตย์ เป็นต้น

4. อารมณ์ ได้แก่ ความรู้สึกแห่งจิตที่ก่อให้เกิดอาการต่างๆ เช่น ตื่นเต้น โกรธ

5. กำลังใจ คือความสามารถที่จะควบคุมหรือบังคับกิริยาอาการต่างๆ ที่กระทำไปโดยเจตนา เช่น กระฉับกระเฉง ว่องไว หรือเฉื่อยชา เป็นต้น

6. การสมาคม คือ กิริยาท่าที อาการที่แสดงออกต่อผู้อื่น

7. ความรู้ความสามารถ อำนาจ ฐานะ

4.3.2 ทฤษฎีบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพเป็นการอธิบายเกี่ยวกับมนุษย์ในทุกด้าน ทั้งในด้านพฤติกรรมส่วนบุคคล ความแตกต่างระหว่างบุคคล การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การเปลี่ยนแปลงของบุคคลทั้งภายในและภายนอก (Mischel, 1993 : 5 ; Hurlock, 1974 : 2 ; Pervin, 1989 : 5-6) การศึกษาด้านจิตวิทยาด้านบุคลิกภาพมีพื้นฐานในสามด้านคือ (Hjelle, 1992 : 13)

1. ศาสตร์ด้านบุคลิกภาพจะศึกษาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ศาสตร์ด้านบุคลิกภาพพยายามอธิบายถึงสิ่งต่างทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น

3. จิตวิทยาด้านบุคลิกภาพจะเน้นการศึกษามนุษย์ทั้งหมด

มิสเชล (Mischel, 1993 : 12-14) กล่าวว่า การศึกษามนุษย์มีหลายแนวทางดังนี้

1. แนวทางการศึกษาทางจิตวิทยา (Psychodynamic Approaches) เป็นการศึกษาด้านจิตใจเป็นหลัก เน้นการศึกษาจิตใต้สำนึกที่ทำให้เกิดพฤติกรรมในมนุษย์ทั้งหมดจะเป็นการศึกษา

ด้วยกระบวนการวิทยาศาสตร์ที่เน้นพฤติกรรมทั้งหมดของคนที่เน้นแรงขับจากภายในมักเป็นการศึกษาพฤติกรรมที่เกิดจากแรงขับ จากความรู้สึก ความขัดแย้ง และปัญหา

2. แนวทางการศึกษาด้านลักษณะและชีววิทยา (Trait and Biological Approaches) เป็นการศึกษาคุณลักษณะตามสภาพที่เห็นเช่น ความน่ารัก การอ้อแอ้ ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความมีสติ

3. แนวทางการศึกษาสิ่งที่ปรากฏชัดแจ้ง (Phenomenological Approaches) เป็นการศึกษาที่เน้นการรับรู้ของบุคคล ทั้งในด้านประสบการณ์ ความรู้สึก ความตระหนัก เพื่อให้เกิดการพัฒนาเต็มเต็มยิ่งขึ้น

4. แนวทางการศึกษาด้านพฤติกรรม (Behavioral Approaches) เป็นการศึกษาพฤติกรรมทั่วไปของบุคคลที่สามารถแปลและอธิบายได้ทั้งหมด โดยจะศึกษาในทุกด้านที่สามารถทำได้

5. แนวทางการรับรู้และสังคม (Cognitive Social Approach) เป็นความเชื่อว่าคนเราพัฒนามาจากการรับรู้และการสังเกตจากสังคม

สรุปว่า บุคลิกภาพของครู เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ในทุกสิ่งทุกด้าน ทั้งร่างกาย จิตใจ และองค์ประกอบอื่นๆ ทั้งส่วนที่ตนเองรับทราบและไม่ทราบ ทั้งรู้ตัวและไม่รู้ตัว แต่บุคลิกภาพมักถูกตัดสินหรือรับรู้โดยผู้อื่น ซึ่งแต่ละคนไม่เหมือนกันและเป็นสิ่งที่พัฒนาได้

4.3.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ

กาญจนา คำสุวรรณ (2524 : 194-195) กล่าวว่า ประสบการณ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ทางสังคมและส่งผลต่อบุคลิกภาพนั้น แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. ประสบการณ์ร่วมทางวัฒนธรรม เป็นประสบการณ์ที่บุคคลได้รับเหมือนกัน หรือต่างกัน มีผลทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันตามความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม ประเพณี และคำสอนของสังคมนั้นๆ

2. ประสบการณ์เฉพาะตัว เป็นอิทธิพลที่ได้รับจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ผู้ปกครองที่แตกต่างกัน มีผลให้แต่ละคนได้รับการหล่อหลอมบุคลิกภาพไม่เหมือนกัน ผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูที่เหมาะสม ได้รับความรักเอาใจใส่ดูแล ให้กำลังใจ ก็จะพัฒนาบุคลิกภาพไปในทิศทางที่เหมาะสม มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีเหตุผลและมองโลกในแง่ดี ในขณะที่ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยหรือเข้มงวด จะมีบุคลิกภาพไปในทิศทางตรงกันข้าม มีความก้าวร้าว ไม่ไว้วางใจคน หวาดระแวง และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสังคม

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 : 44) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพประกอบด้วย พันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และช่วงเวลาในชีวิตของบุคคล กล่าวคือ

1. พันธุกรรม สิ่งถ่ายทอดทางพันธุกรรม ส่วนมากเป็นลักษณะทางกาย เช่น ความสูงต่ำ ลักษณะเส้นผม สีของผิว ชนิดของโลหิต โรคภัยไข้เจ็บบางชนิด และข้อบกพร่องทางร่างกายบางชนิด เช่น ตาบอดสี สิริยะล้าน นิ้วเกิน มือติดกัน ฯลฯ ซึ่งลักษณะทางกายเหล่านี้ล้วนเป็นอิทธิพลของพันธุกรรมที่มีต่อบุคลิกภาพของแต่ละคนบุคคลทั้งสิ้น

2. สิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของมนุษย์ทั้งพัฒนาการทางกาย ทางจิต และบุคลิกภาพ คือ บุคคลอื่นๆ รอบตัวเรา ครอบครัว กลุ่มคน และวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมที่เป็นมนุษย์คนอื่น ๆ นี้จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาทางบุคลิกภาพ ทักษะ และพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์

3. ช่วงเวลาในชีวิตของบุคคล แสดงถึง ระดับพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจ อันเกิดจากอิทธิพลร่วมระหว่างพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และแม้ระยะสำคัญของพัฒนาการของมนุษย์ส่วนมากจะอยู่ในช่วงชีวิตเด็กเป็นส่วนมาก

อริคสัน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2530 : 42 ; อ้างอิงจาก Erikson, 1959) เชื่อว่าการพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์นั้น มิได้หยุดยั้งแต่ในวัยเด็ก แต่จะมีการพัฒนาลักษณะต่างๆ ของบุคลิกภาพอย่างเป็นลำดับตลอดช่วงชีวิตของบุคคลแต่ละบุคคล

คลอง ภิรมย์รัตน์ (2531 : 29-30) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพมี 2 ปัจจัยใหญ่ๆ คือ ลักษณะทางด้านรูปร่าง หน้าตา ท่าทาง ผิวพรรณ อารมณ์ ตลอดจนระบบประสาทและเลือด เป็นลักษณะที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด

1. องค์ประกอบด้านพันธุกรรม เป็นการถ่ายทอดยีนส์จาก พ่อแม่ หรือบรรพบุรุษ ไปสู่ลูกหลาน ได้แก่ ลักษณะทางด้านรูปร่าง หน้าตา ท่าทาง ผิวพรรณ อารมณ์ ตลอดจนระบบประสาทและเลือด เป็นลักษณะที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด

2. องค์ประกอบทางด้านสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นธรรมชาติ และสภาพวัฒนธรรม ประเพณี กฎเกณฑ์ ระเบียบต่างๆ ในสังคมที่บุคคลเกี่ยวข้องอยู่ เป็นผลให้เกิดการเรียนรู้และปรับตัวให้สมกับสภาพแวดล้อมนั้นๆ ได้แก่ ลมฟ้าอากาศ ที่อยู่อาศัย อาหาร ตลอดจนคนที่อยู่ใกล้ชิด องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมนี้มีผลให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้บุคลิกภาพของคนแตกต่างกัน

จากข้อความดังกล่าว สรุปได้ว่าอิทธิพลของพันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และช่วงเวลาในชีวิตของบุคคล เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาบุคลิกภาพ และทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพแตกต่างกัน

4.3.4 ประเภทของบุคลิกภาพ

การพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะที่แสดงออกทางกายภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ลักษณะเค้าหน้าหรือโครงสร้างต่างๆ ของร่างกายและบุคลิกภาพ เป็นความเชื่อที่มนุษย์เรานั้นมีลักษณะสรีระเป็นแบบๆ ไป แต่ละแบบอาจเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับบุคลิกภาพแต่ละอย่าง (Latham, 1989 : 160) ดังนั้น จึงมีผู้แบ่งบุคลิกภาพของคนออกเป็นหลายประเภท เช่น ความคิดของจุง (Hergenhart, 1990 : 58-85 ; citing Jung, n.d.) ได้พิจารณาบุคลิกภาพของคนโดยยึดถือสังคมเป็นหลัก เขาได้แบ่งบุคลิกภาพของคนออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. บุคลิกภาพที่ชอบเก็บตัว (Introvert) เป็นคนที่ไม่ชอบยุ่งเกี่ยวกับผู้อื่น เกรงครัดต่อระเบียบแบบแผน มีมาตรการและกฎเกณฑ์ที่แน่นอนในการควบคุมอุปนิสัยของตนเอง เชื่อตัวเอง และการกระทำทุกอย่างที่มักจะเกิดขึ้นอยู่กับตัวเองเป็นใหญ่ บุคคลประเภทนี้จะผูกพันกับตนเองมากกว่าที่ผูกพันกับสังคมหรือบุคคลอื่น

2. บุคลิกภาพที่ชอบแสดงตัว (Extrovert) เป็นคนเปิดเผย คุยเก่ง ไร้เรง ปรับตัวได้ดีในสิ่งแวดล้อมต่างๆ มีความเชื่อมั่นในตนเองบนรากฐานของเหตุผลและความจริง

ส่วน เครชเมอร์ (Samuel, 1981 : 190-191 ; citing Kretschmer, 1921) และเชลดอน (Burger, 1986 : 189 ; citing Sheldon, 1942) เห็นว่าบุคลิกภาพของคนขึ้นอยู่กับรูปร่างลักษณะของคน จึงได้แบ่งบุคลิกภาพของคนตามรูปร่างหรือโครงสร้างทางสรีรวิทยาสอดคล้องกันเป็น 3 ประเภทคือ

1. ประเภทที่มีรูปร่างอ้วนเตี้ย คอโต ร่างกายมีไขมันมาก พุงยื่น (Pygmy หรือ Endomorphy) คนประเภทนี้เป็นคนที่ชอบแสวงหาความสบาย ไม่รีบร้อน ชอบการเข้าสังคม สนุกสนาน รื่นเริง โกร่ง่ายหายเร็ว และกินจุ

2. ประเภทที่มีรูปร่างผอมสูง ตัวขาว แขนขาว อ่อนแอ (Ectomorphy) คนประเภทนี้มีลักษณะเคร่งขรึม เอาการเอางาน มีความเครียดทางอารมณ์อยู่เป็นนิจ ชอบสันโดษ ไม่เข้าสังคม

3. ประเภทที่มีรูปร่างสูงใหญ่ แข็งแรง เต็มไปด้วยกล้ามเนื้อ ร่างกายแข็งแรงชอบออกกำลังกาย (Athletic หรือ Mesomorphy) คนประเภทนี้ชอบทำอะไรแปลกๆ ชันๆ ไม่ใคร่มีความทุกข์ร้อน ไม่เคยพูดถึงเรื่องความเป็นความตาย สนุกอยู่เสมอ

นอกจากนี้ ฟรีดแมน และโรเซนแมน (Farmer and other, 1984 : 34 ; Citing Freidman and Rosenmen, 1974) ได้แบ่งบุคลิกภาพของคนตามลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออก โดยแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ บุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B รายละเอียดของบุคลิกภาพทั้ง 2 มีดังนี้

1. บุคลิกภาพแบบ A (Type A Personality) เป็นบุคลิกภาพของบุคคลที่มีพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1.1 มีความทะเยอทะยาน (Intense Ambition) เป็นบุคคลที่มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่อยากจะประสบความสำเร็จ

1.2 ชอบแข่งขัน (Competitive Drive) เป็นบุคคลที่ชอบต่อสู้แข่งขันกับผู้อื่นเพื่อให้ตนเองได้ดีกว่าคนอื่น

1.3 แข่งขันกับเวลา (Time Urgency) เป็นบุคคลที่กระทำสิ่งต่างๆ อย่างเร่งด่วนใช้เวลาให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ทำงานตามแผนเวลา

1.4 สร้างศัตรู (Hostility) เป็นบุคคลที่ียดตนเองเป็นที่ตั้ง ชอบแสดงออกนอกทางข่มผู้อื่น อาฆาตแค้น และขาดความเห็นใจผู้อื่น

1.5 อดทนต่ำ (Impatient) เป็นบุคคลที่มีความอดทนต่ำต่อการรอคอย และอดทนต่ำต่อสภาพแวดล้อมทางร่างกาย ทนไม่ได้กับความเฉื่อย

1.6 มีความก้าวร้าว (Aggressiveness) เป็นบุคคลที่นิยมใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาความคับข้องใจ แบ่งเป็นความก้าวร้าวทางวาจา และความก้าวร้าวทางร่างกาย

2. บุคลิกภาพแบบ B (Type B Personality) เป็นบุคลิกภาพที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับบุคลิกภาพแบบ A ซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่ทะเยอทะยาน ไม่มุ่งเอาชนะ มีความสงบเสถียร ทำงานไปพักผ่อนไปไม่รีบร้อน

5.3.5 ประวัติความเป็นมาของการศึกษาบุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B

ฟรีดแมน และโรเซนแมน (จรรยา เกษศรีสังข์, 2537 : 14 : อ้างอิงมาจาก Freidman and Rosenman, 1974) กล่าวว่า บุคลิกภาพแบบ A เป็นบุคลิกภาพที่ค้นพบในราวปี ค.ศ.1960 อันเนื่องมาจากนายแพทย์ฟรีดแมน (Freidman) และนายแพทย์โรเซนแมน (Rosenman) ได้เริ่มสังเกตผู้ป่วยโรคหัวใจว่า มีบุคลิกภาพบางอย่างที่แปลกไปจากผู้ป่วยอื่นๆ จากการสังเกตเหตุการณ์บางอย่างในคลินิกโรคหัวใจของเขา พบว่า แก้วอี้ที่ผู้ป่วยโรคหัวใจมานั่งตรวจนั้นจะมีรอยสักเฉพาะตรงขอบแก้วอี้เท่านั้น แสดงว่า คนใช้ส่วนใหญ่ของเขานั่งแต่ตรงขอบแก้วอี้ซึ่งทำให้เขาคิดว่าคนเช่นนี้จะต้องเป็นคนรีบร้อน เพราะคนที่ทำอะไรรีบร้อนรีบเร่ง มักนั่งแต่ตรงขอบแก้วอี้ จะได้ลุกขึ้นได้รวดเร็ว คล้ายกับเป็นลักษณะของความพร้อมที่จะเคลื่อนไหวได้ทันที จากความคิดนี้ทำให้เขาคิดว่า น่าจะมีบุคลิกภาพบางอย่างที่เป็นปัจจัยเสี่ยง (Risk Factor) ที่เคยเชื่อกันว่าเป็นสาเหตุสำคัญของโรคหัวใจ แต่เดิมนั้นพบว่า การมี ฮอร์โมนคอเลสเตอรอลสูง ความดันโลหิตสูง การสูบบุหรี่ การเป็นเบาหวานและความอ้วน เป็นปัจจัยที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจ ดังนั้น เขาจึงใช้เวลานาน 8 ปี ในการร่วมกันศึกษา และวิจัยบุคลิกภาพผู้ป่วยโรคหัวใจ และในที่สุดก็พบว่า มีบุคลิกภาพชนิดหนึ่ง ซึ่งต่อมาเราใช้ชื่อว่าบุคลิกภาพแบบ A และบุคคลที่มี บุคลิกภาพตรงกันข้าม เรียกว่า มีบุคลิกภาพแบบ B การค้นพบ

บุคลิกภาพแบบ A นั้นถือว่าการค้นพบที่สำคัญเพราะบุคลิกภาพแบบ A เป็นปัจจัยที่เสี่ยงกว่าปัจจัยกายภาพทุกตัว ถ้าเปรียบเทียบระหว่าง ผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง หรือโรคไขมันในหลอดเลือดสูงกับคนที่มีบุคลิกภาพแบบ A แล้ว คนที่มีบุคลิกภาพแบบ A จะถือว่าเป็นปัจจัยที่เสี่ยงที่สุดของการเกิดโรคหัวใจ

จากประวัติความเป็นมาของการศึกษาบุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B ฟรีดแมน และโรเซนแมน สรุปลักษณะของบุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B ได้ดังนี้

บุคลิกภาพแบบ A (Type A Behavior Pattern Personality) หมายถึง บุคคลที่มีบุคลิกภาพที่รีบร้อนชอบแข่งขัน และก้าวร้าว ชอบทำงานให้ได้มากๆ ในเวลาน้อยๆ มีความรู้สึกที่เวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว มีความพยายามมากในการทำงาน ชอบฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ เพื่อประสบความสำเร็จ ชอบทำงานด้วยความรวดเร็วทนไม่ได้กับงานที่ล่าช้า มีความต้องการพักผ่อนน้อยกว่าคนอื่น และถูกกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกโกรธ และก้าวร้าวได้ง่าย

บุคลิกภาพแบบ B (Type B Behavior Pattern Personality) หมายถึง บุคคลที่มีบุคลิกภาพที่มีความผ่อนคลาย ไม่รีบร้อน และไม่ก้าวร้าว มีลักษณะเรื่อยๆ เรื่อยๆ ชอบการพักผ่อน ดำเนินชีวิตแบบง่ายๆ และไม่ชอบฝ่าฟันอุปสรรคในการทำงาน

5.3.6 การวัดลักษณะบุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B

ฟรีดแมน และโรเซนแมน (จรรยา เกษศรีสังข์, 2537 : 15 : อ้างอิงมาจาก Freidman and Rosenman, 1974) กล่าวว่า บุคลิกภาพแบบ A และ B มี 3 แบบ คือ

1. แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง (Structured Interview : SI) ประกอบด้วยข้อคำถาม 25 ข้อ เป็นการถามโดยให้ผู้ตอบรายงานพฤติกรรมตนเองในสถานการณ์ต่างๆ ที่ทำให้คนที่มีบุคลิกภาพแบบ A ไม่สามารถทน เช่น สถานการณ์ที่ทำให้เกิดความโกรธ สถานการณ์ที่มีการแข่งขันอย่างมาก แบบสัมภาษณ์นี้เป็นการวัดการแสดงออกทางด้วยกายภาพ

2. มาตรวัดลักษณะบุคลิกภาพแบบเอของเฟรมมิงแฮม (Framingham Type A Scale : FTAS) เป็นแบบวัดรายงานตนเองเช่นเดียวกับแบบที่หนึ่ง ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ วัดทางด้านแรงขับมุ่งสัมฤทธิ์ การมีความรู้สึกที่เวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว และการรับรู้ถึงความกดดันในการทำงาน

3. แบบสำรวจการกระทำกิจกรรมของ เจนกินส์ (Jenkins Activity Surver : JAS) เป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วยข้อคำถาม 20 ข้อ บุคคลที่ได้คะแนนจากแบบวัดนี้สูงเป็นบุคคลที่มีลักษณะบุคลิกภาพแบบ A โดยกลุ่มบุคคลนี้รายงานว่า มีความรู้สึกที่เวลาผ่านไปอย่างรวดเร็วทำงานด้วยความรีบเร่ง ไม่ลดละต่อความอ่อนล้า หรือการทำงานที่ประสบความสำเร็จล้มเหลว นอกจากนี้ยังรายงาน

ว่าตนเองทำงานหนักและมีความต้องการผลสัมฤทธิ์มากกว่า โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ รายงานว่า มีความต้องการความก้าวหน้าในอาชีพ มีความตั้งใจเพิ่มสถานภาพอาชีพให้สูงขึ้น รับรู้ว่าได้รับแรงเสริมจากการทำงานกว่าอีกทั้งยังมีระดับการศึกษาสูงกว่า

ฟรีดแมน และโรเซนแมน (ชินขง ไทยใจดี. 2537 : 62. อ้างอิงจาก Freidman & Rosenman. 1924. Type A Bchavior & youe Heart. P. 86) เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นจำแนกตามความหมายของคำที่แตกต่างกัน (Semantic Differential Scale) จำนวน 7 ข้อ แต่ละข้อแบ่งคะแนนเป็น 8 ระดับ ซึ่งการแปลความหมายของคะแนนกระทำดังนี้

เมื่อรวมคะแนนได้เท่าไรให้คุณด้วย 3 แล้วแปลความหมาย

1. ได้ต่ำกว่า 100 แสดงว่ามีบุคลิกภาพแบบ B
2. ได้คะแนนตั้งแต่ 100 ขึ้นไป แสดงว่ามีบุคลิกภาพแบบ A

นอกจากนี้ สตรูบและคนอื่นๆ (Strube and others. 1987) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแบบสำรวจกิจกรรมของเจนนินส์ว่า เป็นแบบวัดบุคลิกภาพแบบ A โดยให้ผู้ตอบรายงานพฤติกรรมตนเองว่า มีการแสดงออกอย่างไร และได้ศึกษาพบว่า คนที่มีลักษณะบุคลิกภาพแบบ A มีความเชื่อถือในความสำเร็จของงานมากกว่าความล้มเหลว มีแรงขับในการแข่งขันสูง มุ่งสัมฤทธิ์ และมีความรู้สึกลัวเวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว

4.4 ความฉลาดทางอารมณ์

เนื่องจากสิ่งสำคัญประการหนึ่งของบุคคลที่เป็นครูคือ ความสามารถทางสมอง จรูญ มิลินทร์ (2537 : 59-61) จึงได้กล่าวถึงความต้องการ “คนเก่ง” มาเรียนครู ซึ่งสมัยก่อนคนเก่งมักมาเรียนครูเนื่องจากเป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีมาตรฐานด้านการครองชีพและการเงินที่เพียงพอเหมาะสมในการดำเนินชีวิต แต่ปัจจุบันมีอาชีพอื่นจำนวนมากที่มีรายได้มากกว่าทำให้คนเก่งไม่มาเรียนครู นอกจากนั้นปัจจุบันหลายประเทศในทูกส่วนของโลกได้รับทราบถึงคุณค่าของการศึกษาของประชาชน เพื่อสังคมและเศรษฐกิจที่ดี และได้ทำการพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนมาตรฐานการสอนการเรียนอย่างมาก (Day. 2000 : 101)

ครู เป็นบุคคลที่สำคัญในโรงเรียนที่จำเป็นต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับสูง เนื่องจากการสอนของครูเป็นสิ่งที่ต้องใช้ความตระหนัก ความตั้งใจ ความอดทน ที่ต้องเกิดและเกี่ยวข้องกับจิตใจของครูอย่างมาก (Day. 2000 : 113) และยังมีความเชื่อมั่น สมองจะแจ่มใสเมื่ออารมณ์ปกติ ถ้าอารมณ์ไม่ปกติ ไอคิว จะลดลงไปมาก (มนัส บุญประกอบ. 2542 : 56)

ดังนั้นครูจึงมีความจำเป็นต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ เพราะครูมีหน้าที่พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์แก่นักเรียน ครูต้องมีความคงเส้นคงวาในการพัฒนา ไม่ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจแก้ปัญหาและการทำงาน ครูต้องคิดเสมอว่าทุกอย่างจะคู่กับอารมณ์ มีการให้รางวัลและการลงโทษด้วยความยุติธรรม (อัจฉรา สุขารมณ. 2542 : 1-2)

4.4.1 ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์

กิบส์ (Gibbs. 1995 : 28) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่า เป็นความสามารถของบุคคลที่จะตระหนักรู้ในความคิด ความรู้สึกและสภาวะอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่นได้ มีการควบคุมอารมณ์ของตน ทำให้สามารถชี้นำความคิดและการกระทำของตนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับการทำงานและการดำเนินชีวิตโดยมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น

ซาโลเวย์ และเมเยอร์ (Salovey & Mayer. 1998 : 10) ได้ปรับความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ใหม่ให้เหมาะสมและชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้น ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) คือการตระหนักรู้ในอารมณ์ของตนเอง และไวต่อการรับรู้ด้านอารมณ์สามารถแยกแยะประเมินค่าและแสดงอารมณ์ได้อย่างถูกต้อง สามารถเรียนรู้และมีทักษะในการจัดการกับอารมณ์โดยติดตาม กำกับควบคุมอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้ดี มีสติปัญญามากขึ้น

บาร์ออน (Bar-On. 1997 : 3) ให้ความหมายว่า ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) เป็นความสามารถในการจัดการด้านบุคลิกภาพ อารมณ์ สังคมและทักษะต่างๆ ที่มีผลต่อความสำเร็จของบุคคลในการที่จะรับมือกับความต้องการ และแรงกดดันของสิ่งแวดล้อม

โกลแมน (Goleman. 1998a : 317-318) ได้นิยามบนพื้นฐานของซาโลเวย์ และเมเยอร์ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) เป็นความสามารถตระหนักรู้ในความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น เพื่อสร้างแรงจูงใจในตนเอง และสามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเอง และอารมณ์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ต่างๆ ได้ดี และโกลแมน (Goleman. 1998 b: 93-104) กล่าวว่า เขาได้ปรับโมเดลของซาโลเวย์และเมเยอร์ไปในแนวทางที่เขาเห็นว่ามีความเหมาะสมที่สุดในการทำ ความเข้าใจว่าความสามารถพิเศษ (Talents) เหล่านี้มีผลต่อชีวิตการทำงานอย่างไร โดยความฉลาดทางอารมณ์ของเขาประกอบด้วยความสามารถทางอารมณ์ในส่วนบุคคล (Personal Competence) 3 มิติ และในทางสังคม (Social competence) 2 มิติดังนี้

1. การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง (Self-Awareness) คือ การที่บุคคลรู้ว่าตนเองกำลังรู้สึกอย่างไร ในขณะนั้นและใช้ประโยชน์จากความรู้สึกพึงพอใจช่วยในการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังมีการประเมินอย่างเป็นจริงเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง และมีความมั่นใจในตนเอง

2. การจัดการอารมณ์ของตนเอง (Self Regulation) คือ การจัดการกับอารมณ์ของตนเองในลักษณะที่จะเอื้อประโยชน์มากกว่าที่จะขัดขวางการทำงานในขณะนั้น เป็นคนมีสติและสามารถเลื่อนการตอบสนองความพอใจของตนเองออกไปก่อน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้ และเมื่อมีความทุกข์ใจก็สามารถกลับคืนสู่สภาพปกติได้ดี

3. การจูงใจตนเอง (Motivation) คือ การใช้ความรู้สึกพอใจอย่างลึกซึ้งที่จะนำทางและทำให้คนทำกิจกรรมเพื่อการไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ ใช้ความรู้สึกช่วยให้คนมีความริเริ่มและพยายามที่จะปรับปรุง เพื่อไปสู่เป้าหมายที่เป็นเลิศ และใช้ความรู้สึกช่วยให้มีความเพียรพยายามแม้มีอุปสรรคและความคับข้องใจ

4. การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy) คือ การที่รับรู้ได้ว่า คนอื่นกำลังรู้สึกอย่างไร สามารถเข้าใจมุมมองของคนอื่นได้ และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลหลายแบบได้

5. การมีทักษะทางสังคม (Social Skill) คือ ความสามารถจัดการกับอารมณ์ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ดี สามารถอ่านสภาพการณ์ทางสังคมและบุคคลได้อย่างแม่นยำ มีปฏิสัมพันธ์ที่ราบรื่นได้ สามารถใช้ทักษะเหล่านี้ในการชักจูง และเป็นผู้ดำเนินการประนีประนอม และยุติข้อโต้แย้งเพื่อการร่วมมือกัน และการทำงานเป็นทีมได้

ทศพร ประเสริฐสุข (2542 : 21-23) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่า คือความสามารถลักษณะหนึ่งของบุคคลที่จะตระหนักถึงความรู้สึก ความคิด และอารมณ์ของตนเอง และของผู้อื่น สามารถควบคุมอารมณ์และแรงกระตุ้นภายใน ตลอดจนสามารถรอคอยการตอบสนอง ความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสมถูกกาละเทศะ สามารถให้กำลังใจตนเองในการที่จะเผชิญกับอุปสรรค และข้อขัดแย้งต่างๆ ได้อย่างไม่คับข้องใจ รู้จักจัดความเครียดที่จะขัดขวางความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์อันมีค่าของตนได้ สามารถชี้นำความคิด และการกระทำของตนในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างมีความสุข จนประสบความสำเร็จในการเรียน ความสำเร็จในอาชีพ ตลอดจนความสำเร็จในชีวิต

เทอดศักดิ์ เดชคง (2542 : 5-65) ให้ความหมายว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หรือ EQ (Emotional Intelligence) คือ การเข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น รู้จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง รู้จักควบคุม จัดการและแสดงออกทางอารมณ์ และใช้ชีวิตได้อย่างเหมาะสม ที่สำคัญคือมองโลกในแง่ดี แก้ไขความขัดแย้ง โดยเฉพาะความเครียดที่เกิดขึ้นในจิตใจได้เป็นอย่างดี เป็นความสามารถด้านต่างๆ เน้นความรู้สึก การมีปฏิสัมพันธ์ และการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข

มนัส บุญประกอบ (2542 : 55) ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่าเป็นความสามารถที่จะอ่านใจหรือรู้ถึงใจเขาใจเราของบุคคล รู้จักควบคุมและใช้อารมณ์ ความรู้สึกได้อย่างเหมาะสม มองโลกในแง่ดี มีความเป็นผู้นำ และรู้จักที่จะรักษาสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นไว้ได้ด้วย

สุรกุล เจนอบรม (2542 : 20) ได้ให้ความหมายว่า ความฉลาดทางอารมณ์ คือ ระดับความสามารถทางอารมณ์ของบุคคล ซึ่งประกอบด้วย

1. ความสามารถที่จะรับรู้ได้ว่าตัวเองและผู้อื่นมีอารมณ์หรือรู้สึกอย่างไร และจะจัดการเรื่องอารมณ์ ความรู้สึกอย่างไร
2. ความสามารถที่จะรู้ถึงความรู้สึกทางอารมณ์ที่ดีกับความรู้สึกทางอารมณ์ที่ไม่ดี รวมถึงวิธีการเปลี่ยนจากอารมณ์ไม่ดีไปสู่อารมณ์ดี
3. ความสามารถที่จะมีความระมัดระวังอารมณ์ของตนเองอยู่เสมอมีทักษะที่จะรับรู้ถึงอารมณ์ และบริหารจัดการกับอารมณ์ ซึ่งจะช่วยให้มีความสุขและดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่น

กรมสุขภาพจิต (2543 ข : 55) ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่า หมายถึงความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์และมีความสุข

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต, 2543 : 6-7) กล่าวถึง ความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งแปลว่า ความสามารถทางอารมณ์ หรือปรีชาเชิงอารมณ์ หรือ เจตโกศล หรือ เจตโกวิท หรือเจตวิฑูร ฯลฯ ว่าคือการพัฒนาทั้งด้านพฤติกรรม (ศีล) จิตใจ (สมาธิ) และปัญญาครบทั้ง 3 และปัญญาเป็นตัวสำคัญที่สุดที่จะทำให้จิตใจหรืออารมณ์เป็นอิสระ พ้นจากการบีบคั้นครอบงำของสิ่งแวดล้อม ให้กลายเป็นจิตใจอันมีอารมณ์ความรู้สึกที่เกื้อกูล เป็นคุณทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น หรือ EQ ก็คือ การเข้าสู่ระบบบูรณาการ โดยเน้นความสัมพันธ์ระหว่างปัญญากับอารมณ์

แสงอุษา โลจนานนท์ และกฤษณ์ รุยาพร (2543 : 16) ให้ความหมายของอารมณ์ว่าเป็นความสามารถในการตระหนักถึงการใช้ปัญญากำกับอารมณ์ของตนเองและบริหารอารมณ์ของผู้อื่น

สรุปว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะเรียนรู้อารมณ์ ความรู้สึกของตน มีความตระหนักรู้ มีสติรู้เท่าทันอารมณ์แห่งตน สามารถควบคุมพฤติกรรม การแสดงออกของตนอย่างเหมาะสมถูกต้องเหมาะสม รู้จักการบริหารจัดการอารมณ์ของตนเองไปในทางที่สร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์สามารถสร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเอง รวมทั้งมีความสามารถที่จะเรียนรู้ อารมณ์ของผู้อื่น เข้าใจอารมณ์ผู้อื่น สามารถโน้มน้าวผู้อื่น มีทักษะในการบริหารจัดการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ

4.4.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวคิดของนักจิตวิทยาหลายท่านที่น่าสนใจมีดังต่อไปนี้คือ

เวกเนอร์ และสเทิร์นเบิร์ก (Wagner and Sternberg. 1985 : 436-458) เสนอว่า พฤติกรรมของผู้ที่ฉลาดทางอารมณ์ด้านการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม “Practical intelligence” ที่เอื้อต่อความสำเร็จในวิชาชีพในการบริหารและชีวิต แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. การครองตน (Managin Self) คือ การบริหารจัดการตนเองในแต่ละวันให้ได้ผลผลิตสูงสุด ชื่นนำตนเองให้มุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ และสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง
2. การครองคน (Managing Other) คือ ทักษะความรู้ในการบริหารผู้ได้บังคับบัญชา และมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี
3. การครองงาน (managing Career) คือ การสร้างผลงานที่ส่งผลกระทบต่อสังคม องค์การ ประเทศชาติ

การ์ดเนอร์ (Gardner. 1993 : 13-15) จำแนกความฉลาดทางอารมณ์เป็น 2 ด้าน คือ

1. ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Intelligence) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์และตอบสนองอารมณ์ความต้องการของผู้อื่น ได้อย่างเหมาะสม
2. ด้านการรู้จักตนเอง (Interpersonal Intelligence) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเอง แยกแยะอารมณ์และความรู้สึก ตลอดจนจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม

ซาโลเวย์ และเมเยอร์ (Salovey and Mayer. 1995 : 125-154) แบ่งองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ 5 องค์ประกอบ คือ

1. การรู้อารมณ์ตน (Knowing one's Emotions) คือ การรับรู้อารมณ์ของตนเองตามที่เป็นจริง โกรธรู้ว่าโกรธ เสียใจรู้ว่าเสียใจ เป็นต้น
2. การบริหารอารมณ์ (Managing Emotions) คือ การจัดการกับอารมณ์ของตนเองอย่างเหมาะสม
3. การสร้างแรงจูงใจ (Motivating Oneself) คือ การควบคุมตนเองให้กำลังใจและกระตุ้นตนเองได้
4. การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นได้ (Recognizing Emotions in Others) คือ ความรู้สึกเห็นใจผู้อื่น รู้ความต้องการของผู้อื่น
5. การคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพ (Hsnding Relationships) คือ ศิลปะของความสัมพันธ์ การสร้างความสัมพันธ์ภาพ และรักษาสัมพันธ์ภาพให้คงอยู่

โกลแมน (Goleman, 1995 a : 43-44) ได้เสนอในทัศนะของซาโลเวย์ และเมเยอร์ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบที่สำคัญคือ

1. การตระหนักรู้จักอารมณ์ตนเอง (Know One's Emotion) สามารถเข้าใจยังรู้ การเปลี่ยนแปลงในอารมณ์ ภาวะอารมณ์ ความต้องการของตนในแต่ละเวลา และสถานการณ์และ สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้

2. การบริหารจัดการอารมณ์ของตน (Managing Emotions) สามารถจะควบคุม จัดการกับความรู้สึกรหรือภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม และชาญฉลาดโดยสร้างจากภาวะที่ ตระหนักรู้อารมณ์ของตน

3. การสร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเองได้ (Motivating Oneself) กระตุ้นเตือนตนให้ คิดริเริ่มอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ ผลักดันตนมุ่งสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ จะนำมาซึ่งความสำเร็จ สามารถรอ คอยการตอบสนองความต้องการเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ดีกว่า

4. การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น (Recognizing Emotions in Others) การเอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้เท่าทันในความรู้สึก ความต้องการข้อวิตกกังวลของผู้อื่นได้อย่างชาญฉลาด เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีไหวพริบในการแสดงออกอย่างเหมาะสม

5. สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Handling Relationships) การสร้างความสัมพันธ์ กับบุคคลรอบข้างได้ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ต่อมาในปี 1998 โกลแมน (Goleman, 1998 c : 26-28) ได้พัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับ สมรรถภาพทางอารมณ์โดยจัดหมวดหมู่เป็น 2 หมวด 5 มิติ รวม 25 ด้านย่อย ดังนี้

หมวด 1 สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal Competence) ได้แก่

1. การตระหนักรู้อารมณ์ตน (Self-Awareness) เป็นความรู้ในอารมณ์และผลที่ตามมา

- 1.1 การตระหนักรู้ด้านอารมณ์ (Emotional Awareness) รู้ในอารมณ์และผลที่ ตามมา

- 1.2 การประเมินตนเองตามความเป็นจริง (Accurate Self-assessment) รู้จุดเด่น จุดด้อย

- 1.3 การมั่นใจในตนเอง (Self-Confidence) รู้จักมั่นใจในคุณค่าและตนเอง

2. การบริหารจัดการอารมณ์ (Self-Regulation) เป็นการจัดการกับอารมณ์ แรง กระตุ้นและสาเหตุที่เกิด ได้แก่

- 2.1 การควบคุมตนเอง (Self-Control) คุมอารมณ์ที่ยุ่งเหยิงและควบคุมแรง กระตุ้นได้

- 2.2 ความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) เชื่อสัจและมื่ออารมณ์สมบูรณ์เป็นที่
ยอมรับ
- 2.3 การมีมโนธรรม (Conscientiousness) รับผิดชอบการกระทำของตน
- 2.4 การปรับตัวได้ (Adaptability) ยืดหยุ่นในการควบคุมเปลี่ยนแปลง
- 2.5 การเปิดรับสิ่งใหม่ๆ (Innovation) ใจกว้างกับแนวคิด แนวทางหรือข้อมูลใหม่ๆ
3. การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) เป็นการสร้างแนวโน้มที่นำไปสู่เป้าหมาย
ได้แก่
- 3.1 มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Drive) ต่อสู้เพื่อพัฒนาให้ได้มาตรฐาน
ที่ดี
- 3.2 การยึดมั่นในข้อตกลง (Commitment) ยึดมั่นกับเป้าหมายของกลุ่มและองค์การ
- 3.3 มีความคิดริเริ่ม (Initiative) พร้อมที่จะทำตามโอกาสที่เหมาะสม
- 3.4 การมองโลกในแง่ดี (Optimism) เพียรพยายามสู่เป้าหมายแม้จะมีอุปสรรค
หรือพ่ายแพ้
4. การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) เป็นกรรู้ถึงความรู้สึก ความต้องการและ
ความห่วงใยของผู้อื่น ได้แก่
- 4.1 การเข้าใจผู้อื่น (Understanding Others) รู้ความรู้สึก การรับรู้ ข้อกังวลใจ
ของผู้อื่น
- 4.2 การพัฒนาผู้อื่น (Developing Others) รู้ถึงความต้องการที่จะพัฒนาส่งเสริมผู้อื่น
- 4.3 การมีจิตมุ่งบริการ (Service Orientation) คาดหมาย รับรู้ ตอบสนอง รู้รับ
บริการ
- 4.4 การพิจารณาทางเลือกที่หลากหลาย (Leveraging Diversity) เล็งเห็นโอกาสที่
เป็นไปได้
- 4.5 การตระหนักรู้อารมณ์ของกลุ่ม (Political Awareness) อ่านอารมณ์และพลัง
สัมพันธ์ได้
5. การคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพ (Social Skills) เป็นความคล่องแคล่วในการจูงใจให้
เกิดการตอบสนองที่พึงประสงค์ในผู้อื่น ได้แก่
- 5.1 มีอำนาจโน้มน้าวผู้อื่น (Influence) มีกลวิธีโน้มน้าวผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 5.2 การสื่อความหมาย (Communication) ฟังและสื่อสารได้อย่างเปิดเผยชัดเจน

5.3 การจัดการกับความขัดแย้ง (Conflict Management) เจริญจากลงแก้ไขความไม่ลงรอยกัน

5.4 ความเป็นผู้นำ (Leadership) ผลักดันและแนะนำบุคคลและกลุ่มได้

5.5 การกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change Catalyst) ริเริ่ม จัดการกับความเปลี่ยนแปลง

5.6 การสร้างสายสัมพันธ์ (Building Bonds) รักษาสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสัมพันธภาพ

5.7 การสร้างความร่วมมือร่วมใจ (Collaboration and Cooperation) เพื่อทำงานสู่เป้าหมายร่วมกัน

5.8 การทำงานเป็นทีม (Team Capabilities) สร้างพลังกลุ่มเพื่อสู่เป้าหมายของกลุ่มองค์ประกอบตามแนวคิดของนักจิตวิทยาที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั่วโลก อีกคนหนึ่งคือ บาร์ออน (ชอ์ลด์ดา ขวัญเมือง, 2542 : 23-30 ; อ้างอิงจาก Bar-on, 1997) ซึ่งได้นำแนวคิดของโกลแมนมาปรับปรุงใหม่ โดยแบ่งเป็น 5 ด้านใหญ่ๆ ดังนี้

1. ความสามารถในตนเอง (Intrapersonal) หรือความฉลาดในตนเอง เป็นความตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเอง รู้ถึงความรู้สึกของตนเอง ความรู้สึกทางบวกเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่กระทำการดำรงชีวิต สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมทั้งในการคิด ความรู้สึกที่มีต่อการกระทำที่สร้างสรรค์ยอมรับในตนเอง มีความสำเร็จแห่งตนทำให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสมบูรณ์ สามารถพึ่งพาตนเองได้สามารถนำตนเองได้ทั้งในด้านการคิดและการกระทำ เป็นอิสระจากอารมณ์ของผู้อื่น เป็นชีวิตที่มีความมั่นคงและมีพลังที่จะกระตือรือร้นต่อความสำเร็จของตนเองจึงเป็นความฉลาดของบุคคลที่สามารถรู้อารมณ์ของตน รู้วิธีแลกเปลี่ยนอารมณ์และรู้วิธีการแสดงอารมณ์ที่เหมาะสมด้วย

2. ความสามารถระหว่างบุคคล (Interpersonal) หรือความฉลาดในผู้อื่น เป็นการปะทะสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีทักษะทางสังคมที่ดี และหยั่งรู้อารมณ์ตามความเป็นจริง มีความใส่ใจห่วงใยในผู้อื่น ตลอดจนสามารถสร้างสายสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี

3. ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) เป็นการยืดหยุ่นอารมณ์ยอมรับความจริงและแก้ไขปัญหเฉพาะหน้าได้ มีการตรวจสอบความรู้สึกของตนเองได้ สามารถตีความหมายและเข้าใจสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี

4. ความสามารถในการจัดการกับความเครียด (Stress Management) เป็นการทำงานภายใต้ความกดดันได้ กล่าวคือ มีความอดทนต่อความเครียดและความคุมอารมณ์ได้ดี มีการต่อต้านเหตุการณ์ร้ายๆ หรือสถานการณ์ที่มีความกดดันโดยไม่มีอาการท้อถอย แต่กลับเพิ่มการจัดการกับ

ความเครียดทั้งหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในที่ทำงานและที่บ้าน ตลอดจนมีการใช้เวลาที่จะแสดงความคิดเห็นได้

5. ความสามารถในการสภาวะอารมณ์ทั่วไป (General Mood) เป็นการมองโลกในแง่ดีเกี่ยวกับตนเอง ชีวิตและเหตุการณ์ในชีวิต เป็นผู้ที่มีความสุขและมีความพึงพอใจในชีวิต มีความรื่นเริงในภาพลักษณ์ของตนเอง ช่วยให้มีสมาธิทั่วหน้าทั้งในชีวิตและการทำงาน เป็นคนที่มองชีวิตสดใส สามารถควบคุมการต่อต้านได้ดี รู้สึกปลอดภัยในตนเองและรู้สึกชื่นบานอย่างเป็นธรรมชาติ เกี่ยวกับชีวิต แสดงอารมณ์ทางบวก ไม่เก็บกดอารมณ์ ไม่วิตกกังวล รู้สึกและแสดงออกซึ่งความสุขให้ปรากฏ สร้างความสนุกสนานให้เกิดแก่ตนเองและผู้อื่นได้

จากแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ บาร์ออนได้สร้างกรอบแนวคิดของความฉลาดทางอารมณ์เป็น 5 ด้าน 15 องค์ประกอบดังนี้

กรอบแนวคิดของความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวคิดของบาร์ออน

1. ด้านความฉลาดในตนเอง (Intrapersonal)
 - 1.1 การตระหนักรู้ในอารมณ์ของตนเอง (Emotional Self-awareness)
 - 1.2 การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม (Assertiveness)
 - 1.3 การยอมรับในอารมณ์ (Self-Regard)
 - 1.4 มีความสำเร็จแห่งตน (Self-Actualization)
 - 1.5 การพึ่งตนเอง (Independence)
2. ด้านความฉลาดระหว่างบุคคล (Interpersonal)
 - 2.1 การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy)
 - 2.2 การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship)
 - 2.3 การรับผิดชอบสังคม (Social Responsibility)
3. ด้านการปรับตัว (Adaptability)
 - 3.1 การแก้ไขปัญหา (Problem Solving)
 - 3.2 การยืดหยุ่น (Flexibility)
 - 3.3 การตรวจสอบอารมณ์ที่แท้จริง (Reality Testing)
4. ด้านการจัดการกับความเครียด (Stress Management)
 - 4.1 การอดทนต่อความเครียด (Stress Tolerance)
 - 4.2 การควบคุมอารมณ์ที่รุนแรง (Impulse Control)
5. ด้านสภาวะอารมณ์ทั่วไป (General Mood)

5.1 การมองโลกในแง่ดี (Optimism)

5.2 การมีความสุข (Happiness)

ต่อมาในปี 2000 บาร์ออน (Bar-on, 2000) ได้นำแนวคิดของโกลแมนมาปรับปรุงแล้วเสนอใหม่ดังนี้

1. ความสามารถภายในตน คือ ตระหนักรู้ในอารมณ์และยอมรับอารมณ์ของตน แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมด้วยความมั่นใจหนักแน่น ประจักษ์แจ้งว่ามีความสำเร็จแห่งตน
 2. ความสามารถระหว่างบุคคล คือ เอาใจเขามาใส่ใจเรา รับผิดชอบทางสังคม
 3. ความสามารถในการปรับตัว คือ เข้าใจสถานการณ์ต่างๆ ได้ และตรวจสอบอารมณ์ที่แท้จริงได้ มีความยืดหยุ่น แก้ปัญหาต่างๆ ได้
 4. ความสามารถในการจัดการความเครียด คือ อุดทนต่อความเครียดได้ดี ควบคุมอารมณ์ที่รุนแรงของตนได้ดี
 5. ความสามารถเกี่ยวกับสภาวะอารมณ์ต่างๆ ไป คือ มองโลกในแง่ดี มีความสุขใจ
- สเติร์นเบิร์ก (Sternberg, 1998 : 439) กล่าวว่า ผู้มีความฉลาดทางอารมณ์จะมีความสามารถใน 3 ด้านดังนี้

1. การครองตน (Managing Self) เป็นความสามารถบริหารจัดการตนเองให้บรรลุเป้าหมายให้ได้ผลผลิตสูงสุด โดยจัดลำดับกิจกรรมที่จะต้องกระทำ ชี้นำตนเองให้มุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์และสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง
 2. การครองคน (Managing Others) เป็นความสามารถในการบริหารผู้ได้บังคับบัญชาเข้ากับผู้อื่นได้ บริหารงานให้ตรงกับความสามารถของบุคคล ให้รางวัลตามผลงานและความเหมาะสม
 3. การครองงาน (Managing Career) เป็นความสามารถในการบริหารจัดการงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร สร้างชื่อเสียงให้แก่องค์กร สังคม และประเทศชาติ
- ไวส์ซิงเจอร์ (Weisinger, 1998 : 19-22) เสนอองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ไว้ 2 ส่วนดังนี้

1. ความฉลาดทางอารมณ์เฉพาะบุคคล ได้แก่ การตระหนักรู้จักตนเอง การบริหารอารมณ์ของตนเอง การสร้างแรงจูงใจที่ดีแก่ตนเอง
2. ความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งเสริมสายสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้แก่ ทักษะการสื่อสารที่ดี ความมีมนุษยสัมพันธ์ การช่วยเหลือผู้อื่นให้ช่วยตัวเองได้

เทอดศักดิ์ เดชคง (2542 : 62-65) ได้อาศัยหลักพระพุทธศาสนา กล่าวถึงองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์หรือที่เรียกว่าทักษะอารมณ์ ดังนี้

1. ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) ซึ่งอาศัยธรรมะหมวดพรหมวิหาร 4 เป็นตัวแทนของความเห็นอกเห็นใจ
2. สติ (Awareness) อาศัยธรรมข้อสติปัฏฐาน 4 จะช่วยให้สงบจิตใจจากความวุ่นวายทำให้เข้าใจความหมายของชีวิต
3. การแก้ไขข้อขัดแย้ง (Conflict solving/Stress management) แบ่งเป็นความขัดแย้งทางอารมณ์ในตนเอง และความขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือธรรมชาติ การแก้ไขทำโดยการใช้ปัญญาตามธรรมะเรื่องอริยสัจ 4 เพื่อให้ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

แสงอุษา โลจนานนท์ และกฤษณ์ รุยาพร (2543 : 77) เสนอว่า ความฉลาดทางอารมณ์ ประกอบด้วย 5 ด้านคือ “SMILE” ดังนี้

1. S คือ การรู้จักอารมณ์ตนเอง
2. M คือ การควบคุมอารมณ์ตนเอง แสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสมกับบุคคล สถานที่ เวลา และเหตุการณ์
3. I คือ การสร้างสรรค์อารมณ์ของตน สามารถรับรู้ ควบคุมอารมณ์ของตนเอง และแสดงอารมณ์ของตนออกมาได้อย่างเหมาะสมถูกกาละเทศะ
4. L คือ ความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ ความคิด และความรู้สึกของผู้อื่น
5. E คือ ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลในหลายรูปแบบ เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อ่านสภาพการณ์ทางสังคมและบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ดี และใช้ทักษะเหล่านี้ในการสื่อสาร ชักจูง หรือยุติข้อขัดแย้งเพื่อความสุขของทีมงานและสังคม

กรมสุขภาพจิต (2543 : 2-3) ได้พัฒนาแนวคิดเรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ว่าประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 3 ประการ และประเด็นแยกย่อย ดังนี้

1. ความดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และความต้องการของตนเองรู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีรายละเอียดดังนี้
 - 1.1 ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และความต้องการของตนเอง
 - 1.1.1 รู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง
 - 1.1.2 ควบคุมอารมณ์และความต้องการได้
 - 1.1.3 แสดงออกอย่างเหมาะสม
 - 1.2 ความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น

1.2.1 ใส่ใจผู้อื่น

1.2.2 เข้าใจและยอมรับผู้อื่น

1.2.3 แสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม

1.3 ความสามารถในการรับผิดชอบ

1.3.1 รู้จักการให้ รู้จักการรับ

1.3.2 รู้จักรับผิด รู้จักให้อภัย

1.3.3 เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

2. ความเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจ แก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ดังนี้

2.1 ความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง

2.1.1 รู้ศักยภาพของตนเอง

2.1.2 สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้

2.1.3 มีความมุ่งมั่นที่จะให้ไปถึงเป้าหมาย

2.2 ความสามารถในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา

2.2.1 รับรู้และเข้าใจปัญหา

2.2.2 มีขั้นตอนในการแก้ปัญหอย่างเหมาะสม

2.2.3 มีความยืดหยุ่น

2.3 ความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น

2.3.1 รู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

2.3.2 กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

2.3.3 แสดงความเห็นที่ขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์

3. ความสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภูมิใจในตนเอง พอใจในชีวิต และมีความสุขสงบทางใจ ดังนี้

3.1 มีความภูมิใจในตนเอง

3.1.1 เห็นคุณค่าในตนเอง

3.1.2 เชื้อมั่นในตนเอง

3.2 ความพึงพอใจในชีวิต

3.2.1 รู้จักมองโลกในแง่ดี

3.2.2 มีอารมณ์ขัน

3.2.3 พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่

3.3 ความสงบทางใจ

3.3.1 มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข

3.3.2 รู้จักผ่อนคลาย

3.3.3 มีความสงบทางจิตใจ

จากแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าทฤษฎีของโกลแมน (Goleman, 1998 b :93 – 104) เป็นแนวคิดที่แพร่หลายทั้งในและต่างประเทศ มีองค์ประกอบที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และเป็นการค้นพบว่าความสำเร็จของบุคคลเป็นผลมาจากความฉลาดทางอารมณ์ และผู้นำที่ประสบความสำเร็จภาวะผู้นำจะเกี่ยวข้องกับฉลาดทางอารมณ์ ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะใช้องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวคิดของโกลแมนในการทำงานวิจัยดังต่อไปนี้

2. การตระหนักรู้อารมณ์ตน (Knowing one's Emotions) เป็นความสามารถที่จะรับรู้และเข้าใจ ความรู้สึกความคิดและอารมณ์ของตนเองตามสภาพความเป็นจริง สามารถประเมินตนเองได้อย่างชัดเจนและตรงไปตรงมา มีความเชื่อมั่น รู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง เป็นคนซื่อตรง พูดแล้วรักษาคำพูด มีจรรยาบรรณ มีสติเข้าใจตน

3. การบริหารจัดการอารมณ์ (Managing Emotions) เป็นความสามารถที่จะจัดการกับอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วยความสามารถในการควบคุมตนเองเป็นที่น่าไว้วางใจได้ มีคุณธรรม มีความสามารถในการปรับตัวและสามารถในการสร้างแนวคิดใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

4. การสร้างแรงจูงใจ (Motivating Oneself) คือ ความสามารถในการควบคุมตนเองให้กำลังใจกระตุ้นตนเอง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธุ์ มองโลกในแง่ดี สามารถนำอารมณ์และความรู้สึกของตนเองมาสร้างพลังในการกระทำสิ่งต่างๆ และเป็นพลังในการให้กำลังใจตนเองในการคิดและกระทำอย่างสร้างสรรค์

5. การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น (Recognizing Emotions in others) มีความรู้สึกเห็นใจผู้อื่น รู้ความต้องการของผู้อื่น เห็นอกเห็นใจ เอาใจเขามาใส่ใจเรา มีจิตใจให้บริการ สามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

6. การคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพ (Handling Relationships) หมายถึง ความสามารถในการรู้เท่าทันอารมณ์ของผู้อื่น เป็นความสามารถในการบริหารจัดการกับอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่นที่อยู่ใกล้เกิดความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตัวเองและกับตัวเราด้วย เป็นทักษะทางสังคมที่จะมีสัมพันธภาพ ที่ดีกับ

ผู้อื่น ได้แก่ การสื่อความหมายที่ดี การบริหารความขัดแย้ง ความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน เพื่อให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมาย และความเป็นผู้นำ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งงานวิจัยในประเทศและงานวิจัยในต่างประเทศ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะครูที่ดีในด้านต่างๆ โดยแยกออกเป็นแต่ละประเภทดังนี้

5.1 งานวิจัยต่างประเทศ

บาติस्ता (Batista, 1976 : 257-271) ได้ศึกษาลักษณะที่ดีของอาจารย์ โดยศึกษาพฤติกรรมของอาจารย์ที่ดีจากความคิดเห็นของเพื่อนอาจารย์พบว่า พฤติกรรมที่ดีของอาจารย์ ประกอบด้วย ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่ทันสมัย งานวิจัยบทความและสิ่งตีพิมพ์ที่มีคุณภาพ มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน มีความรู้ในวิชาที่สอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา และนักศึกษา ตลอดจนรู้จักประยุกต์ใช้ มีความรู้ในวิธีประเมิน จุดมุ่งหมายของวิชาที่สอนอย่างเหมาะสม มีคุณธรรมตามวิชาชีพ ให้บริการกับสถาบันและชุมชน ให้บริการทางวิชาการและวิชาชีพ และมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อนอาจารย์ นักศึกษา และสถาบัน

เซนต์ อูบิน (St.-Aubin, 1998 : abstract) วิจัยเรื่องปัจจัยที่บ่งชี้ความสำเร็จของกลุ่มบุคคล กลุ่มตัวอย่างเป็นหญิงที่ประสบความสำเร็จมานาน 8-10 ปี จำนวน 49 คน จาก 31 ประเทศ พบว่าปัจจัยที่บ่งชี้ความสำเร็จของบุคคลได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง เข้าใจสังคม มั่นคงทางอารมณ์ กระตือรือร้น และพึงพอใจตนเองได้

คอร์เนล (Cornell, 1999 : 89-96) ได้ศึกษาวิจัยในกระบวนการทัศน์ของครูในยุคหน้า โดยศึกษากับครูสอนวิชาอาชีพ เพื่อให้ทราบว่าครูจะต้องเปลี่ยนแปลงอย่างไร เนื่องจากครูต้องมีความตระหนักในการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงเร็วมาก แต่ครูและนักเรียนตอบสนองต่อเทคโนโลยีช้ามาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ครูควรมีความสามารถด้านเทคโนโลยี และสามารถใช้และสอนนักเรียนได้

เกรฟส์ (Graves, 1999 : abstract) วิจัยเรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการรับรู้ และประสิทธิภาพในการทำงานกลุ่มตัวอย่าง 150 คน พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสามารถในการรับรู้และทำนายพฤติกรรมที่จะนำไปสู่การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

สกริบนอร์ (Scribner, 1999 : 239-265) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาครูอาชีพโดยอิทธิพลของบริบทของงานเพื่อการเรียนรู้ของครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบแรงจูงใจที่ครูต้องการในการพัฒนาอาชีพ ประสบการณ์ของครูที่จะพัฒนาตนเองเป็นครูอาชีพ และอิทธิพลของบริบทที่มีผลต่อการพัฒนาครู พบว่า สิ่งจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ของครู คือ แรงจูงใจภายใน 4 ประการ ได้แก่ ความต้องการความรู้ด้านเนื้อหา ทักษะในการเรียนการสอน การจัดการชั้นเรียน และช่องว่างระหว่างความรู้ของนักเรียนและแรงจูงใจภายนอก 2 ประการ คือ รางวัลกับสิทธิบัตร นอกจากนั้น การเรียนรู้เพิ่มเติมของครูประจำการเกิดจากการร่วมมือร่วมใจของครู ในการพัฒนาการจัดการชั้นเรียนและการร่วมกันพัฒนาการสอนหรือทักษะการเป็นครูร่วมกัน สิ่งที่ต้องการสนับสนุนคือ การได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยอย่างเพียงพอ และการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาครูอาชีพเพื่อให้เกิดการพัฒนาาร่วมกัน

5.2 งานวิจัยในประเทศ

ธีรพงศ์ แก่นอินทร์ นิราศ จันทรงกิจ และสมคิด ธนะเรืองสกุลไทย (2529 : 86-102) ได้ศึกษาคุณลักษณะของครูโดยการศึกษาวิเคราะห์ประวัติครูดีเด่นจากหนังสือประวัติครู จำนวน 24 คน พบว่า คุณลักษณะเด่นของครูที่ดี อันเป็นลักษณะร่วมกว้างๆ มีดังต่อไปนี้

1. มีความตั้งใจทำงานอย่างจริงจังด้วยความรัก และรับผิดชอบ
2. มีความขยันขันแข็ง
3. มีความเสียสละ
4. เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน
5. อุทิศเวลาให้แก่งานราชการ
6. มีกิริยามารยาทเรียบร้อย
7. มีความเมตตากรุณา มีความซื่อสัตย์สุจริต
8. มีอารมณ์แจ่มใสร่าเริง มีอารมณ์ขัน มีอัธยาศัยดี มีมนุษยสัมพันธ์ดีเป็นผู้ที่ชอบช่วยเหลือผู้อื่น มีความรักศิษย์ ห่วงใยเอาใจใส่ต่อศิษย์ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ โดยไม่ปิดบังอำพราง
9. มีจิตใจโอบอ้อมอารี ประกอบแต่กรรมดี วางตนอยู่ในศีลธรรม เป็นคนที่เฉลียวฉลาดเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่ม
10. เป็นคนไม่ถือตัว มีความถ่อมถ่อม มีจิตใจแน่วแน่มั่นคง มีความกล้าหาญ
11. มีความคิดกว้างไกล มีความสุขุมรอบคอบ มีความกตัญญู มีความยุติธรรมแก่ทุกคน
12. ทำงานโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน มีความมัธยัสถ์ เป็นคนตรงต่อเวลา
13. ให้เกียรติยกย่องผู้อื่น มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีความเลื่อมใสในศาสนาอย่างจริงจัง

14. มีความเป็นผู้นำ มีขันติ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีระเบียบวินัย

อรพิน นเรนทร์สุทธิ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะของครูคหกรรมศาสตร์ที่พึงประสงค์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาคุณลักษณะด้านต่างๆ 6 ด้าน คือ คุณลักษณะด้านวิชาการ ด้านการสอน ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม และความประพฤติ ด้านมนุษยสัมพันธ์และด้านบริการสังคม ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ลักษณะพื้นฐานของครูคหกรรมศาสตร์เป็นหญิงทั้งหมด ส่วนนักเรียนเป็น ชาย 10 คน หญิง 271 คน สำหรับความคิดเห็นระหว่างครูและนักเรียนคหกรรมศาสตร์ที่มีต่อคุณลักษณะของครูคหกรรมศาสตร์ที่พึงประสงค์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ให้ความสำคัญอยู่ในเกณฑ์มากทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูและนักเรียนคหกรรมศาสตร์ เกี่ยวกับคุณลักษณะ ด้านวิชาการ ด้านการสอน ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านบริการสังคม ปรากฏว่า ความคิดเห็นของครูและนักเรียนคหกรรมศาสตร์แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน การจัดลำดับความสำคัญของคุณลักษณะของครูคหกรรมศาสตร์ที่พึงประสงค์ ปรากฏว่า คุณลักษณะด้านการสอน สำคัญเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ คุณลักษณะด้านวิชาการ และอันดับสุดท้ายคือ คุณลักษณะด้านบริการสังคม

จิตพงษ์ สาร (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ผู้สอนวิชาอิเล็กทรอนิกส์ระดับอนุปริญญา สายเทคโนโลยีอุตสาหกรรมในวิทยาลัยครู ตามทัศนะของอาจารย์และนักศึกษา จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 182 คน ทัศนะของอาจารย์และนักศึกษามีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ผู้สอนวิชาอิเล็กทรอนิกส์ในวิทยาลัยครู เห็นสอดคล้องกันในการให้อันดับความสำคัญด้านความรู้และทักษะในวิชาชีพเป็นอันดับหนึ่ง ด้านการให้คำปรึกษาเป็นอันดับสาม และด้านวิชาการเป็นอันดับหก ส่วนด้านการสอนอาจารย์จัดให้เป็นอันดับสี่ นักศึกษาจัดให้เป็นอันดับห้า ด้านบุคลิกภาพอาจารย์จัดให้เป็นอันดับห้า นักศึกษาจัดให้เป็นอันดับสอง และด้านมนุษยสัมพันธ์อาจารย์จัดให้เป็นอันดับสอง นักศึกษาจัดให้เป็นอันดับสี่

ผ่องศรี ศรีวัง (2536 : 76-78) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูสอนนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพตามความคิดเห็นของนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดในเขตภาคกลางใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการและการถ่ายทอดความรู้ ด้านการแนะแนวและการแก้ปัญหา ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านคุณธรรมและความประพฤติ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 545 คน ผลการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ดังนี้

1. นักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูสอนนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก

2. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูสอน

นักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพตามทัศนะของนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ โดยแยกตาม เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา เวลาที่เรียนและประเภทวิชาชีพ ซึ่งตัวอย่างแต่ละกลุ่มมีดังนี้

2.1 นักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพเพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูสอนนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ โดยรวมมากกว่านักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ เพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูสอนนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ โดยรวมและคุณลักษณะรายด้านทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 นักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีวุฒิทางการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูสอนนักศึกษาสายอาชีพ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 นักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพที่มีเวลาเรียนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูสอนนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.5 นักศึกษาที่เรียนในประเภทวิชาชีพที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูสอนนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ โดยรวมและแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

เสนีย์ สังข์ทอง (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอุตสาหกรรมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาที่สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพฯ รวม 5 ด้าน คือ ด้านการสอน ด้านทักษะทางช่าง ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านคุณธรรมของครู ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรก คือ ด้านคุณธรรมของครู ส่วนลำดับของความสำคัญรองลงมาได้แก่ ด้านการสอน ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านทักษะทางช่าง ตามลำดับ

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคนอื่นๆ (2538 : 1-6) ได้ศึกษาเรื่องราววิเคราะห์องค์ประกอบที่เหมาะสมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสายการสอน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แก่ผู้บริหาร จำนวน 130 คน และครูดีเด่น จำนวน 427 คน เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสอบถามและสัมภาษณ์ผลการวิจัยสรุป คือ องค์ประกอบที่สำคัญในการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสายการสอน มี 9 องค์ประกอบ ดังนี้

1. คุณลักษณะความเป็นครู
2. คุณภาพการสอน
3. การบริการวิชาการและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
4. ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน
5. การปรับตัวและมนุษยสัมพันธ์
6. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
7. ปริมาณและคุณภาพงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย
8. ความรู้ความสามารถในการสอน
9. การรักษาวินัย

ปรีศนา เสร์บาง (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาครู-อาจารย์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ฝ่ายบริหาร และครู-อาจารย์วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความต้องการพัฒนาครู-อาจารย์โดยรวม อยู่ในระดับมาก

จิตรา ศาสนัส (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครูผู้สอนศิลปศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า ครูผู้สอนศิลปศึกษา มีความต้องการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล โดยรวมทุกด้านและแต่ละด้าน อยู่ในระดับมาก

พิระศักดิ์ จันทร์สำราญ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาคุณลักษณะของครูช่างอุตสาหกรรมเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 พบว่า ครูช่างอุตสาหกรรมมีความต้องการพัฒนาคุณลักษณะของครูช่างอุตสาหกรรม เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ คือ ด้านความมุ่งมั่นในงานของตนจนสำเร็จ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านการยอมรับข้อเสนอแนะของผู้อื่น ด้านการเป็นผู้นำ ด้านความมานะอดทน ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านมองการณ์ไกล ด้านความรู้ ความสามารถรอบตัว ด้านการยืดหยุ่นในการทำงาน ด้านการมองโลกในแง่ดี และด้านหวังผลกำไร

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศในเรื่องของคุณลักษณะครูที่ดี มีข้อค้นพบว่าครูที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติด้านความรู้ที่ดี มีความชำนาญเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชาที่สอน มีความรู้

ที่กว้างขวางทันสมัย ด้านการสอน ครูจะต้องสามารถถ่ายทอดความรู้ มีความยืดหยุ่น หลากหลายในวิธีสอน เสนอบทเรียนเพื่อทำให้นักเรียนสนใจ มีการเตรียมตัวในการสอนที่ดี แนะนำการเรียนรู้ให้กับนักเรียน รู้จักประยุกต์ใช้การสอนให้เหมาะสมตามสภาพจริง สามารถประเมินคุณภาพการเรียนการสอนได้ ด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณ ครูจะต้องมีความเมตตากรุณา มีความซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติตัวอยู่ในหลักของศาสนา อยู่ในจารีตประเพณีที่ดี และประพฤติตัวตามจรรยาบรรณครูอย่างเคร่งครัด ส่วนด้านการพัฒนา ครูจะต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และวิวัฒนาการด้านวิชาการที่ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนและเพื่อนร่วมงานเกิดการพัฒนาขึ้นด้วย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์ วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 โดยมีรายละเอียดของการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 ประกอบด้วย วิทยาลัยสารพัดช่างราชบุรี 45 คน วิทยาลัยสารพัดช่างเพชรบุรี 16 คน และสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 5 ประกอบด้วย วิทยาลัยสารพัดช่างบรรหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี 47 คน วิทยาลัยสารพัดช่างกาญจนบุรี 60 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 168 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครู-อาจารย์ จำนวน 117 คน ได้มาโดยใช้วิธีและขั้นตอนดังนี้

2.1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (ครู-อาจารย์) จากตารางสำเร็จของเคริจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970:608) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 117 คน

2.2 สุ่มตัวอย่างแบบระดับชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้วิทยาลัยเป็นระดับชั้น (Strata) และทำการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนของแต่ละวิทยาลัย ได้กลุ่มตัวอย่างจากวิทยาลัยสารพัดช่างราชบุรี จำนวน 30 คน วิทยาลัยสารพัดช่างเพชรบุรี จำนวน 12 คน วิทยาลัยสารพัดช่างบรรหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 33 คน และวิทยาลัยสารพัดช่างกาญจนบุรี จำนวน 42 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นชนิดเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดบุคลิกภาพของครูโดยอาศัยแนวคิดของ ฟรีดแมน และโรเซนแมน (ยีนยง ไทยใจดี, 2537 : 62. อ้างอิงจาก Freidman & Rosenman, 1974. Type A Behavior & youe Heart. P.86) เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นจำแนกตามความหมายของคำที่แตกต่างกัน (Semantic Differential Scale) จำนวน 7 ข้อ แต่ละข้อจะแบ่งคะแนนออกเป็น 8 ระดับ ซึ่งการแปลความหมายของคะแนนกระทำดังนี้

เมื่อรวมคะแนนได้เท่าไรให้คูณด้วย 3 แล้วแปลความหมาย

ถ้าได้ต่ำกว่า 100 แสดงว่ามีบุคลิกภาพแบบ B

ถ้าได้คะแนนตั้งแต่ 100 ขึ้นไป แสดงว่ามีบุคลิกภาพแบบ A

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดจากแบบสอบถามของ สุชาติพิทย์ รุทธิฤทธิ์ (2546 : 130-131) โดยวัดคุณสมบัติ 5 ด้านคือการตระหนักรู้อารมณ์ตน การบริหารจัดการอารมณ์ การสร้างแรงจูงใจ การรับรู้อารมณ์ผู้อื่น และการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ มีระดับความสำคัญ คือ

5 หมายถึง ครู-อาจารย์มีคุณลักษณะความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ครู-อาจารย์มีคุณลักษณะความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง ครู-อาจารย์มีคุณลักษณะความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ครู-อาจารย์มีคุณลักษณะความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ครู-อาจารย์มีคุณลักษณะความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามวัดคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองโดยอาศัยแนวคิดจากแบบสอบถามของ พันธุ์เพ็ญ หีบเพ็ชร (2540 : 100-108) ชีรศักดิ์ คงเจริญ (2545 : 224-237) เป็นแนวทางในการสร้าง ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ มีระดับความสำคัญ คือ

5 หมายถึง ครู-อาจารย์มีคุณลักษณะครูที่ดีอยู่ในระดับที่เป็นจริงมากที่สุด

4 หมายถึง ครู-อาจารย์มีคุณลักษณะครูที่ดีอยู่ในระดับที่เป็นจริงมาก

3 หมายถึง ครู-อาจารย์มีคุณลักษณะครูที่ดีอยู่ในระดับที่เป็นจริงปานกลาง

2 หมายถึง ครู-อาจารย์มีคุณลักษณะครูที่ดีอยู่ในระดับที่เป็นจริงน้อย

1 หมายถึง ครู-อาจารย์มีคุณลักษณะครูที่ดีอยู่ในระดับที่เป็นจริงน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิดจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะครูที่ดี บุคลิกภาพและความฉลาดทางอารมณ์เพื่อให้ได้แนวคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิด ในการศึกษาค้นคว้าและสร้างนิยามศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่ดี

2. ร่างข้อคำถามให้ครอบคลุมนิยามศัพท์ที่กำหนดไว้

3. นำเครื่องมือที่สร้างเสนออาจารย์ที่ปริญญานิพนธ์ตรวจสอบแก้ไข

4. ปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปริญญานิพนธ์แนะนำแก้ไข

แล้ว นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และนำเครื่องมือไปปรับปรุงแก้ไขตามคำชี้แนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน

ผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่อผู้วิจัย ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

- | | |
|-------------------------------|--|
| 5.1 ผศ.ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ | หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ |
| 5.2 ดร.มารศรี สุธานี | อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ |
| 5.3 นายศิริ โพธินาม | ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคสุพรรณบุรี |
| 5.4 นายประภาส คงสบาย | ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพสองพี่น้อง
จังหวัดสุพรรณบุรี |
| 5.5 นายทองพูน กิ่งนาค | ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพพนมทวน
จังหวัดกาญจนบุรี |

5. นำแบบสอบถามตามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ตามคำชี้แนะของผู้เชี่ยวชาญ เสนอต่ออาจารย์ที่ปริญญานิพนธ์ พิจารณาให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงตรวจสอบและแก้ไขครั้งสุดท้าย

6. นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับครู-อาจารย์ วิทยาลัยเทคนิคสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 50 คน แล้วนำไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งผลการวิเคราะห์แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ของครู-อาจารย์ ได้ค่าความ เชื่อมั่นเท่ากับ .97 และแบบสอบถามคุณลักษณะที่ดีของครู-อาจารย์ได้ค่าความเชื่อมั่น .97 ส่วนแบบสอบถามตอนที่ 3 เป็นแบบวัดบุคลิกภาพของฟรีดแมนและโรเซนแมนที่ทดลองใช้จนสามารถใช้เป็นแบบสอบถามมาตรฐานสามารถนำไปใช้หาบุคลิกภาพของครู-อาจารย์ได้

7. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาศาสนาพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึง ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างบริหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างกาญจนบุรี ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างราชบุรี และผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างเพชรบุรี เพื่อขอความร่วมมือให้ครู-อาจารย์ ตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือพร้อมแบบสอบถามไปยังผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างบริหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างกาญจนบุรี ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างราชบุรีและผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างเพชรบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ครู-อาจารย์ตอบแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง จากวิทยาลัยสารพัดช่างบริหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี วิทยาลัยสารพัดช่างราชบุรี วิทยาลัยสารพัดช่างกาญจนบุรี และวิทยาลัยสารพัดช่างเพชรบุรี จากจำนวน 117 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 109 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.16 เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งหมด

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การจัดกระทำข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา มาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ และจำแนกตรวจให้คะแนนเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยรวมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ลงรหัสและทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window (Statistical Package for the Social Sciences)

1.1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 แบบวัดบุคลิกภาพของครู-อาจารย์ โดยขออนุญาตใช้แบบวัดที่เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ แปลมาจากแบบวัด Type A – Type B Self – Test ของบอร์ทเนอร์เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นจำแนกตามความหมายของคำที่แตกต่างกัน (Semantic Differential Scale) จำนวน 7 ข้อ แต่ละข้อแบ่งคะแนนออกเป็น 8 ระดับ ซึ่งการแปลความหมายของคะแนนกระทำดังนี้

เมื่อรวมคะแนนได้เท่าไรให้คูณด้วย 3 และแปลความหมาย

ถ้าต่ำกว่า 100 แสดงว่ามีบุคลิกภาพแบบ B

ถ้าได้มากกว่า 100 แสดงว่ามีบุคลิกภาพแบบ A

เมื่อจำแนกได้แล้วนำไปเปรียบเทียบกับคุณลักษณะครูที่ดี

1.3 แบบสอบถามตอนที่ 3 ที่เกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของครู-อาจารย์
วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อ รายด้าน และโดยรวม

1.4 การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามตอนที่ 3 พิจารณาตามเกณฑ์ของ
บุญชม ศรีสะอาด (2541 : 161) ดังนี้

4.51 – 5.00 ครูอาจารย์มีคุณลักษณะความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 ครูอาจารย์มีคุณลักษณะความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 ครูอาจารย์มีคุณลักษณะความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับ

ปานกลาง

1.51 – 2.50 ครูอาจารย์มีคุณลักษณะความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับน้อย

1.0 – 1.50 ครูอาจารย์มีคุณลักษณะความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.5 แบบสอบถามตอนที่ 4 เกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดี วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย
($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อ รายด้าน และโดยรวม

1.6 การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามตอนที่ 4 ตามเกณฑ์ของบุญชม
ศรีสะอาด. (2541 : 161) ดังนี้

4.51 – 5.00 ครู-อาจารย์มีคุณลักษณะครูที่ดีอยู่ในระดับที่เป็นจริงมากที่สุด

3.51 – 4.50 ครู-อาจารย์มีคุณลักษณะครูที่ดีอยู่ในระดับที่เป็นจริงมาก

2.51 – 3.50 ครู-อาจารย์มีคุณลักษณะครูที่ดีอยู่ในระดับที่เป็นจริงปานกลาง

1.51 – 2.50 ครู-อาจารย์มีคุณลักษณะครูที่ดีอยู่ในระดับที่เป็นจริงน้อย

1.00 – 1.50 ครู-อาจารย์มีคุณลักษณะครูที่ดีอยู่ในระดับที่เป็นจริงน้อยที่สุด

1.7 เปรียบเทียบคุณลักษณะครูที่ดีตามตัวแปรด้านประสบการณ์ในการสอน โดยใช้สถิติ t-test กรณีที่กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม และ F-test กรณีที่กลุ่มตัวอย่างแบ่งได้มากกว่า 2 กลุ่ม

1.8 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์ วิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์ด้วยการทดสอบค่าที (t-test)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ความถี่ (Frequency)

1.2 ร้อยละ (Percentage)

1.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.4 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ด้านความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐานคือ

3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม

โดยใช้สถิติ t-test

3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

มากกว่า 2 กลุ่ม ใช้สถิติ F-Test

4. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับคุณลักษณะที่ดีของครู-

อาจารย์ วิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์ด้วยการหาค่าทดสอบที (t-test)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การเสนอแปลผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงใช้สัญลักษณ์และอักษรย่อดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
SS	แทน	Sum of Squares
df	แทน	Degree of Freedom
MS	แทน	Mean Square
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-distribution
*	แทน	ค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของครู-อาจารย์ วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ด้านวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการสอน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของครู-อาจารย์ด้านบุคลิกภาพ โดยจำแนกเป็นบุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของครู-อาจารย์ด้านความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ด้านตระหนักรับรู้อารมณ์ตน ด้านบริหารจัดการอารมณ์ ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านการรับรู้อารมณ์ผู้อื่น และด้านการคงไว้ซึ่งความสัมพันธภาพ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์ในด้านความรู้ ด้านการสอน ด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณ และด้านการพัฒนา

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ความฉลาดทางอารมณ์ของครู-อาจารย์มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของครู-อาจารย์ ด้านวุฒิ การศึกษาและประสบการณ์ในการสอน ผลปรากฏดังตาราง

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของครู-อาจารย์

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<u>วุฒิการศึกษา</u>		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	13	11.92
ปริญญาตรี	87	79.82
สูงกว่าปริญญาตรี	9	8.26
รวม	109	100
<u>ประสบการณ์ในการสอน</u>		
ต่ำกว่า 15 ปี	54	49.54
15 ปีขึ้นไป	55	50.46
รวม	109	100

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่า ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 จำนวน 109 คน มีวุฒิปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 79.82 นอกนั้นต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 11.92 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 8.26

สำหรับประสบการณ์ในการสอนของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ปรากฏว่าครู-อาจารย์มีประสบการณ์ในการสอนตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 50.46 และต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 49.54

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลิกภาพของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง
สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ผลปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามประเภทของบุคลิกภาพ
2 แบบ คือ บุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B

บุคลิกภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บุคลิกภาพแบบ A	71	65.14
บุคลิกภาพแบบ B	38	34.86
รวม	109	100

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการ
อาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 จำนวน 109 คน ส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพแบบ A จำนวน 71
คน คิดเป็นร้อยละ 65.14 และมีบุคลิกภาพแบบ B จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 34.86

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของครู-อาจารย์ โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านตระหนักรู้อารมณ์ตน ด้านบริหารจัดการอารมณ์ ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น และด้านการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ภาพ ผลปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความฉลาดทางอารมณ์ของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 จำแนกตามองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน ดังนี้

องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์	ระดับความฉลาดทางอารมณ์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการตระหนักรู้อารมณ์ตน	4.12	0.72	มาก
ด้านบริหารจัดการอารมณ์	3.71	0.74	มาก
ด้านการสร้างแรงจูงใจ	4.15	0.74	มาก
ด้านการรับรู้อารมณ์ผู้อื่น	4.03	0.72	มาก
ด้านการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ภาพ	3.87	0.76	มาก
รวม	3.98	0.74	มาก

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 มีความความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71 - \bar{X} = 4.12$)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความฉลาดทางอารมณ์ของครู-อาจารย์ ด้านการตระหนักรู้อารมณ์ตน จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม

การตระหนักรู้อารมณ์ตน	ระดับความฉลาดทางอารมณ์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ข้าพเจ้าจะรู้อย่างชัดเจนว่าขณะนั้นตนเองรู้สึกอย่างไร	4.13	0.76	มาก
2. ข้าพเจ้ามีความเชื่อมั่น มีแนวทางและเป้าหมายในการดำเนินชีวิต	4.11	0.69	มาก
3. ข้าพเจ้ามีสติรู้เท่าทันความคิดของข้าพเจ้าเสมอ	4.04	0.63	มาก
4. ข้าพเจ้ารู้ว่าข้าพเจ้ามีจุดเด่นจุดด้อยด้านใด	4.14	0.70	มาก
5. ข้าพเจ้าเข้าใจความรู้สึกของตนเองตลอดเวลาเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ	4.04	0.82	มาก
6. ข้าพเจ้ายอมรับข้อผิดพลาดของตนเองและพยายามหาแนวทางแก้ไข	4.14	0.75	มาก
7. ข้าพเจ้ามีสัจจะ พูดแล้วรักษาคำพูด และปฏิบัติตามสิ่งที่ข้าพเจ้าพูดเสมอ	4.26	0.70	มาก
รวม	4.12	0.72	มาก

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านการตระหนักรู้อารมณ์ตน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04 - \bar{X} = 4.26$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความฉลาดทางอารมณ์ของครู-อาจารย์ ด้านบริหารจัดการอารมณ์ จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม

ด้านบริหารจัดการอารมณ์	ระดับความฉลาดทางอารมณ์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
8. ข้าพเจ้าสามารถควบคุมตนเองให้แสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสม	3.90	0.83	มาก
9. เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหา ข้าพเจ้าสามารถควบคุมสติได้	3.82	0.72	มาก
10. ข้าพเจ้าสามารถเปลี่ยนอารมณ์ทางลบให้เป็นทางบวกได้	3.44	0.72	ปานกลาง
11. ข้าพเจ้าสามารถปล่อยวางสิ่งต่างๆ ไว้ชั่วขณะ เพื่อทำความเข้าใจอย่างทะลุปรุโปร่ง	3.16	0.75	ปานกลาง
12. ข้าพเจ้าพิจารณาใคร่ครวญอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ	3.79	0.71	มาก
13. ข้าพเจ้าไม่ปล่อยให้ความรู้สึกชี้นำชีวิต	3.81	0.71	มาก
14. ข้าพเจ้าสามารถทำใจยอมรับเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิตได้	4.06	0.75	มาก
รวม	3.71	0.74	มาก

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่า ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านบริหารจัดการอารมณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าเกือบทุกข้อมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้อข้าพเจ้าสามารถเปลี่ยนอารมณ์ทางลบให้เป็นทางบวกได้ และข้าพเจ้าสามารถปล่อยวางสิ่งต่างๆ ไว้ชั่วขณะเพื่อทำความเข้าใจอย่างทะลุปรุโปร่ง มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$ และ $\bar{X} = 3.16$ ตามลำดับ)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการ
สร้างแรงจูงใจ จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม

การสร้างแรงจูงใจ	ระดับความฉลาดทางอารมณ์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
15. ข้าพเจ้าคิดว่าทุกคนมีคุณค่าในตนเอง	4.38	0.67	มาก
16. ข้าพเจ้ามักมองอุปสรรคให้เป็นโอกาสในการแก้ปัญหา	3.95	0.73	มาก
17. ข้าพเจ้ามองว่าปัญหาทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้	4.16	0.72	มาก
18. ข้าพเจ้าไม่เคยท้อแท้ แม้มีอุปสรรคการดำเนินชีวิต	4.08	0.77	มาก
19. เมื่อมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น ข้าพเจ้าบอกตนเองว่าได้ทำสิ่งที่ดี ที่สุดแล้ว	4.07	0.83	มาก
20. ข้าพเจ้าคิดว่าความผิดพลาดที่เกิดขึ้นเป็นบทเรียนที่จะช่วย ให้ข้าพเจ้าทำงานด้วยความระมัดระวังเพิ่มขึ้น	4.28	0.74	มาก
21. ข้าพเจ้าสามารถให้กำลังใจตนเองในการคิดและกระทำอย่าง สร้างสรรค์	4.13	0.73	มาก
รวม	4.15	0.74	มาก

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่า ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการ
อาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างแรงจูงใจ โดยรวมอยู่
ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับ
มาก ($\bar{X} = 3.95 - \bar{X} = 4.38$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม

ด้านการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น	ระดับความฉลาดทางอารมณ์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
22. ข้าพเจ้ารู้ถึงความรู้สึกของเพื่อนร่วมงาน โดยสังเกตจากสีหน้าและดวงตา	4.18	0.65	มาก
23. ข้าพเจ้าจะให้คำปรึกษาและให้กำลังใจแก่ผู้ร่วมงานที่รู้สึกผิดหวังเสมอ	4.06	0.72	มาก
24. ข้าพเจ้ามีความเข้าใจและยอมรับในอารมณ์ของผู้ร่วมงาน	3.67	0.68	มาก
25. ข้าพเจ้าช่วยผู้อื่นไม่ให้รู้สึกเสียหน้าในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น	3.98	0.75	มาก
26. ข้าพเจ้ารู้สึกเห็นใจผู้ร่วมงาน เมื่อพบว่าพวกเขาไม่สบายใจ	4.09	0.70	มาก
27. ข้าพเจ้ามีไหวพริบในการแสดงออกอย่างเหมาะสม	4.01	0.85	มาก
28. ข้าพเจ้ารู้สึกมีความสุข เมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุข	4.26	0.70	มาก
รวม	4.03	0.72	มาก

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่า ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านการรับรู้อารมณ์ผู้อื่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67 - \bar{X} = 4.26$)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ภาพ จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม

ด้านการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ภาพ	ระดับความฉลาดทางอารมณ์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
29. ข้าพเจ้าสามารถทำตัวเข้ากับคนทุกประเภทได้	3.89	0.79	มาก
30. ข้าพเจ้าสามารถทำให้ผู้ร่วมงานมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน	3.86	0.64	มาก
31. ข้าพเจ้าสามารถไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่างบุคคลได้	3.56	0.87	มาก
32. ข้าพเจ้าสามารถแสดงทักษะการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.72	0.79	มาก
33. ข้าพเจ้าให้ความสนใจในสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้ร่วมงานเสมอ	3.92	0.88	มาก
34. ข้าพเจ้าใช้คำพูดที่สุภาพกับผู้ร่วมงานเสมอ	4.09	0.72	มาก
35. ข้าพเจ้ามีความพึงพอใจในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้ร่วมงาน	4.05	0.67	มาก
รวม	3.87	0.76	มาก

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่า ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72 - \bar{X} = 4.09$)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์ในด้าน
ความรู้ ด้านการสอน ด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณ และด้านการพัฒนา

สมมติฐานข้อที่ 1 : คุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบัน
การอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะครูที่ดีของ
ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 โดยรวม
และจำแนกเป็นรายด้าน

คุณลักษณะความเป็นครูที่ดี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ คุณลักษณะ
1. ด้านความรู้	3.63	.51	มาก
2. ด้านการสอน	3.91	.50	มาก
3. ด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณ	4.38	.48	มาก
4. ด้านการพัฒนา	3.87	.54	มาก
ภาพโดยรวม	3.95	.45	มาก

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่า ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการ
อาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 มีคุณลักษณะครูที่ดีโดยรวมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$)
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ครู-อาจารย์มีคุณลักษณะครูที่ดีอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านความรู้
($\bar{X} = 3.63$) ด้านการสอน ($\bar{X} = 3.91$) ด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณ ($\bar{X} = 4.38$) และด้านการ
พัฒนา ($\bar{X} = 3.87$)

ตาราง 10 ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมี/การใช้คุณลักษณะ
ครูที่ดีด้านความรู้ของครู-อาจารย์ จำแนกเป็นรายข้อ และโดยรวม

คุณลักษณะครูที่ดี ด้านความรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ คุณลักษณะ
1. ท่านมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง	3.95	.69	มาก
2. ท่านมีความรู้ด้านจิตวิทยาการเรียนการสอนเป็นอย่างดี	3.81	.77	มาก
3. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของ สังคมไทย	3.67	.84	มาก
4. ท่านมีความรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.55	.82	มาก
5. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต	3.44	.97	มาก
6. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการสอน	3.82	.80	มาก
7. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลในวิชาที่สอน	3.80	.74	มาก
8. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการ เปลี่ยนแปลงของโลก	3.69	.74	มาก
9. ท่านมีความรู้เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและ ภายนอก	3.45	.78	ปานกลาง
10 ท่านมีความรู้เรื่องทฤษฎีการเรียนรู้	3.50	.77	ปานกลาง
11 ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวิธีวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน	3.35	.85	ปานกลาง
12 ท่านมีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษา	3.37	.71	ปานกลาง
13 ท่านมีความรู้เกี่ยวกับปรัชญาและนโยบายการศึกษาใน ระดับต่างๆ	3.44	.85	ปานกลาง
14 ท่านมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา	3.52	.79	มาก
15 ท่านมีความรู้เกี่ยวกับแผนและโครงการพัฒนาสถานศึกษา	3.58	.77	มาก
รวม	3.59	.79	มาก

จากตารางที่ 10 พบว่า ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 มีคุณลักษณะครูที่ดีด้านความรู้โดยรวมมีระดับการมี/การใช้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เกือบทุกข้อมีระดับการมี/การใช้อยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้อท่านมีความรู้เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมีระดับการมี/การใช้ปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$) ข้อท่านมีความรู้เรื่องประกันคุณภาพการศึกษาภายในและภายนอกมีระดับการมี/การใช้ปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$) ข้อท่านมีความรู้เกี่ยวกับวิธีวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนมีระดับการมี/การใช้ ($\bar{X} = 3.35$) ข้อท่านมีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษา มีระดับการมี/การใช้ปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$) และข้อท่านมีความรู้เกี่ยวกับปรัชญาและนโยบายการศึกษาในระดับต่างๆ มีระดับการมี/การใช้ปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$)

ตาราง 11 ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมี/การใช้คุณลักษณะ
ครูที่ดีด้านการสอนของครู-อาจารย์ จำแนกเป็นรายข้อ และ โดยรวม

คุณลักษณะครูที่ดี ด้านการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ คุณลักษณะ
16. ท่านสามารถวางแผนการสอนได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหา และบทเรียน	3.76	.67	มาก
17. ท่านมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนแผนการเรียนให้ เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี	4.00	.67	มาก
18. ท่านมีความสามารถประยุกต์ความรู้จากทฤษฎีและเนื้อหา ของวิชาที่สอนที่เรียนมา นำไปถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้อย่าง ถูกต้อง	3.98	.73	มาก
19. ท่านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคล	3.87	.80	มาก
20. ท่านสามารถใช้สื่อการเรียนการสอนได้อย่างมี ประสิทธิภาพเหมาะสมกับบทเรียน	3.77	.78	มาก
21. ท่านสามารถสร้างแผนการสอน บันทึกการสอน หรือ เตรียมการสอนที่สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ การเรียนรู้ได้	3.78	.70	มาก
22. ท่านใช้เทคนิควิธีการต่างๆ ในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุ จุดประสงค์ของการเรียนรู้	3.88	.68	มาก
23. ท่านมีการวินิจฉัยปัญหาและอุปสรรคการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด	3.77	.68	มาก
24. ท่านมีความสามารถพัฒนาการสอนให้สอดคล้องตาม ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน	3.82	.68	มาก
25. ท่านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นให้นักเรียน แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง	3.84	.72	มาก
26. ท่านสามารถบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมเข้ากับวิชาที่สอน	3.90	.68	มาก
27. ท่านสามารถแนะนำให้นักเรียนวางแผนการเรียนได้	3.88	.70	มาก
28. ท่านสามารถแนะนำนักเรียนให้รู้จักปฏิบัติตนให้ถูกต้องทั้ง ด้านความประพฤติและรักษาสุขภาพอนามัย	3.75	.67	มาก

คุณลักษณะครูที่ดี ด้านการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ คุณลักษณะ
29. ท่านสามารถจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของผู้เรียน	3.90	.73	มาก
30. ท่านสามารถประเมินผลการเรียนที่สามารถทำให้เกิดผลดี กับนักเรียน	3.88	.67	มาก
รวม	3.85	.70	มาก

จากตารางที่ 11 พบว่า ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา
ภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 มีคุณลักษณะครูที่ดีด้านการสอนโดยรวมมีระดับการมี/การใช้อยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีระดับการมี/การใช้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} =$
3.75-4.00)

ตาราง 12 ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมี/การใช้คุณลักษณะ
ครูที่ดีด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณของครู-อาจารย์ จำแนกเป็นรายข้อ และโดยรวม

คุณลักษณะครูที่ดี ด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ คุณลักษณะ
31. ท่านมีความภาคภูมิใจในอาชีพครู	4.13	.76	มาก
32. ท่านตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละเพื่ออาชีพครู	4.23	.70	มาก
33. ท่านเอาใจใส่พัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล	4.31	.64	มาก
34. ท่านตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น	4.26	.65	มาก
35. ท่านแต่งกายเหมาะสมเป็นแบบอย่างแก่นักเรียน	4.24	.71	มาก
36. ท่านมีความยุติธรรมให้กับนักเรียนทุกคน	4.35	.70	มาก
37. ท่านมีความเมตตากรุณาต่อนักเรียนทุกคน	4.43	.60	มาก
38. ท่านสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี	4.36	.69	มาก
39. ท่านมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อวิชาชีพครู	4.25	.72	มาก
40. ท่านมีอารมณ์ขัน	4.30	.66	มาก
41. ท่านมีจิตใจโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	4.25	.71	มาก
42. ท่านถ่ายทอดความรู้ให้ศิษย์โดยไม่บิดเบือน ปิดบัง	4.29	.72	มาก
43. ท่านประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์	4.41	.68	มาก
44. ท่านประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม	4.31	.71	มาก
45. ท่านอุทิศตนเพื่อให้นักเรียนทุกคนได้เจริญเติบโตในทุกๆ ด้าน	4.24	.71	มาก
รวม	4.25	.69	มาก

จากตารางที่ 12 พบว่า ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา
ภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 มีคุณลักษณะครูที่ดีด้านการสอนคุณธรรมและจรรยาบรรณ โดยรวมมี
ระดับการมี/การใช้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีระดับการมี/การใช้
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13-4.43$)

ตาราง 13 ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมี/การใช้คุณลักษณะ
ครูที่ดีด้านการพัฒนาของครู-อาจารย์ จำแนกเป็นรายข้อ และโดยรวม

คุณลักษณะครูที่ดี ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ คุณลักษณะ
46. ท่านศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	4.21	.72	มาก
47. ท่านสนใจเข้ารับการอบรมสัมมนาอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ทัน ต่อเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลง	4.17	.73	มาก
48. ท่านปรับปรุงเนื้อหาที่สอนให้สอดคล้องกับความก้าวหน้า ทางวิทยาการอย่างสม่ำเสมอ	4.06	.75	มาก
49. ท่านปรับปรุงเนื้อหาที่สอนให้สอดคล้องกับสภาพและความ ต้องการของท้องถิ่น	3.99	.74	มาก
50. ท่านติดตามข่าวสารการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอยู่เสมอ	3.90	.78	มาก
51. ท่านได้ศึกษาวิจัยด้านหลักสูตรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน	3.76	.79	มาก
52. ท่านได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพ ของนักเรียน	3.61	.89	มาก
53. ท่านนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในการพัฒนาการสอน	3.53	.93	มาก
54. ท่านส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาห้องเรียนและสถานที่	3.74	.83	มาก
55. ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อนร่วมงานในการพัฒนาตนเอง	3.82	.80	มาก
56. ท่านปรับปรุงและพัฒนาวิธีสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียน รู้อยู่ตลอดเวลา	3.85	.79	มาก
57. ท่านเพิ่มพูนความรู้ให้กับเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ	3.69	.81	มาก
58. ท่านชักชวนหรือแนะนำเพื่อนร่วมงานให้พัฒนาตนเองอยู่ เสมอ	3.81	.85	มาก
59. ท่านพัฒนาตนเองให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยีและสามารถใช้ เทคโนโลยีได้เป็นอย่างดี	3.76	.86	มาก
60. ท่านยอมรับการพัฒนาใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นเสมอ	3.93	.78	มาก
รวม	3.85	.80	มาก

จากตารางที่ 13 พบว่า ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา
ภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 มีคุณลักษณะครูที่ดีด้านการพัฒนาโดยรวมมีระดับการมี/การใช้อยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีระดับการมี/การใช้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} =$
353-4.21)

สมมติฐานข้อที่ 2 : ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และบุคลิกภาพต่างกัน จะมีคุณลักษณะครูที่ดีแตกต่างกัน

2.1 ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน จะมีคุณลักษณะครูที่ดีแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (ONE WAY ANOVA) พบผลดังนี้

ตาราง 14 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน

	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
1. ด้านความรู้	ระหว่างกลุ่ม	0.671	2	0.335	1.285
	ภายในกลุ่ม	27.663	106	0.261	
	รวม	28.334	108		
2. ด้านการสอน	ระหว่างกลุ่ม	0.230	2	0.115	0.449
	ภายในกลุ่ม	27.165	106	0.256	
	รวม	27.396	108		
3. ด้านคุณธรรมและ จรรยาบรรณ	ระหว่างกลุ่ม	0.440	2	0.220	0.947
	ภายในกลุ่ม	24.654	103	0.233	
	รวม	25.094	108		
4. ด้านการพัฒนา	ระหว่างกลุ่ม	0.409	2	0.204	0.689
	ภายในกลุ่ม	31.422	106	0.296	
	รวม	31.810	108		
ภาพโดยรวมของ ความเป็นครูที่ดี	ระหว่างกลุ่ม	0.364	2	0.182	0.907
	ภายในกลุ่ม	21.272	106	0.201	
	รวม	21.636	108		

จากตาราง 10 แสดงให้เห็นว่า ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีคุณลักษณะครูที่ดีไม่แตกต่างกัน

2.2 ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน จะมีคุณลักษณะครูที่ดีแตกต่างกัน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ t-test Independent พบผลดังนี้

ตาราง 15 แสดงการเปรียบเทียบคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนต่างกัน

คุณลักษณะความเป็นครูที่ดี	ประสบการณ์ ต่ำกว่า 15 ปี		ประสบการณ์ 15 ปีขึ้นไป		t
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	
1. ด้านความรู้	3.64	0.55	3.62	0.47	0.284
2. ด้านการสอน	3.87	0.52	3.96	0.49	0.900
3. ด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณ	4.39	0.49	4.35	0.47	0.404
4. ด้านการพัฒนา	3.83	0.52	3.92	0.57	0.807
รวม	3.93	0.47	3.96	0.43	0.307

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่า ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน คือ ต่ำกว่า 15 ปี และ 15 ปีขึ้นไป มีคุณลักษณะครูที่ดีไม่แตกต่างกันทั้งโดยรวมและเป็นรายด้าน

2.3 ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ที่มีบุคลิกภาพต่างกัน มีคุณลักษณะครูที่ดีแตกต่างกัน

การศึกษาคูณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง จำแนกตามบุคลิกภาพที่แตกต่างกันคือ บุคลิกภาพแบบ A และแบบ B โดยใช้สถิติ t ผลปรากฏดังตาราง

ตาราง 16 เปรียบเทียบคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง ที่มีบุคลิกภาพแบบ A และ แบบ B

คุณลักษณะความเป็นครูที่ดี	บุคลิกภาพแบบ A		บุคลิกภาพแบบ B		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านความรู้	3.69	0.51	3.52	0.49	1.746
2. ด้านการสอน	4.01	0.47	3.72	0.51	2.976**
3. ด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณ	4.43	0.40	4.26	0.60	1.615
4. ด้านการพัฒนา	3.93	0.53	3.75	0.56	1.652
รวม	4.02	0.41	3.81	0.48	2.331*

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

จากตาราง 12 แสดงให้เห็นว่า ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างที่มีบุคลิกภาพต่างกันคือ บุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B มีคุณลักษณะครูที่ดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่า ครู-อาจารย์ที่มีบุคลิกภาพแบบ A มีคุณลักษณะครูที่ดีมากกว่า ($\bar{X} = 4.02$) ครู-อาจารย์ที่มีบุคลิกภาพแบบ B ($\bar{X} = 3.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ครู-อาจารย์ที่มีบุคลิกภาพต่างกันมีคุณลักษณะครูที่ดีด้านการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยพบว่าครู-อาจารย์ที่มีบุคลิกภาพแบบ A มีคุณลักษณะครูที่ดีด้านการสอนมากกว่า ($\bar{X} = 4.01$) ครู-อาจารย์ที่มีบุคลิกภาพแบบ B ($\bar{X} = 3.72$) สำหรับคุณลักษณะครูที่ดีด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 5

ตารางที่ 17 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์กับ
คุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์ วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และ
ภาคกลาง 5 จำแนกตามองค์ประกอบย่อย

ตัวแปรที่ศึกษา	ด้านความรู้	ด้านการสอน	ด้านคุณธรรม และจรรยาบรรณ	ด้านการพัฒนา
ด้านการตระหนักรับรู้ อารมณ์ตน	.480**	.533**	.492**	.512**
ด้านบริหารอารมณ์จัดการ อารมณ์	.550**	.622**	.481**	.605**
ด้านการสร้างแรงจูงใจ	.509**	.607**	.523**	.552**
ด้านการรับรู้อารมณ์ผู้อื่น	.456**	.491**	.462**	.502**
ด้านการคงไว้ซึ่งความ สัมพันธ์ภาพ	.456**	.491**	.462**	.502**

** $p < 0.01$

จากตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่า ทุกองค์ประกอบของปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์
มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะที่ดีของครู-อาจารย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

บทสรุปผลการวิจัยเรื่องลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า
2. สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
7. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
8. อภิปรายผล
9. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน และบุคลิกภาพของครู
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์ วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. คุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 อยู่ในระดับปานกลาง
2. ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และบุคลิกภาพต่างกัน จะมีคุณลักษณะครูที่ดีแตกต่างกัน
3. ความฉลาดทางอารมณ์ของครูมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากร ได้แก่ ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 ประกอบด้วย วิทยาลัยสารพัดช่างราชบุรี 45 คน วิทยาลัยสารพัดช่างเพชรบุรี 16 คน และสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 5 ประกอบด้วย วิทยาลัยสารพัดช่างบรรหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี 47 คน และวิทยาลัยสารพัดช่างกาญจนบุรี 60 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 168 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู-อาจารย์ จำนวน 109 คน ได้โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และทำการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนของแต่ละวิทยาลัยและตามตารางกำหนดขนาดของเครื่องชี้และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจากวิทยาลัยสารพัดช่างราชบุรี 28 คน วิทยาลัยสารพัดช่างเพชรบุรี 12 คน วิทยาลัยสารพัดช่างบรรหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี 33 คน และวิทยาลัยสารพัดช่างกาญจนบุรี 36 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมี 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของครู-อาจารย์ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการสอนลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดบุคลิกภาพของครู-อาจารย์ เกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกของครู-อาจารย์ โดยขออนุญาตใช้แบบวัดที่เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ แปลมาจากแบบวัด Type A – Type B Selftest ของ บอร์ทเนอร์ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นจำแนกตามความของค่าที่แตกต่างกัน (Semantic Differential Scale) จำนวน 7 ข้อ แต่ละข้อแบ่งคะแนนออกเป็น 8 ระดับแบบสอบถามนี้เพียงแค่แยกประเภทของบุคคล จึงไม่หาความเชื่อมั่น

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ของครู-อาจารย์ ประกอบด้วยด้านการตระหนักรู้ในอารมณ์ตน ด้านการบริหารจัดการกับอารมณ์ ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านการรับรู้อารมณ์ผู้อื่น และด้านการคงไว้ซึ่งความสัมพันธภาพ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามวัดคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์ ประกอบด้วยคุณลักษณะครูที่ดีด้านความรู้ คุณลักษณะครูที่ดีด้านการสอน คุณลักษณะครูที่ดีด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณ และคุณลักษณะครูที่ดีด้านการพัฒนา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึง ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างบรรหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างกาญจนบุรี

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างราชบุรี และผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างเพชรบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ครู-อาจารย์ตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือพร้อมแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาทั้ง 4 แห่ง เพื่อขอความอนุเคราะห์ครู-อาจารย์ตอบแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองจากสถานศึกษาทั้ง 4 แห่ง ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 109 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.16 ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งหมด

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window เพื่อหาค่าสถิติดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่เกี่ยวกับสถานภาพของครู-อาจารย์ ได้แก่ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการสอนวิเคราะห์ด้วยความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. ข้อมูลที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพของครู-อาจารย์นำมารวมคะแนนแล้วคูณด้วย 3 และแปลความหมายดังนี้ ถ้าได้คะแนนต่ำกว่า 100 แสดงว่ามีบุคลิกภาพแบบ B ถ้าได้คะแนนตั้งแต่ 100 ขึ้นไป แสดงว่ามีบุคลิกภาพแบบ A
3. ข้อมูลที่เกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยรวม
4. ข้อมูลที่เกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อ รายด้านและโดยรวม
5. การเปรียบเทียบคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์จำแนกตามวุฒิการศึกษาต่างกัน วิเคราะห์โดยหาค่า F-test (ONE WAY ANOVA)
6. การเปรียบเทียบคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนต่างกัน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ t-test Independent
7. การเปรียบเทียบคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์ จำแนกตามบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t-test
8. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์ วิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้สถิติ t-test

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ดังนี้

1. ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 จำนวน 109 คน มีวุฒิปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 79.82 ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 11.92 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 8.26 มีประสบการณ์ในการสอนตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 50.46 และต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 49.54
2. ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 จำนวน 109 คน ส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพแบบ A จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 65.14 และมีบุคลิกภาพแบบ B จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 34.86
3. ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 จำนวน 109 คน มีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการตระหนักรับรู้อารมณ์ตน ด้านบริหารจัดการอารมณ์ ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านการรับรู้อารมณ์ผู้อื่น ด้านการคงไว้ซึ่งความสัมพันธภาพ พบว่ามีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมากทุกด้าน
4. ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 มีคุณลักษณะครูที่ดีโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านการสอน ด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณ และด้านการพัฒนา
5. ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ที่มีวุฒิทางการศึกษาแตกต่างกัน คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีคุณลักษณะครูที่ดีไม่แตกต่างกัน โดยรวมและรายด้าน
6. ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน คือ ต่ำกว่า 15 ปี และ 15 ปีขึ้นไป มีคุณลักษณะครูที่ดีไม่แตกต่างกัน ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน
7. ครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ที่มีบุคลิกภาพต่างกัน คือ บุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B มีคุณลักษณะครูที่ดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าครู-อาจารย์ที่มีบุคลิกภาพแบบ A มีคุณลักษณะครูที่ดีสูงกว่าครู-อาจารย์ที่มีบุคลิกภาพแบบ B เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ครู-อาจารย์ที่มีบุคลิกภาพต่างกันมีคุณลักษณะครูที่ดีด้านการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยพบว่า ครู-อาจารย์ที่มีบุคลิกภาพแบบ A มีคุณลักษณะครูที่ดีด้านการสอนสูงกว่าครู-อาจารย์ที่มีบุคลิกภาพแบบ B สำหรับคุณลักษณะครูที่ดีด้านอื่นไม่พบความแตกต่าง

8. ความฉลาดทางอารมณ์ของครู-อาจารย์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์

อภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญและอภิปรายผลจากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. จากการศึกษาคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 พบว่าคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 มีคุณลักษณะครูที่ดีอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสรีย์ สังข์ทอง (2536:บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอุตสาหกรรมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพฯ และพบว่า คุณลักษณะที่ดีของครูอุตสาหกรรมศึกษาที่เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ คุณลักษณะด้านคุณธรรม ด้านการสอน ด้านการพัฒนา และด้านทักษะ ซึ่งตรงตามกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้าเรื่อง คุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวดที่ 7 ที่ต้องการพัฒนาอาชีพครูให้เป็นอาชีพขั้นสูงที่ผู้ประกอบอาชีพนี้จะต้องได้รับเกียรติและมีศักดิ์ศรีในวิชาชีพในฐานะเป็นผู้สร้างหรือผู้มีส่วนในการพัฒนาเยาวชนของชาติให้เป็นคนที่มีคุณภาพอันเป็นผลให้ประชาชนโดยรวมของชาติในอนาคตมีคุณภาพพร้อมที่จะพัฒนาชาติต่อไป โดยกำหนดให้องค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษามีฐานะเป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพในการกำกับของกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแล การปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมถึงการพัฒนาวิชาชีพ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2542:67) แสดงว่าอาชีพครูเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการจัดการเรียนการสอน และมีบทบาทในการจูงใจ การจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมแก่การเรียนการสอน รวมถึงใช้อิทธิพลอื่นๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจและประสพผลสูงสุดตามศักยภาพ ในการพัฒนาวิชาชีพครูจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อให้เกิดการเตรียมตัวครูให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสม นอกจากนั้นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิ่งแวดล้อม วิทยาการและเทคโนโลยีในโลกยุคปัจจุบัน ทำให้วิชาชีพครูมีความสำคัญและมีบทบาทในการสร้างสรรค์สังคมมากขึ้น ทำให้ครู-อาจารย์ส่วนใหญ่ได้มีการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ เพื่อให้ทันการเปลี่ยนแปลง จึงอาจเป็นผลทำให้ผลการศึกษาค้นคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 อยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัด

สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการสอน พบว่าคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครู-อาจารย์ส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามมีวุฒิการศึกษาจบปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 79.82 และมีประสบการณ์การสอนตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปเป็นส่วนมาก คิดเป็นร้อยละ 50.46 จึงทำให้ครู-อาจารย์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่ดีไม่แตกต่างกัน เหตุผลอีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะครู-อาจารย์สอนวิชาชีพเป็นส่วนใหญ่ทำให้มีความชำนาญเฉพาะด้าน และอาจผ่านการอบรมและการพัฒนาอยู่เป็นประจำและต่อเนื่อง ตลอดจนวิทยาลัยมีระบบการประกันคุณภาพ และระบบการพัฒนาครู-อาจารย์และการเรียนการสอน เช่นเดียวกับการศึกษาในระดับอื่นๆ จึงทำให้คุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่ดีไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัด

สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 จำแนกตามบุคลิกภาพของครู-อาจารย์ คือ บุคลิกภาพแบบ A มีคุณลักษณะครูที่ดีมากกว่าครู-อาจารย์ที่มีบุคลิกภาพแบบ B ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลิกภาพเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมแบบ A และแบบ B กับสุขภาพกาย สุขภาพจิต การปฏิบัติงานและมนุษยสัมพันธ์ โรงพยาบาลตำรวจพบว่าบุคคลที่มีพฤติกรรมแบบ A จะทำงานบางอย่างที่ชอบแข่งขันกับคนอื่น ๆ ตรงต่อเวลา มีความร่าเริงอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังเป็นคนใจร้อนมีความอดทนต่ำ ชอบทำอะไรหลายๆ อย่างในเวลาเดียวกัน ซึ่งเป็นบุคลิกที่ส่งผลให้เกิดศักยภาพในการทำงานของอาชีพครู ซึ่งตรงข้ามกับบุคลิกภาพแบบ B คือเป็นบุคคลที่ทำตัวแบบสบายๆ ทำสิ่งต่างๆ ทีละอย่าง ไม่ทะเยอทะยาน ไม่มุ่งเอาชนะ ทำงานไม่รีบร้อน ซึ่งทำให้ไม่เกิดการพัฒนาและการทำงานที่จะหวังผลสำเร็จ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบุคคลที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน อาจมีการแสดงออกทางบุคลิกภาพที่แตกต่างกันจึงมีความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่ดีแตกต่างกัน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์

วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 จากการวิจัยพบว่า ครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 มีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมทุกด้าน รายด้าน และรายข้อ อยู่ในระดับมาก ยกเว้น ข้อข้าพเจ้าสามารถเปลี่ยนอารมณ์ทางลบให้เป็นทางบวกได้ และข้อข้าพเจ้าสามารถปล่อยวางสิ่งต่างๆ ไว้ชั่วขณะเพื่อทำความเข้าใจอย่างทะลุปรุโปร่ง อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าครู-อาจารย์ส่วนใหญ่มีองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมาก คือ ด้านความตระหนักรู้อารมณ์ตน

มีความรู้สึกชัดเจนว่าตนเองมีความรู้สึกอย่างไร เชื่อมมันและกำหนดเป้าหมายในการดำเนินชีวิตได้ กำหนดความคิดของตนเองได้อย่างสมบูรณ์ สามารถวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยของตนเองและเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ต่างๆ ได้ดี พร้อมทั้งหาแนวทางแก้ไข ด้านบริหารจัดการอารมณ์ มีความสามารถในการควบคุมสติอารมณ์ ความคิด พิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ และทำใจยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ด้านการสร้างแรงจูงใจ จะเห็นความสำคัญของทุกคน มองอุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องที่สามารถแก้ไขได้ นำข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นมาเป็นบทเรียนและใช้เป็นแรงจูงใจในการทำงานต่อไป ด้านการตระหนักรับรู้อารมณ์ผู้อื่น เห็นความสำคัญของความรู้สึกของเพื่อนร่วมงาน ให้กำลังใจเพื่อนเมื่อทำงานผิดพลาด รู้สึกมีความสุขเมื่อเห็นเพื่อนมีความสุข ด้านการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ภาพ ครู-อาจารย์ส่วนมากสามารถทำตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานได้อย่างดี มีความรู้สึกที่ดีต่อกัน ไม่ชอบความขัดแย้งที่เกิดขึ้นพยายามหลีกเลี่ยงและไกล่เกลี่ยเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่จะทำให้เกิดความขัดแย้ง ใช้คำพูดที่สุภาพ สนใจความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานตลอดเวลา ซึ่งจากการวิจัยทั้ง 5 ด้าน ปรากฏว่า องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของครู-อาจารย์จะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โกลแมน (Goleman, 1995a : 21-31) ซึ่งว่าความสำเร็จของบุคคล สติปัญญาจะส่งผลแค่ร้อยละ 20 และร้อยละ 80 เป็นผลจากความฉลาดทางอารมณ์ เมื่อครู-อาจารย์สามารถตระหนักรับรู้อารมณ์ตนเอง และบริหารจัดการอารมณ์กำหนดความคิดความรู้สึกของตนเอง รู้ตัวเองว่าบกพร่องหรือมีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไร ก็สามารถจะพัฒนาตัวเอง ปรับปรุงตนเองให้มีความรู้ พัฒนาการเรียนการสอน การมีคุณธรรมและจรรยาบรรณได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิระศักดิ์ จันทรสำราญ (2542 : บทคัดย่อ) พบว่าการพัฒนาตนเองของครูขึ้นอยู่กับความต้องการในตัวเองเป็นหลักเพราะครูย่อมตระหนักว่าตนเองมีข้อบกพร่องในเรื่องใด ต้องการพัฒนาด้านใด การมีสติยอมรับ ไตร่ตรอง สถานการณ์และจัดการได้จะทำให้ครู-อาจารย์ยอมรับสิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญของสังคม ทำให้ครูสามารถพัฒนาด้านความรู้ใหม่ๆ ที่ทันสมัย ใช้วิธีสอน และสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ยอมรับสิ่งเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทางค่านิยม สังคม และวัฒนธรรม นำปรับใช้ในด้านสร้างแรงจูงใจ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาทั้งตัวเองและเพื่อนร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สกริปเนอร์ (Scribner, 1999 : 239-265) ที่พบว่า อิทธิพลของบริบทที่มีผลต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น ด้านเนื้อหา ด้านทักษะการสอน ด้านการจัดชั้นเรียน เกิดขึ้นจากการสร้างแรงจูงใจของครูที่เกิดขึ้น ซึ่งเช่นเดียวกับการประกอบด้านการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่ส่งผลให้เกิดความร่วมมือ ช่วยเหลือกันในการทำงาน ส่งเสริมให้เกิดความรู้ การสอนและการพัฒนา ด้านคุณธรรมและจริยธรรม จึงพอสรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของครู-อาจารย์จะมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถอย่างเดียวยังไม่ทำให้เกิดคุณลักษณะครูที่ดีได้ ครูควรมีความฉลาดทาง

อารมณ์อยู่ในระดับที่ดีด้วย จึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานเช่นเดียวกับแนวคิดของ เทอดศักดิ์ เดชคง (2539 : 56-58) ที่ว่าทักษะเป็นตัวที่ทำให้บุคคลนั้นถูกจ้างเข้าทำงาน แต่ความฉลาดทางอารมณ์จะเป็นตัวตัดสินความก้าวหน้าของแต่ละบุคคล ความฉลาดทางอารมณ์เป็นสิ่งสำคัญของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินชีวิต ความสงบสุขในสังคมหรือการทำงาน ความฉลาดทางอารมณ์ไม่ใช่สิ่งที่อยู่ตรงข้ามกับทักษะในการทำงาน แต่เป็นสิ่งที่ส่งเสริมกันและกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็นดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป มีดังนี้

1.1 วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ควรจัดอบรมหรือพัฒนาครู-อาจารย์ในด้านความรู้ให้มากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษา และความรู้เกี่ยวกับปรัชญาและนโยบายการศึกษา

1.2 วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ควรส่งเสริมให้ครู-อาจารย์ได้มีการพัฒนาตนเองด้านการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน โดยการจัดอบรมการใช้สื่อเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ทันสมัย

1.3 วิทยาลัยสารพัดช่างสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5 ควรพัฒนาบุคลากรโดยเฉพาะผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบ B ให้มีการพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคอื่นๆ

2.2 ควรทำวิจัยเพื่อประเมินคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์ โดยใช้เครื่องมืออื่นๆ ได้แก่ การศึกษาเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์หรือการสังเกต เป็นต้น

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหารในกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของครู-อาจารย์

2.4 ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ เช่น ด้านคุณธรรมและจริยธรรมที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. (2536). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรมวิชาการ. ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ. (2544). *เอกสารประกอบการประชุมรับฟังความคิดเห็น (ร่าง) แบบพัฒนาการแนะแนว กระทรวงศึกษาธิการ ระยะที่ 3 (พ.ศ.2545 – 2549)*. พิษณุโลก : ศูนย์แนะแนวจังหวัดพิษณุโลก โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี. ถ่ายเอกสาร.
- กรมสามัญศึกษา. (2542. ก). *ครูแกนนำ : ต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : การศาสนา.
- กรมสามัญศึกษา. (2542. ข). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และการวิเคราะห์สาระสำคัญ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กรมสุขภาพจิต. (2543). *คู่มือความฉลาดทางอารมณ์*. นนทบุรี : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กรมอาชีวศึกษา. (2534). *ระเบียบว่าด้วยการจัดกลุ่มอาชีวศึกษาและกลุ่มอาชีวศึกษาภาค 2523*. กรุงเทพฯ : กองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา.
- _____. (2535). *เอกสารแนะแนวกองการศึกษาอาชีพ วิทยาลัยสารพัดช่างวิทยาลัยการอาชีพ*. กรุงเทพฯ : แผนกช่างพิมพ์ วิทยาลัยสารพัดช่างพระนคร.
- กรองทอง จีระเชษฐกุล. (2541). *ความต้องการการนิเทศการสอนพลศึกษาของครูผู้สอนพลศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการปฐมนิเทศศึกษาจังหวัดน่าน*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กฤษฎา ฝ่องพิทยา. (2537). *การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สอนที่สำเร็จการศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต โปรแกรมช่างอุตสาหกรรมวิทยาลัยครูพระนคร ปีการศึกษา 2530-2533*. ปรินูญานิพนธ์. กศ.ม. (อุตสาหกรรมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กาญจนา คำสุวรรณ. (2524). *จิตวิทยาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : ทวีการพิมพ์.
- เกษศดา สองห้องนอก. (2542). *การศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.) วิทยาลัยช่างกลปทุมวัน*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

โกวิท ประวาลพุกษ์. (2541). “การพัฒนาวิชาชีพครู,” ใน *แนวคิดและนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ*.

สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ.

กรุงเทพฯ : ศรุสภา.

คำหมาน คนไค. (2543). *ทางก้าวหน้าของครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ : สารธาร.

จตุพล ชมภูนิช. (2540). *บุคลิกภาพคนรุ่นใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บัคเบงก์.

จรรยา เกษศรีสังข์. (2537). *วิธีเผชิญปัญหาของนักเรียน-นายร้อยตำรวจ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.

(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ถ่ายเอกสาร.

จรวพร ธรณินทร์. (2539). *สุขภาพและบุคลิกภาพเพื่อความสุขและความสวย*. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ
แกรมี.

จัญญ มลิณทร์. (2537). “แนวทางการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู,” ใน *รายงานการประชุมสัมมนา
เรื่อง การยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู*. หน้า 59-65. กรุงเทพฯ : ฝ่ายวิจัย ติดตามประเมินผล
กองมาตรฐานวิชาชีพครู สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา อัฒสำเนา.

จำนง กงทอง. (2539). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูช่วงอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างก่อสร้างที่
สอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ กรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 12*. ปรินญาณิพนธ์
กศ.ม. (อุตสาหกรรมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ถ่ายเอกสาร.

จิตรา ศาสนันต. (2542). *การศึกษาความต้องการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครูสอน
ศิลปศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จินดารัตน์ ทองประไพ. (2539). *พฤติกรรมแบบ เอ กับ บี กับสุขภาพกาย สุขภาพจิต การปฏิบัติงานและ
มนุษยสัมพันธ์ของโรงพยาบาล โรงพยาบาลตำรวจ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยา
พัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.

จิตพงษ์ สาร. (2536). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์สอนวิชาอิเล็กทรอนิกส์ ระดับอนุปรินญา
สายเทคโนโลยีอุตสาหกรรมในวิทยาลัยครู*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (อุตสาหกรรมศึกษา)
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จุฑา บุรีภักดี. (2533). *การพัฒนาบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ : สมเจตต์การพิมพ์.

ฉลอง ภิรมย์รัตน์. (2531). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : ประจักษ์การพิมพ์.

ชนาธิป พรกุล. (2543). *แคล์รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ช่อลัดดา ขวัญเมือง. (2542). การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์สถาบัน
ราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง. พิษณุโลก : สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม. ถ่ายเอกสาร.
เชิดศักดิ์ โหมสินธุ์. (2522). การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : โอเดียน
สโตร์.

ทศพร ประเสริฐสุข. (2542, สิงหาคม). “ความฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา (Emotional
Intelligence and Education),” *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*. 2(3) : 19-36.

เทอดศักดิ์ เดชคง. (2539, มีนาคม). “EQ มาตราวัดอารมณ์อัจฉริยะ,” *วารสารอภิปท*. 10(117) : 55-
61.

_____. (2542, มกราคม). “ความฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษายุคใหม่,” *วารสารวิชาการ*. 2(1) :
59-60.

_____. (2542). *ความฉลาดทางอารมณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มติชน.

เทียมจันทร์ ชวลินธุ์. (2539). *ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัด
ฉะเชิงเทรา*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ธีรพงศ์ แก่นอินทร์ และคณะ. (2529). “คุณลักษณะของครูที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์หนังสือ
ประวัติครู,” *สรุปรายงานการสัมมนาวิชาการเรื่อง คุณธรรมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู
โดย คณะนิสิตครุศาสตร์คุษฎิบัณฑิต สาขาหลักสูตรการสอน กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.

ธีรศักดิ์ คงเจริญ. (2545). *การประเมินคุณลักษณะครูอาชีพใน โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 7.
ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (บริหารการศึกษา)*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรี นครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2544). *ความเป็นครูไทย*. กรุงเทพฯ : ก.พลพิมพ์ (1996).

นวพร ธนวัฒน์. (2536). *ปัญหาการเรียนของนักศึกษาวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น ในคณะวิชา
คหกรรมวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์. กศ.ม. (การศึกษา
ผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

นิภา นิธยาน. (2530). *การปรับตัวและบุคลิกภาพจิตวิทยาเพื่อการศึกษาและชีวิต*. กรุงเทพฯ :
โอเดียนสโตร์.

ปรีศนา เสร์ยาง (2541). *ความต้องการพัฒนาครู-อาจารย์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. รายงานการค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (บริหารการศึกษา).
มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

- ปัญญา ปรารักษ์ทอง. (2545). *สภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง*. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปาริชาติ ไชยสถิตย์. (2541). *ความรู้และการปฏิบัติงานในการดูแลเด็กของครูที่เลี้ยงศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2530). *สุขภาพจิตเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตการพิมพ์.
- _____. (2542, สิงหาคม). “คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับ E.Q.” *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*. 5(1) : 12-14
- ผ่องศรี ศรีวัง. (2536). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูสอนนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัดในเขตภาคกลาง*. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. : (การศึกษาผู้ใหญ่) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2543, มกราคม). “เจตโกศล หรือปรีชาเชิงอารมณ์ (Emotional Intelligence).” *วารสารกระแสวัฒนธรรม*. 1(1) : 4-7.
- พระราชวรมุนี. (2542, สิงหาคม). “อีคิวในแนวพุทธศาสนา.” *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*. 5(1) : 15-18.
- พันธ์เพ็ญ หีบเพ็ชร. (2540). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูสอนวิชาชีพพระยะสันตามทัศนะของนักศึกษาผู้ใหญ่วิทยาลัยสารพัดช่างเขตภาคใต้*. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิทยา สุวรรณภูมิ. (2544). *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามการรับรู้ของคณะกรรมการโรงเรียนกลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร*. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิรศักดิ์ จันทร์สำราญ. (2542). *ความต้องการพัฒนาคุณลักษณะของครูช่างอุตสาหกรรม เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5*. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (อุตสาหกรรมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พูนศักดิ์ อภิชาต. (2536). *การศึกษาสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในวิทยาลัยสารพัดช่างสมุทรปราการ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษานอกระบบ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ภาควิชาบริหารการศึกษา. (2545). *ก้าวเข้าสู่ผู้บริหารมืออาชีพ*. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาทางวิชาการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โรงเรียนคอนบอสโก.

- มนัส บุญประกอบ. (2542 สิงหาคม). “กรณีศึกษา คุณโสภณ สุภาพงษ์ ภาพสะท้อนอิทธิพล
ความสำเร็จ,” *วารสารพฤกษกรรมศาสตร์*. 5(1) : 19-21.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. บัณฑิตวิทยาลัย. (2543). *ศ.ดร.สาโรช บัวศรี ราชบัณฑิต*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาพิมพ์.
- มัลลย์ จันท. (2540). *การศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมสังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษาจังหวัด. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- นิยม ไทยใจดี. (2537). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเครียดและวิธีการจัดการกับความเครียด การปฏิบัติงาน
ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปริญญาโท กศ.ด. (การ
บริหารการศึกษา กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- ยุทนา ปฐมชาติ. (2540). *สมรรถภาพการสอนของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการนิเทศ).
นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.*
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2531). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525*. กรุงเทพฯ : อักษร
เจริญทัศน์.
- รุ่ง แก้วแดง. (2542). *การปฏิบัติการศึกษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน
- วันทนา ชูช่วย. (2533). *การทำวิจัยในโรงเรียนของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.*
- วิไล ตั้งจิตสมคิด. (2544). *การศึกษาและความเป็นครูไทย*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สถิต วงษ์สวรรค์. (2540). *การพัฒนานุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ : รวมสาส์น.
- สมชาย วงษ์คล้าย. (2530). *การสำรวจปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถภาพด้าน
การสอนของครูช่างอุตสาหกรรมที่ทำการสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพใน
วิทยาลัยเทคนิคสังกัดกรมอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.อ.ม. นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. ถ่ายเอกสาร.*
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2538). *การวิเคราะห์องค์ประกอบที่เหมาะสมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน
ของข้าราชการครูสายการสอน. ส่วนวิจัยและพัฒนาสำนักนโยบายและระบบบริหารงาน
บุคคล สำนักงาน ก.ค. กระทรวงศึกษาธิการ.*
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. (2533). *เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2533*. กรุงเทพฯ :
คุรุสภา.
- _____. (2534). *ก.ค. : อดีต ปัจจุบันอนาคต*. กรุงเทพฯ : คุรุสภา.

- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2542). *คู่มือสมาชิกคุรุสภา*. กรุงเทพฯ : คุรุสภา.
- สิริชัย ประทีปฉาย. (2533). *การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว*. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยราไพพรรณี.
- สุพรรณิกา พึ่งทอง. (2541). *การศึกษาค้นคว้าความรู้เพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงานของครูที่เลี้ยงศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เขตการศึกษา 12*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรกุล เจนอรรถ. (2542, สิงหาคม). “EQ/EI”, *วารสารการศึกษานอกโรงเรียน*. 2(8) : 20-22.
- เสนีย์ สังทอง. (2536). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูช่างอุตสาหกรรม ตามทัศนะของนักเรียน ผู้สอน และผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (อุตสาหกรรมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เสาวภาคย์ แหลมเพชร. (2545). *การศึกษาค้นคว้าของสถานศึกษาและศักยภาพของบุคคลในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนนทบุรี*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- แสงอุษา โลจนานนท์ และกฤษณ์ รัชพร. (2543). *EQ with Thal SMILE : การบริหารอารมณ์ด้วยรอยยิ้มแบบไทยๆ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรนรา.
- อรพิน นเรนทร์สุทธิ. (2535). *คุณลักษณะครูคหกรรมที่พึงประสงค์สำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- อัจฉรา สุขารมย์. (2542, สิงหาคม). “E.Q. กับการเลี้ยงดูเด็ก,” *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*. 5(1) : 1-2.
- Arends, Rechard. I. (1997). *Classroom Instruction and Management*. New York : Mcgraw-Hill.
- Bar-on, R. (1997). *Reuven EQ-I Bar-on Emotional Quotient Inventory : User's Manual*. Toronto : Multi-Health System Inc.
- _____. (2000, July). *Bar-on Test*. (Online). Available : <http://eqi.mhs.com>.
- Batista, E.E. (1976, March). “The Place of Colleague Evaluation in the Appraisal of College Teaching : A Review of Literature,” *Research in Higher Education*. 4 : 257-271.
- Beerens, Daniel R. (2000). *Evaluating Teachers for Professional Growth : Creating a Culture of Motivation and Learning*. Thousand Oaks : Corwin Press.
- Blasé, Jo & Blase Joseph. (1997). *The Fire is Back! Principles Sharing School Governance*. Thousand Oaks : Corwin Press.

- Clark, Onristopher M. (1995). *Thoughtful Teaching*. London : Cassell.
- Cornell, Richard. (1999, June). "Paradigms for the New Millennium : How Professors Will Certainly Change," *Educational Media International*. 36(2) : 89-96.
- Cruickshank, Donald R. & Bainer, Deborah. (1999). *The Act of Teaching*. 2nd ed New York : McGraw – Hill.
- Day, Christopher. (2000, February). "Teachers in the Twenty-first Century : Time to Renew the Vision (1)," *Teachers and Teaching : Theory and Practice*. 6(1) : 101-105.
- Duke, Daniel Linden. (1992). *Teaching : An Introduction*. New York : McGraw-Hill.
- Eggen, Paul D., & Kuachak. (1996). Strategies for Teachers : *Teaching Content and Thinking Skills*. 3rd ed. Needham Hieights : Allyn & Bacon.
- Farmer, Ricard E., Lynn Hunt, Monaham and ReinHold, Keder. (1984). *Stress Management for Human Services*. Michigan: sage Publislacation.
- Freidman, M. and R.H. Rosenman. (1974). "Behavior Pattern and Coronary Angiographic Findings," *Journal of the American Medical Association*. 240 : 164.
- Gardner James F. & Chapman Michael S.(1993). *Developing Staff Competencies for Supporting People with Developmental Disabilities*. 2 nd. Baltimove : Paul H. Brook S.
- Glickman, Carl D. Gordon, Stephen P. & Ross-Gordon, Jovita M. (1998). *Supervision of Instruction : a Developmental Approach*. 4 th ed. Needham Heights: Allyn & Bacon.
- Goen, George A & Clover , Sharon I. R. (1191). *Mastering School Reform*. Boston : allyn & Bacon.
- Goleman. (1995a). *Emotional Intelligence : Why It Can Matter Than IQ*. New York: Basic Books.
- _____. (1995 b). *Emotional Test*. [http :// www. Utne. Com./lens/bms/eg.html](http://www.Utne.Com./lens/bms/eg.html).
- _____. (1998 a). *Working with emotional intelligence*. New York : Bantam Books.
- _____. (1998 b), November-December). "What makes a leader?," *Harvard Business Review*. 76(6) : 93-104.
- _____. (1998 c). " What's your Emotional Intelligence Quotient," *Utne Reder (Online)*. Available : <http://www.utne.com/eqibin/eq>.
- Graves J.G. (1999). *Emotional Intelligence and Eognitive Ability : Predicting Performance In Job-Simulated Activities*. Doctorial Dissertation, California School of Professional Psychology Sandiego.

- Green, Jan. (1998). *Teacher Professionalism, Teacher Development and School Improvement: Opening Doors From the Inside*. Edited by Halsall, Rod. Buckingham : open University Press.
- Grush and Costin. (1975). "The Student as consumer of the Teaching Process," *American Educational Research Journe*.
- Hessong, Robert F, and weeks, Thomas H (1987). *Introduction to Education*. New York: Macmillan Publishing.
- Hjelle, Larry A. (1992). *Current Researchand Applications in Personality theories*. New York : McGraw-Hill.
- Holmes, Gary. (1993). *Essential School Leadership*. London : Kogan Page.
- Hoy, Wayne K & Miskel, Cecil G. (1996). *Educational Administration: Theory Research and Practice*. 5 th ed. New York: McGrawHill.
- Hurlock, Elizabeth B. (1974). *Personality Development*. New York : McGraw-Hill.
- Jacopbson, David, Eggen, Paul & Kauchak, Don. (1999). *Methods for Teacher : Promoting Student Learning*. London : Prentice-Hall.
- Latham, Andrews. (1998, April). "Site-Based Management : Id in Working. ?," *Educational Leadership*. 42 (2) : 85-86.
- Mcinerney, D.M. (1998). *Educational Psychology : Constructing Learning*. Sidney : Prentice-Hall.
- Mischel, Walter. (1993). *Introduction to Personality*. 5th ed. Fort Worth : Harcourt Brace Jovanovih College.
- Ortrun Zuber-Skerritt. (1992). *Professional Development in Higher Education : A Theoretical Framework for Action Research*. London : Kogan Page.
- Parkay, Forrest W. & Stanford, Beverly Harcastle. (1992). *Becoming a Teacher: Accepting the Challenge of a Profession*. 2 nd ed Boston : Allyn & Bacon.
- Pervin, Lawrence A. (1989). *Personality Theory and Research*. 5th ed. New York : John Wiley & Sons.
- Salovey, P. and others. (1995, May). *Emotional attention clarity and repair : Exploring emotional intelligence using the traitmood scale*. Washington D.C. : American Psychological Association.
- _____. (1998). *The Emotional IQ Test*. (CD-Rom). New York : Cambridge University Press.

- Scribner, Jay Paredes. (1999, April). "Professional Development : Untangling the Influence of Work Context on Teacher Learning," *Educational Administration Quarterly*. 35(2) : 238-266.
- St-Aubin, Marca. (1998). *Talent Detection in Femele Gymnasts*. Masters Theois M.A. Graduaite School Laurentian University of Sudbury Canada, Photocopied.
- Sternberg,R.J.and Kaufman. (1998, January). "Human-Abilities," *Annual Review of Psychology*.
- Wagner, R.K., and Sternberg, R.J. (1985, March). "Practical Intelligence in Real-World Pursuits : The Role of Tacit Knowledge," *Journal of Personality and Social Psychology*. 6(49) : 436-458.
- Weisinger, H. (1998). *Emotional intelligence at work : the untapped edge for success*. San Francisco : Jassey-Bass.

ภาคผนวก

4. ทำงานทีละอย่าง	1	2	3	4	5	6	7	8	ทำงานหลายๆ อย่างในเวลาเดียวกัน
5. ทำงานซ้ำๆ	1	2	3	4	5	6	7	8	ทำงานอย่างรวดเร็ว
6. แสดงออกทันทีเมื่อมีความรู้สึก	1	2	3	4	5	6	7	8	เก็บความรู้สึกไว้
7. มีความสนใจหลากหลายนอกเหนือจากงานที่ทำ	1	2	3	4	5	6	7	8	มีความสนใจบางอย่างนอกเหนือจากงานที่ทำ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติ/การรับรู้ เกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ที่ตรงกับตัวท่าน ตามความเป็นจริงเพียงช่องเดียวในแต่ละข้อ

- 5 หมายถึง ครูอาจารย์มีคุณลักษณะความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมากที่สุด
 4 หมายถึง ครูอาจารย์มีคุณลักษณะความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมาก
 3 หมายถึง ครูอาจารย์มีคุณลักษณะความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง
 2 หมายถึง ครูอาจารย์มีคุณลักษณะความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับน้อย
 1 หมายถึง ครูอาจารย์มีคุณลักษณะความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	ความฉลาดทางอารมณ์	ระดับการปฏิบัติ/การรับรู้				
		5	4	3	2	1
	ด้านการตระหนักรู้อารมณ์ตน					
1.	ข้าพเจ้าจะรู้อย่างชัดเจนว่าขณะนั้นตนเองรู้สึกอย่างไร					
2.	ข้าพเจ้ามีความเชื่อมั่น มีแนวทางและเป้าหมายในการดำเนินชีวิต					
3.	ข้าพเจ้ามีสติรู้เท่าทันความคิดของข้าพเจ้าเสมอ					
4.	ข้าพเจ้ารู้ว่าข้าพเจ้ามีจุดเด่นจุดด้อยด้านใด					
5.	ข้าพเจ้าเข้าใจความรู้สึกของตนเองตลอดเวลาเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ					

ข้อ	ความฉลาดทางอารมณ์	ระดับการปฏิบัติ/การรับรู้				
		5	4	3	2	1
6.	ข้าพเจ้ายอมรับข้อผิดพลาดของตนเองและพยายามหาแนวทางแก้ไข					
7.	ข้าพเจ้ามีสัจจะ พูดแล้วรักษาคำพูด และปฏิบัติตามสิ่งที่ข้าพเจ้าพูดเสมอ					
	ด้านการจัดการอารมณ์					
8.	ข้าพเจ้าสามารถควบคุมตนเองให้แสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสม					
9.	เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหา ข้าพเจ้าสามารถควบคุมสติได้					
10.	ข้าพเจ้าสามารถเปลี่ยนอารมณ์ทางลบให้เป็นทางบวกได้					
11.	ข้าพเจ้าสามารถปล่อยวางสิ่งต่างๆ ไว้ชั่วขณะ เพื่อทำความเข้าใจอย่างทะลุปรุโปร่ง					
12.	ข้าพเจ้าพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจกระทำการสิ่งต่างๆ					
13.	ข้าพเจ้าไม่ปล่อยให้ความรู้สึกชี้นำชีวิต					
14.	ข้าพเจ้าสามารถทำใจยอมรับเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิตได้					
	ด้านการสร้างแรงจูงใจ					
15.	ข้าพเจ้าคิดว่าทุกคนมีคุณค่าในตนเอง					
16.	ข้าพเจ้ามักมองอุปสรรคให้เป็นโอกาสในการแก้ปัญหา					
17.	ข้าพเจ้ามองว่าปัญหาทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้					
18.	ข้าพเจ้าไม่เคยท้อแท้ แม้มีอุปสรรคการดำเนินชีวิต					
19.	เมื่อมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น ข้าพเจ้าบอกตนเองว่าได้ทำสิ่งที่ดีที่สุดแล้ว					
20.	ข้าพเจ้าคิดว่าความผิดพลาดที่เกิดขึ้นเป็นบทเรียนที่จะช่วยให้ข้าพเจ้าทำงานด้วยความระมัดระวังเพิ่มขึ้น					
21.	ข้าพเจ้าสามารถให้กำลังใจตนเองในการคิดและกระทำอย่างสร้างสรรค์					
	ด้านการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น					
22.	ข้าพเจ้ารู้ถึงความรู้สึกของเพื่อนร่วมงาน โดยสังเกตจากสีหน้าและดวงตา					
23.	ข้าพเจ้าจะให้คำปรึกษา และให้กำลังใจแก่ผู้ร่วมงานที่รู้สึกผิดหวังเสมอ					
24.	ข้าพเจ้ามีความเข้าใจและยอมรับในอารมณ์ของผู้ร่วมงาน					
25.	ข้าพเจ้าช่วยผู้อื่นไม่ให้รู้สึกเสียหน้าในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น					
26.	ข้าพเจ้ารู้สึกเห็นใจผู้ร่วมงาน เมื่อพบว่าพวกเขาไม่สบายใจ					
27.	ข้าพเจ้ามีไหวพริบในการแสดงออกอย่างเหมาะสม					
28.	ข้าพเจ้ารู้สึกมีความสุข เมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุข					

ข้อ	ความฉลาดทางอารมณ์	ระดับการปฏิบัติ/การรับรู้				
		5	4	3	2	1
	ด้านการคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพ					
29.	ข้าพเจ้าสามารถทำตัวเข้ากับคนทุกประเภทได้					
30.	ข้าพเจ้าสามารถทำให้ผู้ร่วมงานมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน					
31.	ข้าพเจ้าสามารถไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่างบุคคลได้					
32.	ข้าพเจ้าสามารถแสดงทักษะการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
33.	ข้าพเจ้าให้ความสนใจในสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้ร่วมงานเสมอ					
34.	ข้าพเจ้าใช้คำพูดที่สุภาพกับผู้ร่วมงานเสมอ					
35.	ข้าพเจ้ามีความพึงพอใจในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ร่วมงาน					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามวัดคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์

ข้อชี้แจง ให้ท่านอ่านรายการคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์ในแต่ละข้อแล้วให้ท่านให้
ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครูของท่าน แล้วเขียนเครื่องหมาย

✓ ลงในช่องใดช่องหนึ่ง ตามความเป็นจริง

5 หมายถึง ครู-อาจารย์มีคุณลักษณะครูที่ดีอยู่ในระดับที่เป็นจริงมากที่สุด

4 หมายถึง ครู-อาจารย์มีคุณลักษณะครูที่ดีอยู่ในระดับที่เป็นจริงมาก

3 หมายถึง ครู-อาจารย์มีคุณลักษณะครูที่ดีอยู่ในระดับที่เป็นจริงปานกลาง

2 หมายถึง ครู-อาจารย์มีคุณลักษณะครูที่ดีอยู่ในระดับที่เป็นจริงน้อย

1 หมายถึง ครู-อาจารย์มีคุณลักษณะครูที่ดีอยู่ในระดับที่เป็นจริงน้อยที่สุด

ข้อ	คุณลักษณะครูที่ดี	การมี/การใช้				
		5	4	3	2	1
	ด้านความรู้					
1.	ท่านมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง					
2.	ท่านมีความรู้ด้านจิตวิทยาการเรียนการสอนเป็นอย่างดี					
3.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย					
4.	ท่านมีความรู้เรื่องกฎหมายท้องถิ่น					
5.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต					
6.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการสอน					

ข้อ	คุณลักษณะครูที่ดี	การมี/การใช้				
		5	4	3	2	1
7.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลในวิชาที่สอน					
8.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเปลี่ยนแปลงของโลก					
9.	ท่านมีความรู้เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและภายนอก					
10.	ท่านมีความรู้เรื่องทฤษฎีการเรียนรู้					
11.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวิธีวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน					
12.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษา					
13.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับปรัชญาและนโยบายการศึกษาในระดับต่างๆ					
14.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา					
15.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับแผนและโครงการพัฒนาสถานศึกษา					
	ด้านการสอน					
16.	ท่านสามารถวางแผนการสอนได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาและบทเรียน					
17.	ท่านมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนแผนการเรียนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี					
18.	ท่านมีความสามารถประยุกต์ความรู้จากทฤษฎีและเนื้อหาของวิชาที่สอนที่เรียนมา นำไปถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง					
19.	ท่านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล					
20.	ท่านสามารถใช้สื่อการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับบทเรียน					
21.	ท่านสามารถสร้างแผนการสอน บันทึกการสอน หรือเตรียมการสอนที่สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้					
22.	ท่านใช้เทคนิควิธีการต่างๆ ในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้					
23.	ท่านมีการวินิจฉัยปัญหาและอุปสรรคการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมากที่สุด					
24.	ท่านมีความสามารถพัฒนาการสอนให้สอดคล้องตามความสามารถและความสนใจของผู้เรียน					
25.	ท่านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นให้นักเรียนแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง					

ข้อ	คุณลักษณะครูที่ดี	การมี/การใช้				
		5	4	3	2	1
26.	ท่านสามารถบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมเข้ากับวิชาที่สอน					
27.	ท่านสามารถแนะนำให้นักเรียนวางแผนการเรียนรู้ได้					
28.	ท่านสามารถแนะนำนักเรียนให้รู้จักปฏิบัติตนให้ถูกต้องทั้งด้านความประพฤติและรักษาสุขภาพอนามัย					
29.	ท่านสามารถจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน					
30.	ท่านสามารถประเมินผลการเรียนที่สามารถทำให้เกิดผลดีกับนักเรียน					
	ด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณ					
31.	ท่านมีความภาคภูมิใจในอาชีพครู					
32.	ท่านตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละเพื่ออาชีพครู					
33.	ท่านเอาใจใส่พัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล					
34.	ท่านตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น					
35.	ท่านแต่งกายเหมาะสมเป็นแบบอย่างแก่นักเรียน					
36.	ท่านมีความยุติธรรมให้กับนักเรียนทุกคน					
37.	ท่านมีความเมตตากรุณาต่อนักเรียนทุกคน					
38.	ท่านสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี					
39.	ท่านมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อวิชาชีพครู					
40.	ท่านมีอารมณ์ขัน					
41.	ท่านมีจิตใจโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่					
42.	ท่านถ่ายทอดความรู้ให้ศิษย์โดยไม่ปิดป้อง ปิดบัง					
43.	ท่านประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์					
44.	ท่านประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม					
45.	ท่านอุทิศตนเพื่อให้นักเรียนทุกคนได้เจริญเติบโตในทุกๆ ด้าน					
	ด้านการพัฒนา					
46.	ท่านศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ					
47.	ท่านสนใจเข้ารับการอบรมสัมมนาอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ทันต่อเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลง					
48.	ท่านปรับปรุงเนื้อหาที่สอนให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางวิทยาการอย่างสม่ำเสมอ					

ข้อ	คุณลักษณะครูที่ดี	การมี/การใช้				
		5	4	3	2	1
49.	ท่านปรับปรุงเนื้อหาที่สอนให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น					
50.	ท่านติดตามข่าวสารการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอยู่เสมอ					
51.	ท่านได้ศึกษาวิจัยด้านหลักสูตรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน					
52.	ท่านได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน					
53.	ท่านนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในการพัฒนาการสอน					
54.	ท่านส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาห้องเรียนและสถานที่					
55.	ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อนร่วมงานในการพัฒนาตนเอง					
56.	ท่านปรับปรุงและพัฒนาวิธีสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา					
57.	ท่านเพิ่มพูนความรู้ให้กับเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ					
58.	ท่านชักชวนหรือแนะนำเพื่อนร่วมงานให้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ					
59.	ท่านพัฒนาตนเองให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยีและสามารถใช้เทคโนโลยีได้เป็นอย่างดี					
60.	ท่านยอมรับการพัฒนาใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นเสมอ					

ขอขอบคุณอย่างสูงที่กรุณาตอบทุกข้อ

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ	นายสุวัฒน์ งามยิ่ง
วันเดือนปีเกิด	29 พฤษภาคม 2500
สถานที่เกิด	อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	84/13 ถนนขุนช้าง ตำบลท่าพี่เลี้ยง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี 72000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคสมุทรสาคร รักษาการผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างบรรหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	วิทยาลัยสารพัดช่างบรรหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2516	ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนท่าเรือ “นิตยานุกูล” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
พ.ศ. 2520	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคนิคลพบุรี
พ.ศ. 2522	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) วิทยาลัยเทคนิคลพบุรี
พ.ศ. 2523	ประโยคครูมัธยมศึกษา (ปม.) วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตเทเวศร์ กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2528	ครุศาสตรบัณฑิต (คอบ.) วิศวกรรมอุตสาหกรรม (เชื่อมประสาน) วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตเทเวศร์ กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2547	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ